

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕРКОВНИЙ ВІСНИК

ПОУДСІЯ ЦЕРКВА

№ 7 (23)

2021

СЕРПЕНЬ

ЗМІСТ

1. ЗМІСТ

2. ПОСЛАННЯ МИТРОПОЛИТА
КИЇВСЬКОГО І ВСІЄЇ УКРАЇНИ
ЕПІФАНІЯ З НАГОДИ СВЯТКУВАННЯ
30-ЛІТТЯ ВІДНОВЛЕННЯ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ ТА ВІЗИТУ
ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХА
ВАРФОЛОМІЯ5. ОФІЦІЙНІ ЗАЯВИ, ПРОМОВИ
ТА ЗВЕРНЕННЯ

30. КИЇВСЬКІ СВЯТИТЕЛІ

- Митрополит Київський і всієї Руси
Йосиф (1236 — 1240)

36. ВІЗИТ БЛАЖЕННІЙШОГО
МИТРОПОЛИТА ЕПІФАНІЯ
НА ОСТРІВ ІМВРОС

48. З ВДЯЧНІСТЮ ДО МАТЕРІ-ЦЕРКВИ

- Бесіда редакції «Помісна Церква»
з Блаженнішим Митрополитом
Київським і всієї України Епіфанієм,
Предстоятелем Православної
Церкви України

60. ВІЗИТ ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХА
ВАРФОЛОМІЯ ДО УКРАЇНИ104. ХРОНІКА КИЇВСЬКОЇ
МИТРОПОЛІЇ

116. НЕКРОЛОГ

117. ЦЕРКОВНА АНАЛІТИКА

- Підсумки візиту Патріарха Варфоломія

ПРО РЕДАКЦІЮ ЖУРНАЛУ

Журнал «Український церковний
вісник Помісна Церква» —
офіційне видання Київської
Митрополії Української
Православної Церкви
(Православної Церкви України).

Видається з благословення
Митрополита Київського
і всієї України Епіфанія.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:
протоієрей Іван Сидор

Голова редакційної ради:
протоієрей Богдан Гулямов

Літературний редактор:
священник Захар Залізний

Технічний редактор:
диякон Орест Жигало

Фото: диякон Андрій Сидор

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

вул. Трьохсвятительська, 8
м. Київ, 01001

Телефон: (044) 278-41-45
E-mail: info@pomisna.info
Сайт: www.pomisna.info

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ 24310-14150P від 10.02 2020

© Засновано
16 вересня 2019 року
№ 7 (23), серпень

*Редакція не завжди поділяє позицію
авторів. За достовірність фактів
відповідають автори. Застерігаємо
за собою право скорочувати матеріали.
Деякі світлина в журналі взяті
з відкритих джерел у мережі Інтернет.
При використанні матеріалів,
опублікованих в журналі, посилання
на журнал «Помісна Церква» обов'язкове.*

 СИНОДАЛЬНЕ
ВИДАВНИЧО-ПРОСВІТНИЦЬКЕ
УПРАВЛІННЯ ПЦУ

ПОСЛАННЯ МИТРОПОЛИТА КИЇВСЬКОГО І ВСІЄЇ УКРАЇНИ ЕПІФАНІЯ З НАГОДИ СВЯТКУВАННЯ 30-ЛІТТЯ ВІДНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ ТА ВІЗИТУ ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХА ВАРФОЛОМІЯ

**Преосвященні владики, всесесні отці,
дорогі брати і сестри, український народ!**

Належачи до творіння Божого і як все створіння існуючи в часі, всі ми звикли до його плину.

Ввечері заходить сонце і ранком сходить воно, один день переходить в інший, мить нинішня невпинно стає минулим, складаючись у місяці, роки, десятиліття й століття.

Але як і за всяким творінням Божим, якщо уважно і не лише тілесними очима, однак також серцем і поглядом духовним будемо спостерігати — за завісою звичного для нас часу ми неодмінно побачимо Творця всього, Бога.

Як мудрість архітектора і старанність будівничого, як талант митця і дар художника ми пізнаємо через споглядання плодів їхньої праці — так через

споглядання премудрості, гармонії, краси і величі сотвореного світу ми неодмінно маємо побачити «Творця неба і землі, всього видимого і невидимого». «Небеса повідають славу Богу, творіння ж рук Його сповіщає твердь» (Пс. 18:2) — вигукує у захопленні Псалмоспівець. А премудрий Соломон говорить: «Дійсно суетні за природою усі люди, у яких не було відання про Бога, які через видимі досконалості не могли пізнати Суцього і, дивлячись на діла, не пізнали Винуватця» (Прем. 13:1). Святитель Василій Великий в бесіді на Шестиднів стверджує, що «не пізнати Творця через споглядання світу — все одно що нічого не бачити в ясний полудень».

З миттевостей, днів та років сплітається тканина історії. Але як і кожна тканина, вона не виникає сама собою, бо має Єдиного Того, Хто творить її, хоча і включає в себе незліченну кількість справ і подій, що є плодом праці та

волі окремих особистостей або взаємодії стихій. Кожен з нас, людей, є унікальною особистістю, наділеною Творцем свободою волі й вибору. Плодом цього дару є можливість і свобода для кожного з нас бути не підлеглим плину історії, не заручником стихій чи обставин, але за образом Божим ставати малим творцем. Кажемо «малим» тому, що Єдиний Творець, наш Господь і Вседержитель світу, творить усе існуюче з нічого, одним Своїм словом. Людина ж, як частина творіння, хоча і є досконалим вінцем його, здатна творити лише з вже існуючого.

Ось нині перед поглядом нашим велично красується Собор Святої Софії у Києві, священне місце для всього українського народу та історична кафедра православних Київських митрополитів. Але від початку ці прекрасні склепіння й куполи, мозаїки та розписи були нічим іншим, ніж камінням та піском, або іншим таким самим простим матеріалом, що сам собою ані виглядом своїм, ані якістю не схожий на цей величний храм. Лише творчі дар і премудрість, пізнання та праця тисяч людей з каміння й піску, дерева й металу, з барвників та інших простих речей, сполучаючи і єднаючи їх, піднесли від землі у височину небес цей храм.

Такі роздуми і приклади, явні та наочні, спонукають нас нині, у дні, коли український народ відзначає 30-ліття відновлення Незалежності нашої держави, духовними очима поглянути на історію, зазирнути за її тканину в глибини сутності й вічних сенсів. Як підкидаючи в хаотичному порядку різні матеріали ніколи ніхто не досягне того, щоби вони силою випадкового збігу стали величним і гармонійним храмом — бо з хаосу силою випадку можна отримати лише хаос, і ніколи — порядок, — так неможливим є лише хаосом і випадком пояснити плін історії. Бо насправді вона — жива і неперервна тканина, в якій за премудрим задумом Бога-Творця з безлічі ниток окремих справ унікальних особистостей сплітається цілісне полотно.

Безперечно, кожен з нас є свободний у своїй волі, маючи вибір. Однак і ця свобода теж премудрим Промислом Божим влітається у загальний задум Творця. Відтак всякому добру Бог допомагає, А зло, яке є віддаленням від добра, — зупиняє і спрямовує до добрих наслідків. Тому хоча і маємо ми, як особистості, свободу, однак при розмаїтті вибору насправді маємо лише дві можливості: або збирати з Богом, або розкидати без Нього, або будувати з Творцем як Його співробітники і працівники, або руйнувати, відступаючи від Нього. Адже саме так говорить Спаситель наш і Син Божий Господь Ісус Христос: «Хто не зі Мною, той проти Мене; і хто не

збирає зі Мною, той розкидає» (Лк. 11:23). Протягом багатьох століть наш народ не мав власної держави, втративши її через розбрат і чвари, підкоряючись добровільно чи будучи примушений силою, владі інших. Тому для численних поколінь українців сама можливість мати власну незалежну державу стала метою і прагненням. Важким був шлях до здійснення цієї мети, незліченні жертви склав наш народ у боротьбі за свободу. Цій жертвній праці та подвигу самозречення сотень тисяч і мільйонів наших попередників ми завдячуємо, маючи нині благо Незалежності. Але розмірковуючи над цим, ми неодмінно прийдемо до висновку, що Незалежність є засіб, А не тільки і не лише мета. Незалежність є потенціал і передумова, але від кожного з нас та від народу, як спільноти особистостей, залежить — як ми скористаємося цим потенціалом і цими можливостями.

Тридцять років тому український народ з Божою допомогою досягнув здійснення мрії багатьох поколінь — відновив Незалежну державу, коріння якої заглиблене в тисячолітній історії, сягаючи княжих часів та навіть глибше. Але нам, як християнам і патріотам, особливо належить розуміти, що досягнення мрії — це лише початок, лише нова точка відліку, лише фундамент. Що і як з'явиться на цьому фундаменті — величний собор чи велика руїна — залежить від кожного з нас. Нам дано матеріал для будівництва, дано мудрість пізнання і сили творити — але лише від нас самих залежить, чи збудуємо ми справді щось прекрасне і спрямоване у вічність, подібне до Собору Святої Софії, тисячолітнього видимого символу єднання Бога і людей. Собору, як вияву тимчасового, яке здане до вічності, окремого, яке сполучаючись, творить велич цілісності.

Без всякого сумніву кожна людина особисто має таланти і мудрість, має ті чи інші дари, отримані від Бога. і часто, А особливо у нинішньому віці, усвідомлення талентів та можливостей для людини стає такою ж спокусою, перед якою не встояв Денниця, який захотів стати богом без Бога. Серед людей багато хто теж думає: «я — премудра і свободна людина, мені не потрібні ані Бог, ані інші». Цю безумну і погибельну думку слід відкидати. Бо як не може одна цеглина бути усім храмом, одна нитка — всією тканиною, одна, навіть найбільш талановита людина, збудувати собор — так кожен з нас окремо, відсторонившись від Бога та інших людей, не може досягти добрих плодів.

Лише єднаючись і сполучаючи сили та знання, здібності та можливості, всі разом ми можемо досягати блага —

блага загального і блага для кожного зокрема, добробуту віку цього і скарбів нетлінних, які зберігаються у вічності.

В сьогоднішній особливий і знаковий для історії українського народу і його Помісної Автокефальної Православної Церкви день, вшановуючи 30-ліття відновлення незалежної Української держави, ми маємо видиме і наочне підтвердження всього, дотепер сказаного. Тисячі зібраних на молитву в цей недільний день у Святій Софії Київській, як і безліч тих, хто молитвою і думкою єднаються з нами цієї миті — всі разом ми є свідками сили любові та єднання.

Те, що донедавна здавалося лише мрією — нині стало реальністю. Те, що було лише задумом — втілилося в життя. Те, чого прагнули покоління — стало для нас можливістю. Ми маємо незалежну державу, ми маємо Помісну Автокефальну Православну Церкву. Ми маємо благословення нашої Матері, Церкви Константинопольської, Вселенського Патріархату, зберігаючи непорушно єдність Святої Церкви, самостійно, як Автокефальна і незалежно керована Церква, розбудовувати її заради створення кращих можливостей для пізнання нами та нашими співвітчизниками істини і досягнення спасіння.

Видимою ознакою, символом і втіленням цієї єдності в спільноті є Божественна літургія, яку ми звершуємо нині, в Таїнстві Євхаристії ми єднаємося з Богом через Причастя Тіла і Крові Христових, А також єднаємося одне з одним як таємниче, містичне Боголюдське тіло Церкви. Кожен з нас залишається особистістю, але всі разом ми набуваємо нової якості буття, стаючи єдиним цілим, переходячи від тимчасового і обмеженого до вічного. Як каміння та інші матеріали цього величного Собору Святої Софії в сутності своїй залишаючись тим, чим вони були від віку, через складання генієм будівничих всі разом стали величним храмом, домом Божим, дверима до вічності — так і кожен з нас, залишаючись сам собою, у єднанні Церкви та через усвідомлення єдності суспільства, народу, людства — здатен досягати більшого і кращого.

Дорогі брати і сестри!

Справді нині є історична мить, бо вперше Вселенський Патріарх, Перший серед Предстоятелів Церков, прибув до України, до нашої Помісної Церкви вже як до Автокефальної, дозрілої, належно самостійної Церкви-Дочки. Своєю молитвою і благословенням, цією соборною літургією Вселенський Патріарх Варфоломій

стверджує і благословляє наші досягнення, надихаючи нас самостійно, але не егоїстично, розбудовувати своє життя — як батьки благословляють і надихають на добрі справи своїх дорослих і самостійних дітей. Ми від серця вдячні Його Всесвітості Вселенському Патріарху Варфоломію та нашій Матері-Церкві за дари і благодіяння, які протягом століть історії були нашими предками і нами отримані — від дару пізнання істини та спасительної Православної Віри, прийнятого в княжі часи через Хрещення Русі-України, до дарування Томосу про автокефалію, яким перегорнуто сторінку минулих розділень і духовного поневолення, та стверджена наша свобода бути Помісною Церквою.

Крізь сплетення тканини історії ми бачимо премудрий задум Творця, бачимо Його благословення, допомогу і натхнення кожному зокрема і всім нам разом рухатися вперед шляхом правди до кращого, що спасіння й вічного блаженного буття. Тож у ці особливі дні духовного піднесення, святкуючи як Церква і як народ, складаємо подяку Богові за всі Його благодіяння для наших предків і для нас.

І просимо Творця в час грядущий надихати нас любов'ю, мудрістю та зміцнювати наші сили, щоби ми могли належним чином бути і надалі співпрацівниками Божими, щоби будували ми дім нашої держави і нашої Помісної Церкви на камені правди, насолоджуючись добрими плодами праці та у спадок наступним поколінням передавши найкраще з можливого. Боже Великий, Єдиний, нам Україну храни!

ЕПІФАНІЙ,
Митрополит Київський і всієї України
22 серпня 2021 р., Собор Святої Софії, м. Київ

Ваші Блаженства, Високопреосвященні і Преосвященні брати, благочестиві інші клірики, високоповажні архонти, офіційні особи, високовчені освітяни, поважні суспільні діячі, дорогі співвітчизники і друзі Імвросу, улюблені наші діти, що прикрашаєте собою наш Імврос, вітаю вас від всієї своєї любові, обіймаю вас, патріарше благословляю і дякую за укріплюючи і жадану вашу присутність на цьому радісному святі і торжестві усього Імвросу, в цей особливий день у моєму житті як клірика Святої Христової Великої Церкви.

Христос посеред нас!

З цього всечесного і величного імені почну своє смиренне слово, звернене до вашої любові, в день, коли разом з вами я святкую звершення шести цілих десятиліть із дня моєї хіротонії у диякона саме у цьому Митрополичому храмі.

Починаю з сердечного прославляння мого Господа і Бога, Якому Самому і Церкві Якого я повністю присвятив самого себе в цей день, тому що тільки від Нього походить усяке даяння блага і всякий дар довершений. Що воздам Господеві за все, що Він воздав мені? Звеличує душа моя Господа і возрадувався дух мій у Бозі Спасителі моєму, бо створив мені велич Сильний і святе ім'я Його, оспівуване і преблагословенне в безкінечні віки.

СЛОВО ЙОГО ВСЕСВЯТОСТІ ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХА КІР КІР ВАРФОЛОМІЯ ПІД ЧАС СПІВСЛУЖІННЯ ПРЕДСТОЯТЕЛІВ З НАГОДИ 60-РІЧЧЯ З ДНЯ ЙОГО ДИЯКОНСЬКОЇ ХІРОТОНІЇ

**(МИТРОПОЛИЧИЙ ХРАМ
УСПІННЯ ПРЕСВЯТОЇ
БОГОРОДИЦІ НА ІМВРОСІ,
13 СЕРПНЯ 2021 р.)**

Сповідую вам, брати мої, що я вдень і вночі дякую Йому за всі ті блага, якими Він щедро наділив мене: за моє походження з Імвросу, за мою родину, за моє здоров'я, за вчителів протягом рівно двадцяти років мого навчання у різних школах, за мого Старця, за священство і архієрейство і за тридцятирічне моє патріаршество, за все, що Він допоміг мені звершити за цей період. Цьому я мав намір присвятити своє сьогоднішнє ювілейне слово, коли виявив у кишеньковому календаріку Митрополії Імвросу і Тенедосу, що все це я вже перерахував десять років тому, коли сповнилося пів віку з 13 серпня 1961 року. Іншими словами, я говорив це також і 2001, на сорок років моєї хіротонії. Тож який сенс повторювати це сьогодні? І, як я вже зазначив, невже це мої заслуги і досягнення? Що ти маєш, чого б не одержав? А якщо одержав, чого хвалишся, ніби не одержав?

Отож, я вирішив замість цього розповісти вам трохи про ті місця, які стали особливими для мене і позначили моє життя: Імврос, Халкі, Європа, Фанар.

Що вам сказати про Імврос? Що я можу сказати, щоб це прозвучало вперше? Те, що я тут народився і виріс — відомо. Те, що я обожаю цей острів — це більш відомо. Соромлюся, бо коли я говорю про

нього, починаю ридати і переривається моє дихання. Маю його у своїх думках «увечері і зранку, і опівдні, і на всяку годину». Думаю про нього, відвідую його, мрію про нього і шукаю нагоди, щоб приїхати і знову повернутися декілька разів на рік, незважаючи на чисельні обов'язки своєї Патріаршої посади. І чому все це? Тому що Імврос — це «острів нашого серця, нашого смутку, наших батьків, нашої нескінченної ностальгії», — як я колись сказав. Тому що це «улюблена вітчизна», згідно з Еврипідом, «нічого немає солодшого за вітчизну», за Гомером. Тому що це місце болі і гіркоти, і недолі. Тому що Бог наділив його нескінченними радощами і красотами. Це — «найчарівніший і найлюб'язніший острів». Тому що він — увесь світло, весь — Егейський архіпелаг, весь — благоухання, весь — істина, весь — щирість, весь — автентичність. «Зрештою, ...місце твого народження глибоко позначає тебе, прошиває твоє серце і твоє життя назавжди, тому воно насправді незамінне», унікальне. Так! Імврос — унікальний. «Острів Імврос — найгарніший і найкращий в Егейському морі», — повторимо за Іоаном Евгеніком.

Після Імвросу другою важливою зупинкою мого життя був острів Халкі. Після початкової школи мого селища, в одинадцятилітньому віці, на рік я опинився у навчальному закладі «Зографію» у Константинополі, а потім — знову повернувся на наш острів, де його благодійник митрополит Мелітон відкрив Центральну школу, з її багатими плодами, але безславним кінцем. І як тільки я її закінчив 1954 року, Бог через мого Старця направив мої кроки у славетну Богословську Школу на Халкі, з її, порівняно з нашою Центральною Школою, набагато більш довгою історією і внеском, але з таким же безславним кінцем. Чи це остаточний і незмінний фінал? Я не хотів би про це навіть і думати. Неможливе людям, можливе Богу. Хіба не про це свідчить відновлення функціонування наших шкіл тут?

Отож, там, на Пагорбі Надії, пройшли сім моїх чудових років, у ідилічній атмосфері Школи, з мудрими професорами і улюбленими співучнями з різних країв світу. Там я навчився молитися, любити науку, охоплювати думкою майбутнє, захоплюватися «дуже добрим» природнім середовищем, по відношенню до якого я вже багато років просуюваю необхідність поваги і захисту. Там я навчився любити Бога і людей. Ця наша Школа воістину була найвизначнішою Православною Богословською Школою у світі. Тому й рана від її закриття була і є особливо трагічною для Вселенської Патріархії. Туди я повернувся після навчання в Європі ще на чотири роки, до того, як долучився на Фанар

49 років тому. Отже, загалом одинадцять халкінських років хіба могли не залишити незмивний відбиток на моєму житті і на формуванні мого відношення до життя і світогляду?

За Халкі і двома роками армії прийшли п'ять років мого перебування в Університетах Європи зі стипендією нашої Патріархії. Тут хочу пригадати зі зворушенням і вдячністю одну деталь: з демобілізаційним армійським квитком у руках я опинився на Галатській пристані, щоб на кораблі відбути в Пірей, а звідти — в Італію для початку свого навчання. І туди прийшли проводити мене своїми побажаннями успіху, мене, молодого диякона, двоє поважних архієреїв: мій Старець і мій Ректор, які подарували мені ще й сумку для моїх книжок. Можна забути таку турботу, таку батьківську зацікавленість справжніх духовних отців? Вічною нехай буде їхня пам'ять і покійними їх душі!

Отож, там, у Європі, інший світ. Інші вірування. Інший менталітет. Інші мови. Треба було прилаштуватися. Зрозуміти, що мій край — не «центр» світу. Існують інші місця й інші культури. Там я мусив навчитися поважати відмінність іншого. Цінувати і різні підходи, позиції, відношення. Треба було досягнути за ці п'ять років якнайбільше. Озброїтися на боротьбу у житті і служінні, яка мене очікувала при поверненні. Прославляю Бога і дякую Матері Церкві, які дали мені таку можливість. Я, звичайно, тоді, восени 1963 року, коли відправлявся, сказав разом із Кавафісом: «Піду у іншу землю, піду до іншого моря». Однак не сказав: «Знайдеться інше місто, краще ніж це». Тому що вірив, що моє місто і моє призначення тут. Я повинен був віддати борг Церкві, яка мене вивчила. Але ж я не став професором на Халкі, для чого начебто був призначений, Святий Бог і Управитель Церкви мав інші плани щодо диякона Варфоломія з Імвросу, який пересідав тоді з парти за парту у різних іменитих школах Європи.

Після Європи — знову милий Халкі на чотири роки і хіротонія у пресвітера, знову через Старця Мелітона, у благодатному кафедральному соборі Святої Тройці. Тоді владика сказав про ідеальне поєднання Жертовника і кафедри, бо ще було в планах призначити мене професором канонічного права. Моя хіротесія у архімандрита відбулася у домовому патріаршому храмі від Патріарха Афінагора, який спочив на початку липня 1972 року. У його наступники, з викреслюваннями і складнощами, з митрополита Імвроського і Тенедського

був обраний смиренний і найлагідніший Димитрій (Пападопулос).

Так для мене почався фанарський період, бо новий Предстоятель створив Особистий Патріарший Кабінет і покликав мене з Халкі, щоб я його очолив. Новий керівник, який обійняв мене з батьківською турботою і неподільною довірою, нове місце служіння, нові колеги, нові умови, звичайно — більше руху і більше роботи, аніж на Халкі, і більше посвячення, не тільки теоретично, а й практично, у таїну і увіковічене чудо Великої Церкви. У Її Університеті я вивчив набагато чисельніші, святіші і більш дорогоцінні речі від тих, що опановував у вищих навчальних закладах Європи. Я дізнався про велику кількість проблем нашої Патріархії, а ще — про невимовні її стогони, про які небагато-хто з зовнішніх знає і які не описують, а переживають. Протягом 17 років я був зв'язком між Патріархом Димитрієм і Халкідонським митрополитом Мелітоном. Рейсові судна Karaköy — Kadıköy дуже добре мене знали! І коли я заходив у батьківський будинок Старця з набитою службовими документами папкою, він з гумором і невимушеною зацікавленістю церковними питаннями казав мені: «Ану відкривай, подивимось, що сьогодні нам наготував цей рік достатку!». І до пізньої години диктував мені від невичерпної своєї мудрості, дотепності і досвіду. До цих пір в моїх вухах звучать його слова: «Візьми аркуш і олівець!». Іноді я втомлювався від такого насиченого графіку, буквально — від сторожі ранкової (на Фанарі) до ночі (у Халкидоні). Однак чи міг я наважитися нарікати, заперечувати? Це було немислимо!

Так пройшли дорогоцінні перші двадцять років мого навчання в Академії Фанару. 1984 року Старець раптово занедужав. Він спочив у грудні 1989. Через два роки захворів і залишив нас сиротами і Патріарх Димитрій. Бог духів і усякої плоті нехай прийме їх у краю живих, де не вмовкає голос святкуючих. Амінь.

Однак естафета повинна була бути переданою в інші руки, «у продовження сходження на Лобне Місце, для співрозп'яття нашого з Господом і з Його співрозп'ятою Церквою, для збереження світла Воскресіння». Тому що це пасхальне світло Великої Церкви, що передається і розповсюджується по світу з п'їтьми нашої щоденності, не повинно згаснути ніколи. «І визначила» поважна ієрархія кандидатів, і «випав жереб на Матвія», Халкідонського Варфоломія, напевно, найменшого на той час у домі отця, «прийняти жереб цього служіння і апостольства» (див. 1-шу главу Діянъ святих апостолів). Так сталося, милістю Божою.

Відтоді пройшли, благодаттю Божою, цілих тридцять років, «у великих трудах, чисельних подорожах, у небезпеках від язичників, у небезпеках між лжебратами, в труді й у виснаженні, часто без сну, крім зовнішнього, налягають на мене щоденні клопоти, турбота про всі церкви», — якщо мені, малому, пригадати слова такого велета, як апостол Павло.

І знову, милістю і благодаттю Божою, святкую сповнення цих тридцяти років, у повноті радості і духовної втіхи, у обожнюваній моїй Батьківщині, на Імвросі, з усіма вами, хто з готовністю прибув, щоб вшанувати мене: Блаженніші Предстоятелі Найсвятіших Церков Олександрії кір Феодоре і України кір Епіфаніє; улюблені представники сестринських Церков: Кіпру — святителю Кітійський кір Нектаріє і Еллади — святителю Маронійський і Комотінійський кір Пантелеймоне; улюблені святителю Неапольський і Ставрупольський кір Варнава і Драмський кір Павле, що своєю присутністю, окрім всього іншого — бажаною, привели нам на пам'ять перебуваючих в нашому серці братів митрополитів у наших епархіях так званих Нових Територій; Преосвященні брати і співслужителі у Господі зі славетного Фанара, з якими поділяємо роками і спеку дня, і прохолоду ночі; високоповажні офіційні особи цього прославленого міста, яких шляхетну і надихаючу присутність між нами я глибоко шаную; улюблені мої чада Патріаршого Двору і клірики Імвросу на чолі з достойним шанування пастиреначальником вашим кір Кирилом; високоповажні архонти Святої Христової Великої Церкви з видатним Головою братства «Панагія Паммакарістос» паном Афанасієм Мартіносом, Державним губернатором Святої Гори Афон; улюблені представники імвроських асоціацій; високовчені пане директоре Ліцею і інші освітяни наших місцевих шкіл з вашими дорогими учнями, які є наше нинішнє і майбутнє, наша гордість і похвала; голови спільнот і старійшини острову; мої односельці і всі мої співвітчизники, що святкуєте сьогодні з першим Патріархом з Імвросу; друзі і відвідувачі нашого острова, присутність яких нас шанує і участь яких в нашій святковій події нас особливо радує. Дякую Богові, що співсвяткую сьогодні важливий етап мого життя з усіма вами, без виключення. І з тими, хто разом з нами через засоби сучасних технологій.

Передаю себе самого і усіх вас Богу і Отцю, з Його Сином і Святим Духом, Єдиносущний і Нероздільний Тройці, Богу отців наших, Якому нехай буде слава, подяка, влада, честь і поклоніння тут, на маленькому і незначному Імвросі, і по всьому Всесвіту, на небі і по всій землі, нині і в нескінченні віки.
Амінь.

**Ваша Всесвятосте! Ваше Блаженство!
Брати-архієреї, шановний клір, дорогі брати і сестри!**

Велика сердечна радість для нас сьогодні цією Божественною літургією, цією спільною молитвою подяки відзначити 60-ліття від часу рукоположення Вашої Всесвятості у сан диякона. Від тих днів змінилася епоха, радянський комунізм зазнав поразки, Церкви, які страждали тоді від важких гонінь — отримали можливість зростати у свободі, Всеpravославний Собор, який був у той час лише добрим побажанням і мрією — успішно відбувся під Вашим головуванням.

Але точно незмінними лишаються дві обставини. Перша — це те, що сказане у Писанні: «Ісус Христос учора й сьогодні і навіки Той же» (Євр. 13:8). Друга — це виняткове значення служіння, як про це засвідчено Спасителем: «Хто хоче бути більшим між вами, нехай буде вам слугою» (Мк. 10:43). В яких би умовах не перебував світ і Свята Церква, як би не змінювалися зовнішні обставини, які виклики не поставали би перед людством — Христос залишається незмінним і Він з нами «по всі дні, до кінця віку» (Мф. 28:20). Віра в Нього — тверда скеля, яка ніколи не похитнеться. А все, що будується на цій скелі — буде міцним, навіть коли «пішов дощ, і розлилися річки, і знялися вітри, і ринули на будинок той» (Мф. 7:25).

Зовнішній світ не знає цієї твердої впевненості, він лише має надію на краще майбутнє і прагне досягати чогось нового. Церква Христова має тверду впевненість, що Сам Господь веде її вперед. А тому і шлях, яким вона іде — благодійний і корисний, навіть коли він невідомий і наповнений різних випробувань. І мета цього шляху — не увне благо чи мрія, а реальність вічності, наповненої блаженством і любов'ю в єдності з Богом. Розуміння цих істин допомагало і допомагає Вам, Всесвятійший владико, зростати, йти вперед, долати перешкоди, не боятися сил світу цього, досягати добрих плодів.

СЛОВО МИТРОПОЛИТА ЕПІФАНІЯ ПІСЛЯ ЛІТУРГІЇ В УСПЕНЬСЬКОМУ ХРАМІ НА О. ІМВРОС

Місцем Вашого перебування, праці та молитви є Фанар, а назва ця нагадує нам про світильник. І в цей урочистий день всі ми від серця бажаємо Вам бути і надалі, як Ви є дотепер, служителем Божественного Світла, прикладом віри, зразком в праці для Церкви, для народу Божого. Ступінь диякона, який Ви прийняли 60 років тому через Таїнство Хіротонії, є початковим серед священнослужителів. Але сама назва цього ступеня нагадує про те, що є важливим для всіх — для архієреїв, для кліриків, для тих, хто у чернецтві та для мирян. Вона нагадує про обов'язок служіння, тобто про обов'язок турбуватися про інших, служити їм у їхніх потребах, прагнути їм блага.

60 років тому Ви стали дияконом — але хоча вже три десятиліття Ви є Архієпископом Константинополя — Нового Риму і Вселенським Патріархом, Ви залишаєтесь дияконом. Бо ще більше, ніж тоді, та в різний спосіб, з великою відповідальністю Ви служите і Церкві, яку безпосередньо очолюєте, і Помісним Церквам-Сестрам, і всім людям доброї волі. Тому і від себе особисто, і від Святої Автокефальної Православної Церкви України, сердечно вітаю Вашу Всесвятість з цим ювілеєм служіння та бажаю Вам його продовжувати і далі гідно працювати, як перший серед всіх нас, протягом наступних багатьох благословених літ. Дякуємо Вам за гостинну зустріч у Вашому домі, у місці Вашого народження та зростання, і з великою радістю чекаємо на Ваш візит до України, який невдовзі розпочнеться.

Також хочу подякувати Блаженнішому Папі і Патріарху Олександрійському і всієї Африки Феодору. Ми знаємо, що Україна назавжди по особливому залишається у Вашому люблячому серці та будемо раді, коли Ви знову зможете прийти на нашу благословенну землю. Хоча ми, як люди, розділені місцем і відстанню — у Христі ми єдине. І сьогодні біля цього Святого Престолу, через Причастя від Тіла і Крові Христових, ми знову явили та засвідчили цю нерозривну єдність.

В цей благословенний день, дивлячись у шість десятиліть історії, в які червоною ниткою вилетене життя і служіння Вашої Всесвятості, ми бачимо багато прикладів Божого милосердя, допомоги в скорботах і важких обставинах. Все це нехай зміцнює нас у вірі в те, що як у минулому Бог був з нами і серед нас, згідно зі Своєю обітницею, так Він буде і надалі. І як Він допоміг розв'язати багато проблем у минулі часи, так допоможе вирішити і питання, які ставить перед Церквою нинішній час.

Многії літа, Ваша Всесвятосте!

**Ваша Всесвятосте, дорогий і улюблений у Господі
Архієпископе Константинополя — Нового Риму
і Вселенський Патріарше владико Варфоломій, наш
співбрат і співслужитель, достойний Предстоятелю
нашої Матері-Церкви! Дорогі брати у Господі —
архієреї, клірики та миряни, які супроводжують Його
Всесвятість у цьому історичному візиті до України!**

Від повноти Помісної і Автокефальної Православної Церкви України, особисто від себе найперше хочу подякувати Вам, Ваша Святосте, що попри різні обставини, які могли завадити Вашому візиті саме в цей час, Ви прибули в Україну на запрошення як Церкви, так і Української держави в особі Президента, щоби молитовно розділити з українським народом радість свята — 30-ліття відновлення Незалежності України.

Рівно тридцять років тому, тоді ще як митрополит Халкидонський, Ви прибули в Україну якраз напередодні драматичних подій, підсумком яких стало проголошення 24 серпня 1991 р. нашим парламентом Акту про Незалежність. Тридцять років тому на цьому місці, де зараз ми стоїмо, були руїни — німі свідки гонінь на Церкву безбожної комуністичної держави. Але як був відбудований цей Михайлівський Золотоверхий собор, історія якого налічує понад дев'ять століть — так відродилася і Україна, і Українська Православна Церква.

Цей храм і ця обитель в минулому вже відгравали провідну роль в житті нашої Церкви. 400 років тому саме тут знаходився центр Київської Митрополії, яку у важкий час розділення і гонінь очолив наш святий попередник на кафедрі митрополит Іов Борецький. І нині саме тут знаходиться духовний і керівний центр Автокефальної Православної Церкви України — давньої за своїм походженням, але наймолодшої за часом включення у Диптихи.

СЛОВО МИТРОПОЛИТА КИЇВСЬКОГО І ВСІЄЇ УКРАЇНИ ЕПІФАНІЯ НА УРОЧИСТІЙ ПОДЯЧНІЙ МОЛИТВІ В МИХАЙЛІВСЬКОМУ ЗОЛОТОВЕРХОМУ СОБОРІ З НАГОДИ ПРИБУТТЯ В УКРАЇНУ ЙОГО ВСЕСВЯТОСТІ ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХА ВАРФОЛОМІЯ

Лише декілька днів тому ми мали духовну радість бути прийнятими Вами на Вашій малій батьківщині, на острові Імврос, побувати у домі Ваших батьків — а нині ми з радістю приймаємо Вашу Всесвятість у нашому домі. При вході до Михайлівського монастиря Ви, Ваша Святосте, вшанували жертв і героїв двох трагічних періодів історії українського народу — Голодомору-геноциду 1932-33 років та воїнів, які віддали життя за Україну у неоголошеній, але реальній війні Росії проти України, яка досі триває. Ми вдячні за цей вияв Вашої любові та поваги до нашого народу, до його страждань і принесених у боротьбі за правду жертв.

Ваша Всесвятосте! Завтра ми разом у Божественній літургії в Святій Софії піднесемо подячні мотиви Богові та засвідчимо єдність Церкви Христової, як це відбувається у Таїнстві Свхаристії щоразу, коли приноситься Безкровна Жертва. А сьогодні, розпочинаючи цією подячною молитвою Ваш візит, просимо Господа благословити цю добру справу успіхом, бажаємо, щоби всі, хто почують і побачать Вас у ці дні особисто чи через трансляцію, наповнилися тим духом мудрості, молитовності та любові, який Ви несете близьким і далеким, навчилися від Вашої проповіді.

Вперше після надання Томосу Вселенський Патріарх прибуває до нас, як до Церкви Автокефальної, визнаної і утвердженої в рівності з іншими Церквами-Сестрами. Нехай Ваш візит буде багатим на добрі плоди, а для Вашої Всесвятості — духовно радісним!

**Ласкаво просимо до України, до Києва, Всесвятійший
Владико!**

Блаженніший Митрополите Київський і всієї України Кіпр Епіфаніє, Високопреосвященні та Преосвященні брати Архієреї, Благословенний Народе України,

Славу, хвалу та вдячність підносимо, поклоняючись Богу нашому у Трійці, який удостоїв нас честі відвідати благословенну багатостраждальну країну Україну, духовну купіль Русі, ушавлений Київ, де Святий Князь Володимир заклав незрушний твердий фундамент Віри у Христа, яку отримав від Великої Константинопольської Церкви та Держави Нового Риму.

Ми почуваємося як удома у цьому місці з вашим Народом не тому, що вже відвідували цю блаженну землю, але тому що святий попередник нашої Мірності Великий Патріарх Фотій був тим, хто першим кинув сюди плодоносне зерно Євангелія і, звісно, також тому, що Київська Митрополія попри те, що ревно трублять про зворотне, була невід'ємною канонічною територією та Митрополією під очільництвом нашого Святійшого Апостольського та Патріаршого Престолу, хоча історичні обставини та мирські домагання у насильницький спосіб, але не назавжди, відсікли її від природної Духовної Матері.

Однак очолювана нами Першопрестольна Церква як ніжно любляча Матір Православної Церкви не лише України, але й Росії, Сербії, Румунії, Болгарії, Греції, Польщі, Албанії, Чехії та Словаччини, та одним словом усіх новіших Церков, утворених з нашого тіла, ніколи не згадує дні великого засмучення, ляпасів, образ та цвяхів, але завжди йде шляхом прощення, благодіяння та зцілення всіх своїх дітей без виключень. Це є привілеї Великої Церкви, якими їй докоряють ті, хто говорять про першість катедри, мирські претензії та політичні прагнення. Одним єдиним, любі

СЛОВО ЙОГО БОЖЕСТВЕННОЇ ВСЕСВЯТОСТІ ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХА КІП КІП ВАРФОЛОМІЯ НА ДОКСОЛОГІЇ ПІД ЧАС ЙОГО ВІЗИТУ ДО КИЄВА

брати та діти у Господі, є привілеї, який характеризує очолювану нами Константинопольську Церкву, гордість у Господі: привілеї жертви, з якого витікають і першість виснаження, і обов'язок жертвовного служіння. Історія є достовірним небрехливим свідком правди та реальності. Вселенський Патріархат від самого початку був надійним охоронцем блага Церкви, і хоча у часи розквіту та чисельної сили він міг запровадити та встановити пірамідальну форму устрою Східної Православної Церкви, але він з відразом відкинув цю думку і не відступив ані від переданої йому Еклезіології, ані від встановленої та освяченої Соборами системи «Пентархії».

І звичайно, Вселенський Патріархат ніколи, користаючись наявною імперською владою, не обирав шлях культурної та мовної асиміляції національностей, які приходили у віру Євангелія. Навпаки, Велика Церква прийняла місцеві звичаї, мову, якою говорили люди, вона надихнула та культивувала, сприяла розвитку місцевої культури, настільки, що сьогодні неможливо уявити якою була би доля тих народів, які прийняли християнство, без культурного впливу Православної Церкви.

У такому дусі, Святий та Великий Собор на Криті проголосив, що: «На протигагу зрівняльній та безликій гомогенізації, яку різними способами пропагують, Православ'я проголошує пошану до своєрідності людей та народів» (Послання Святого та Великого Собору Православної Церкви до православного народу та кожної людини доброї волі, параграф 9). І з такою запорукою вірності міцно утримує і сьогодні Церква Христових убогих, облаченна у закривавлену порфіру жертви, у дусі примирення суперечностей, єднання розрваного, взаємного існування розбіжностей у думках як одного в іншому без асиміляції та втрати себе в іншому, спільного торування шляху різними, сполучення непоєднуваного, [в дусі] зближення у відмінностях,

спілкування роз'єднаних. Виразом такої благословенної моралі є піклування Великої Церкви про єдність Православ'я в Україні і про поступ та добробут усього українського народу.

З такими думками, з такими почуттями істинної та безкорисливої любові, ми, Блаженніший та вельми любий святий брате, прийняли і Ваше запрошення, і запрошення від найвищого державного Очільника Вашої Країни. І сьогодні ми знаходимося тут разом з нашим поважним супроводом, до складу якого входять любі у Господі брати Митрополит Халкидонський Еммануїл, який доклав багато зусиль і зробив великий внесок у питанні Церкви України, Митрополит Адріанопольський Амфілохій, ваш давній знайомий та друг, Митрополит Філіппи, Неаполя та Тасоса Стефанос, скромний та обраний Ієрарх Вселенського Патріархату в Греції, і у Господі діти наші, а саме Головний секретар очолюваного нами Святого та Священного Синоду Архімандрит Григорій, від українців Канади наш Синкел Яків, диякон Ієронім, Голова нашого прес-офісу пан Ніколаос Папахристос та інші наші співробітники миряни.

Ми всі прибули, щоби прожити з Вами особисто достойне славлення диво: диво Воскресіння, боротьби за загоєння розділення, повернення до спілкування Церкви, нерозрваного прямування разом шляхом Істини. Ми прибули, щоби побачити на власні очі здобутки багатьох Ваших невимовних зусиль, Блаженніший брате! Ви наймолодший за віком, але це у Вашому випадку, є Вашим привілеєм, а не недоліком. Оскільки Ваша молодість не рахується з безнастанними жертвами та зусиллями заради

очолюваної Вами Церкви, яку береже Бог. Ваш труд буде тяжким, але через багато десятиліть, нащадки славитимуть Ваше ім'я та Ваш приклад.

Ми пізнали Вас як людину діла, як людину богобоязну з непохитною вірою у Христа, любов'ю до Церкви та Вашої Батьківщини аж до Хреста.

Ми бачимо, з якою тактовністю та благородством Ви докладаєте зусилля у різноманітних чисельних питаннях Помісної Церкви України. Це лише початок. Потрібне терпіння. Вчиться на уроках святих та історії. Потрібний досвід та, головне, молитва. Досвід пастиря зрештою супроводжує біль та сльози, він вимагає жертв та самозречення. Так прямували незабутні наші Попередники, це успадкували і ми, і це радимо, до цього закликаємо, це посилюємо, ми, старші за віком, у першості рукоположення та на церковній ниві вам молодшим, але не менш любим братам.

Ці святі та натхненні духом слова життя, які і ми отримали, ми звіщаємо цієї священної та важливої миті та обіймаємо по-братському Ваше вельми любе Блаженство, як і всіх преосвящених Архієреїв зі святим цілунком, з патріаршими нашими побажаннями та благословеннями усім вам та нам, та щиросердо дякуємо за запрошення, братську любов та велику шану. Раді зустрічі! Многая літа усім!

(Священний Золотоверхий Монастир
Архангела Михаїла 21.VIII.2021)

СЛОВО МИТРОПОЛИТА КИЇВСЬКОГО І ВСІЄЇ УКРАЇНИ ЕПІФАНІЯ ПІСЛЯ СОБОРНОЇ БОЖЕСТВЕННОЇ ЛІТУРГІЇ

Ваша Всесвятосте, улюблений у Господі
Архієпископе Константинополя — Нового Риму
і Вселенський Патріарх владико Варфоломію,
достойний Предстоятелю великої Христової
Церкви, нашої Матері, та Перший серед
Предстоятелів Помісних Церков!

Преосвященні брати архієреї Вселенського
Патріархату та Православної Церкви України,
всечесне духовенство, дорогі брати і сестри!
Христос посеред нас!

Великою радістю наповнені тепер наші серця, коли
в історичному і святому для українського народу
місці, в кафедральному храмі Митрополитів
Київських, урочисто звершили ми соборну Божественну

літургію, очолену Предстоятелями Вселенського
Патріархату і Православної Церкви України. Наше
єднання у Святій Євхаристії, як і кожного разу, коли ми
причащаємося Тіла і Крові Господніх, не лише нагадує
про Хресну жертву Спасителя і символізує єдність
Церкви, але є істинним, таємничим і реальним єднанням
всіх нас, православних християн, з Головою Церкви
і Спасителем Господом Ісусом Христом та одне з одним.

Хоча ми живемо в різних місцях, понад всі умови часу та
простору найперше ми разом — Єдина, Свята, Соборна
і Апостольська Церква. І тому, подолавши простір
і відстані, які розділяють нас, ми зібралися в цьому
особливому священному місці на спільну молитву —
щоби не лише таємничо, але і видимо засвідчити нашу
єдність у Христі.

До нашої радості на жаль домішаний і смуток, що
не всі православні християни України ще пізнали
повноту істини, не всі ще послідуєть вченню Церкви
і канонічному порядку, досі ще тримаючись розділення
та віддаляючи себе від спілкування. Але і за них ми
молилися під час літургії, і за них також приносили
Безкровну Жертву, маючи впевненість, що у Богом
благословенний час і вони пізнають істину та увіллються
в повноту Помісної Української Православної Церкви.

Саме тут, в соборі Святої Софії, 15 грудня 2018 року
відбувся Об'єднавчий Собор, який з трьох розділених
гілок утворив єдину Помісну Українську Православну
Церкву. Багатьом з нас, хто був безпосереднім учасником
Собору, запам'ятався той день. Собор Церкви України
назавжди перегорнув сторінку попередніх розділень,
Собор утвердив єдину Помісну Церкву. І саме завдяки
цьому 6 січня 2019 р. з рук Вашої Всесвятості наша
Церква отримала Томос про автокефалію, а наступного
дня, коли ми святкували Різдво Христове, саме тут,
у Святій Софії вперше цей історичний документ
побачила вся Україна.

Втретє Ви, Ваша Всесвятосте, звершуєте служіння
у цьому особливому місці. Вперше це було рівно 30
років тому, коли ще як митрополит Халкидонський Ви
прибули до Києва, а невдовзі в нашій країні відбулися
історичні зміни, вона відновила свою Незалежність.
Вдруге тут Ви молилися 2008 року, і цей візит, як бачимо
ми тепер, був визначною віхою, від якої розпочався
складний, але успішний процес, який завершився
наданням Томосу для України.

Нині Ви втретє молитесь тут, і цей Ваш візит також
є винятковим, бо він назавжди увійде в історію як
перший візит Вселенського Патріарха до Православної
Церкви України, вже визнаної автокефальної Церкви-
Сестри, утвердженої у Диптиху Помісних Церков.

Віримо, що і Ваша сьогоднішня молитва разом з нами,
і Ваш візит так само позначають історичну віху в бутті
понад тисячолітньої Церкви Києва, Церкви Руси-
України.

Особливо радіємо, що Ви прибули також і для того,
щоби на запрошення Президента України Володимира
Зеленського разом з українським народом відзначити
30-ліття відновлення нашої державної незалежності,
подякувати Богові за всі благодіяння, які були явлені
нам, та попросити Господньої допомоги у подоланні
розділень, у досягненні перемоги над супротивниками

і в утвердженні справедливого миру для України.
Хочу висловити від усіх нас сердечну подяку присутнім
тут митрополитам Еммануїлу та Амфілохію, А також
архімандриту Григорію, які брали безпосередню участь
у підготовці Об'єднавчого Собору та його роботі. Завдяки
мудрому головуванню митрополита Еммануїла, Екзарха
Вашої Всесвятості, робота Собору досягла успіху.
Дякуємо митрополиту Стефану, ієрарху Патріаршого
Престолу в Греції, який також сьогодні серед нас,
засвідчуючи духовне єднання у вірі та дружбу
українського і грецького народів.

Дякую від усього серця ігумену святого монастиря
Пантократор архімандриту Гавріїлу та іншим отцям зі
Святої Гори Афон, які з благословення Вашої Всесвятості
також прибули до Києва у ці святкові дні та нині
молилися разом з нами.

Дякую вам, дорогі владики, отці, брати і сестри, хто
зібрався на цьому святому місці для спільної молитви за
нашу Помісну Церкву і нашу рідну Матір Україну.
Дякую всім, хто з боку держави долучився до організації
та проведення нашого богослужіння.

Ваша Всесвятосте!

Дозвольте мені на знак нашої особливої пошани до Вас
і до всього того, що Ви зробили і робите для Української
Православної Церкви і для України, від себе особисто
та від нашої Церкви вручити Вам особливу нагороду,
спеціально встановлену з цієї нагоди — Великий Хрест
Ордена святого Архистратига Михаїла, покровителя
нашої Золотоверхої столиці, Києва, і помічника всіх, хто
бореться зі злом.

Акіос!

На многії літа, Всесвятійший Владико!

Свята Софія Київська
22 серпня 2021 р.

Блаженніший Митрополите Київський і всієї України владико Епіфаніє, Високопреосвященні, преосвященні та боголюбиві брати Архієреї, Благословенна та хриstopодібна повното Церкви православних.

Первоверховний серед Святих апостолів Петро зі своїм братом Андрієм Первозванним «відразу покинули сіті, та й пішли за [Христом]» (від Матвія 4:20). Як мовиться у нині наведеному уривку з Євангелія, Петро, палаючи бажанням зустрітися зі своїм улюбленим Учителем, посеред моря, хвилі якого високо здіймалися, з надзвичайним завзяттям, — рисою, притаманною його характеру, — виходить із човна та, долаючи сили природи і закони створеного світу, дивовижним чином ступає поверхню розбурханого моря.

Та зовсім скоро, обпечений сильним бажанням, він піддається сумніву, прихованій та невидимій спокусі маловір'я, як показує Господь — Знавець сердець. І тієї ж миті подібне суходолу затверділе море тане, як поетично можна сказати, і до того надзвичайно сміливий, готовий ризикувати Учень, «бачачи велику бурю, злякався і почав потопати і закричав: Господи, врятуй мене!» (від Матвія 14:30). А Ісус «схопив його і каже до нього: «Маловірний, чому ти засумнівався?»» (від Матвія 14:31).

У цьому випадку ми розрізняємо два види віри, за словами Іоанна Златомовця, попередника нашого Смирненя на Константинопольській Апостольській Кафедрі цілих

ПРОМОВА ЙОГО БОЖЕСТВЕННОЇ ВСЕСВЯТОСТІ ВЛАДИКИ ВАРФОЛОМІЯ ПІД ЧАС СОБОРНОЇ СЛУЖБИ ПРЕДСТОЯТЕЛІВ У КИЄВІ

16 століть тому: «Отож віра у знаки та дива називається діевою, а віра у знання про Бога називається підготовчою до пізнання Бога». Перша — то є початкова віра Петра, яка подібно язика полум'я та пориву вітру є стрімкою, бурхливою — але дуже нетривалою — і вона спроможна змінити природну закономірність. За словами Господа: «Бо істинно кажу вам: коли будете ви мати віру, як зерно гірчичне, і горі оцій скажете: перейди звідси туди, то перейде вона, і нічого не матимете неможливого» (від Матвія 17:20).

Проте, існує і віра спасительна, яка готує до пізнання Бога, яку ми ледь вирізняємо у зневіреному вигуку Петра: «Господи, врятуй мене!». Упевненість в тому, що Ісус, який ступає поверхню моря, є Господом Небес і Землі, є істинною та спасительною вірою, завдяки чому Учень і рятується.

І от проваджені цією спасительною вірою усі божественні Апостоли перетворили відому тоді Ойкумену, Всесвіт на «Божу ниву» та «Божу будівлю» (1 до Коринфян 3:9). Андрій же Первозваний, дістався аж до любих у Господі дітей, що проживали на території феми Херсонес, адміністративного округу Східної Римської, Візантійської, імперії у Південному Криму.

За цим послідувала копітка місіонерська праця греків фессалонікійців Кирила та Мефодія, яких наш Святий попередник Фотій направив вести просвітницьку роботу серед мешканців ширшого балканського регіону. Однак саме стосовно Києва та прилеглих до нього територій пізніше визначальна благодійницька роль належить одній жінці. Княгиня Ольга, приваблена Істиною та полонена Духом, прийняла християнство у Константинополі, діставши при хрещенні ім'я Єлена. І подібно до іншої Єлени, Єлени Августини, матері Костянтина Великого, справила надзвичайний вплив на свого онука Князя

Володимира, який 988 року прийняв християнство та привіз сюди проповідників з Царгорода, які й займалися просвітницькою діяльністю серед місцевого Божого люду. І у такий спосіб через святе Хрещення були скріплені важливі церковні відносини між Константинополем та Києвом, відносини життя, істини та любові.

Внутрішній мир Христової віри та непорушні відносини між Матір'ю та Донькою змінив хід історії та певні події. Води Дніпра розбурхались, церковна кафедра двічі переносилась з Києва, а спроби, зумовлені мирськими мотивами, призвели до того, що Київська Єпархія не з власної волі була відірвана від Константинополя і підпорядкована північнішим країнам разом з єпархіями, які належали до неї. Однак упродовж століть велася боротьба у Києві за те, щоб він не був позбавлений духовного та канонічного захисту Константинопольської Церкви-Матері, вагомим свідченням чого є перша стаття вашої Конституції 1710 року, написаної через 24 роки після болісних подій 1686 року.

І природно неминуче, що все те, що послідувало з церковного боку, відрив від центру, намагання насильницьким шляхом відлучити вас від нас, привело до остаточного розділення, яке неможливо було відновити зсередини, і це змусило нас зрештою прийняти безапеляційне рішення на власний розсуд.

Це сталося, оскільки всі діяння попередніх століть, які мали на меті церковну узурпацію Києва, відбувалися без прямої участі Константинопольської Церкви-Матері, без її охочого благословення і з її великими стражданнями, оскільки [інші] скористалися її слабкістю у той момент і неспроможністю [опиратися].

Усі ті діяння, про які йдеться, одним словом, були абсолютно чужими, несумісними з православною еклезіологією і жодним чином не викликали милості Божої, були не любими Богові.

У зв'язку з цим Церква-Матір без підтримки, чи схвалення, чи заохочення з боку кого б то не було, як така, що єдина мала священно-канонічний обов'язок, який відповідно до священних канонів не могла проігнорувати та занедбати, — вона благочестиво зайнялася наявною церковною проблемою. Зберігаючи мовчання та у щирій молитві, вона сподівалася на відновлення стану речей.

Упродовж багатьох років вона надавала можливість усім залученим до питання сторонам без насильства і емоційного обтяження, задля уникнення крайнощів, і завдяки природній зрілості досягнути примирення між тими, хто відірваний, відновити церковне життя у єдності. Вона без галасу, не афішуючи широко, щоденно закликала правлячі уми піти святим шляхом

діалогу у Христі задля того, щоб подолати братовбивче розділення, що завдавало шкоди.

Терпеливість і толерантність, брати та любі у Господі діти, для Церкви ніяким чином не ототожнюються з ігноруванням, нехтуванням, знеціненням, поступкою, відмовою, забуттям, залишенням [без допомоги]. Очікування Великої Христової Церкви, у надії на розкаяння, повернення та вилікування болісного відхилення не може тлумачитися з докором та осудом. А навпаки, з гордістю у Господі, бо вона постійно залишалася в межах шляху, що веде до Христа, щодо всіх своїх дітей, щоб позбавити їх тяжкої праці, великих зусиль, помилок.

Священна кафедра Константинополя ніколи не мала можливості покинути болісні проблеми, які виникали, напризволяще. Вона мала та має глибоке усвідомлення своєї успадкованої відповідальності. Вона у своїй історичній присутності ТАК вважає, ТАК проповідує, ТАК живе, ТАК іде шляхом. Турбота та виснаження заради своїх дітей для матері є нічим іншим, як єдиним природним шляхом та розвитком. Так і для духовної Матері Православних, для Константинопольської Великої Христової Церкви, жертва заради її дітей по всьому світу є її внутрішнім єством.

Щоденно вона проживає страсті та розп'яття Боголюдини, що є одним цілим із Воскресінням та Вознесінням. Попри підлість, зневажливе ставлення, постійні зміни державних устроїв, неприйняття та невдячність, уславлення та знеславлення, інші історичні перемиріння, — вона не змінила свою мораль та не відмовилася від свого обов'язку.

Священне зібрання соборних у Святому Дусі рішень, постанов, для неї не є марнотою слави чи теорією, але практичним вирішенням питань, а історія достовірно засвідчує це. Тлумачення божественних та священних канонів довірено не кабінетним ученим, і не віддано на

поталу їхніх користолобних підтверджень та засвідчень. Божественні та священні канони, які зберігають, утримують правильність віри, чи краще сказати, показують у дії євангельське слово, їх авторитетно витлумачує життя та досвід Церкви, але зовсім не доцільність.

Так само і обов'язки та відповідальність Константинопольських Архієпископів ніколи не були теорією, але були і є реальним фактом, надійно та певно засвідченим. Обов'язок розсуду, розв'язання спірних питань якраз і є головним Хрестом кожного смиренного Архієрея Константинополя, найдорогоціннішим та найсвященнішим для нас.

Але це є привілеєм не у світському розумінні. Це видимий, відчутний зв'язок церковної цінності, величі смиренності у Христі, [відданість тому вигуку] «Звершилося!», що обов'язково передує Воскресінню. Тільки у такий спосіб Константинопольська Церква тлумачить та проживає свій священно-канонічний привілей від самого початку й донині. Наповнена тим, у що вірить, та набувши досвід у бурхливому та такому, що потребує зусиль історичному морі, вона вирішила, що прийшов час у Святому Дусі зайнятися священними справами Церкви в Україні.

У нас немає наміру розповідати подробиці подій так, як вони відбувалися, але виявилось необхідним висвітлити їх у загальних рисах, оскільки багато є таких, хто вважає, що Вселенський Патріарх відхиляється від дійсності і не надає однакові можливості співзалученим частинам Церковного цілого. Це є викривленням правди.

Господь знає про наш біль та про неодноразові заклики до згоди у Дусі Господа. У найближчому майбутньому історія покаже і відповідні тексти, і увесь хід цього питання. Проте, ми маємо хоча б кількома словами сказати про те, що у Церкві Христовій відчуття самодостатності, упевненості у впливовості та могутності, світовій мирській силі та чисельна перевага не становлять елементи її життя.

Відновлення у церковному євхаристійному спілкуванні церковних частин, що існували у відсутності порядку, оскільки виникли внаслідок не канонічного та здорового процесу, не було нерозсудливим, незначним, навмисним чи позбавленим церковного підґрунтя рішенням. Навпаки, воно було засноване на надійному та наріжному Камені Церкви, Господі нашому Ісусі Христі та досвіді Його Церкви.

Зайвим буде з нашого боку говорити більше, оскільки у святому житті Церкви велика кількість випадків набагато важчих за ваш. Але їх мудро, розсудливо, терпляче та з любов'ю завдяки Животворчому Духові, а не вбивчій мертвій букві, було врегульовано спасительно заради обраного Господнього народу.

Відкликання відповідної канонічної Грамоти незабутнього попередника нашого Діонісія IV не було перевищенням прав з нашого боку, як говорять супротивники миру та примирення у Христі, але батьківським обов'язком, тому що створилася негативна ситуація, зовсім не на благо місцевої християнської пастви.

Велика Церква, піклуючись про інтереси своїх дітей у Христі, вирішувала церковні питання неупереджено, мислячи широко. Тому і окреслила умови, якими на її думку керувалась би помісна Церква, щоб іти правильним шляхом.

Описи різних церковних утворень не є догматичними та незмінними, але це рятівна рамка, ті межі, які Церква має право змінити, якщо вони не служитимуть тій меті, заради досягнення якої були надані. Поняття «автономія» чи «автокефалія» жодним чином не означають отримання автономії як відриву від церковного цілого, більше того, аж ніяк не означають самоправство та перевищення канонічних меж.

Свята Константинопольська Церква — Матір, яка надавала Автокефалії, починаючи від Церкви Росії і до нещодавньої наданої Церкві України, не робить нічого іншого, окрім того, що постійно ділить на частини, при цьому зберігаючи цілісність, єдність, весь час жертвуючи, народжує і відроджує помісні Церкви з метою, як уже було сказано, спасительного служіння на благо Народу Божого, піклуючись про особливі потреби паств.

Автокефалії, попри те, що часто ставалося перевищення повноважень та зміни з боку облагодіяних, не надаються за націоналістичним критерієм, ні в якому разі (!), але за критерієм доцільності для пастви і лише із сотеріологічною та есхатологічною перспективою.

Окрім того, статус Автокефалії надається за двох абсолютних та непохитних умов: Автокефалія не надається з метою подрібнення та розділення, але заради спілкування у відмінності, і по-друге, Автокефалія надається у заданих межах, відповідно до правил та за певних умов.

Відповідно до встановленого Халкидонським Собором, дві природи Господа поєднуються в одній Іпостасі Слова Божого «незмінно, незлитно, нероздільно, нерозлучно». Подібним чином Автокефалія надається «незмінно, нероздільно».

Один сучасний Канонознавець говорить: «Онтологічне співіснування цих двох реальностей, які «парадоксальним чином» є невіддільними, тобто реальності “незмінно” — яка гарантує відмінність — та реальності “нероздільно” — яка гарантує спілкування, єдність — створює подвійний

парадокс, «особисте» та «спільне у спілкуванні» Автокефалії. У церковному житті, отже, цей парадокс виражається через факт «спілкування нероздільно» незмішаних помісних Церков»... І тоді, як оте «незмінно» зберігає відмінність, «нероздільно» зберігає спілкування».

Честь та цінність Автокефалії не надається якійсь помісній Церкві без передумов та неканонічно. Навпаки! Патріарші та синодальні Томоси якраз і засвідчують правду речей. До прикладу у відповідному тексті про Патріаршу гідність до Церкви Росії мовиться так: «головою та началом для нього (Патріарха Московського тобто) є Апостольський Престол міста Константинополя, як і для інших Патріархів». Те саме повторює свята Велика Христова Церква і у своєму Томосі вашої Церкви України: «Автокефальна Церква України визнає головою Святійший Апостольський та Патріарший Вселенський Престол, як і інші Патріархи та Предстоятелі». І не тому, що Велика Церква прагне зайняти так чи інакше дане їй, її місце з великою відповідальністю, але тому, що відміна, анулювання з її боку того, що дали Святи Вселенські Собори та загалом вся Канонічна Традиція та Діяння Церкви, було б падінням для Церкви, та блюзнірством щодо Всесвятого Духа.

Вселенському Патріархату не притаманна дискримінація, як видно із двох наведених прикладів. Він приносить себе в жертву задля усіх, любить і поважає всіх без винятків та обмежень. Та, перш за все, він не спроможний відмовитися від свого жертвовного служіння, бо має охороняти церковний порядок та мир і стан помісних Православних Церков.

Ми шкодуємо, але не зневіряємося, у зв'язку з рішучими та наполегливими впертими намаганнями останнім часом викривити історичну та священно-канонічну правду. З'являються неологізми, нові формулювання, висловлюються небезпечні еклезіологічні погляди, щодо того, що запроваджене Святими та Вселенськими Соборами є [нібито] неактуальним, анахронізмом, неавторитетним, та одним словом мертвим. Проголошується приниження значущості Константинопольського Архієпископа до [стану] музейного експонату. Здійснюються спроби перевороту церковних настанов з боку Церков, які своїм існуванням завдячують провидінню та жертві Великої Христової Церкви-Матері. На щастя, проте, життєдайний Святий Дух не залишає Свою Церкву без турботи і тому ганьблення, насміхання, образи, спричинені доцільністю різного роду, не витримують та зникають.

Блаженніший Митрополите Київський, владико Епіфаніє, вельми любий у Христі брате,

Я ще раз наголошую, що сьогодні Константинопольська Церква-Матір, як і Патріарх, радіє та тішиться поступу

та добробуту Православної Церкви України. Не бійтеся проблем та труднощів, оскільки Велика Церква будує на непорушному та непохитному фундаменті «а він є Ісус Христос».

Існування та структура очолюваної Вами Церкви є данністю і будь-які сумніви є марними та даремними, оскільки «Камінь, що його будівничі відкинули, той наріжним став каменем» (Від Матвія 21:42).

Запрошуємо у цей священний час та закликаємо від щирого серця братів у Христі, ієрархів у цій країні, їхній клір та вірян, які не спілкуються церковно з нами, переглянути цю свою позицію та сприяти мирному співіснуванню та взаєморозумінню тут людей та православних християн, ділячись з любов'ю самобутністю задля примирення та встановлення терпимості, толерантності, яких усі ми потребуємо.

Ми, як Церква — Матір, готові вислухати проблеми, розвіяти думки, зцілити занепокоєння, загоїти травми, милістю Божою, усіх наших дітей, завжди, проте, у межах освяченого Церковного Передання. Ми твердо віримо, що милість Спасителя нашого Ісуса Христа, як і завжди, простягнеться щедро над усіма нами і ми радітимемо відчутним і до того ж таким, що приносять мир, плодам Святого Духа.

На завершення слова, бажаю Вашому боголюбивому Блаженству, Митрополиту Київському, та Вашому Собору преосвящених Архієреїв, ієрархам місцевої церковної присутності Московського Патріархату, благочестивому кліру та усьому благословенному Народові України без винятків та обмежень — благословення, [від] ніжної материнської та турботливої любові Церкви-Матері.

І велика сердечна вдячність нашого Смирнення за щирі повагу та вияви вашої шани та любові.

Нехай Бог благословляє усіх!
(22 серпня 2021)

Ваші Високопреосвященства, Преосвященства, Шановний архієпископе Святославе, Головуючий Всеукраїнської Ради Церков і релігійних Організацій, Вельмишановні релігійні лідери, Почесні гості, Шановні учасники, Пані та панове!

Для мене честь і привілей бути сьогодні серед вас, тому що ви символізуєте надію України не тільки поодиноці, а й, особливо, усі разом. Ми приїхали до цієї чудової країни, щоб висловити нашу повагу до духу свободи та незалежності, який ви втілювали протягом тридцяти років, незважаючи на безліч напруг та викликів, що ви пережили. Коли ми перебуваємо серед цієї різноманітної групи представників християнських церков та релігійних лідерів, ми не можемо не підкреслити, наскільки важливим є міжхристиянський та міжконфесійний діалог у сучасному світі.

Слово «діалог», *διάλογος*, яке так часто використовується для визначення виняткової різноманітності реалій, має сильний резонанс, коли ми збираємось сьогодні. Діалог є засіб, за допомогою якого ми покликані вирішувати наші розбіжності, сприяти стійкості, боротися проти упередженості та нетерпимості, сприяти миру та злагоди, солідарності та співробітництву. Це знак надії, що незважаючи на жахи 20 століття, найбільш жорстокої ери в історії людства, наше розуміння діалогу стає все більш вагомим інструментом для побудови мостів та примирення. Цей рух зближення та примирення у нашому світі чітко підтверджується залученням християн до екуменічного діалогу. Вселенський Патріархат зокрема виявився першовідкривачем поряд з іншими церквами та християнськими громадами у створенні справжнього багатогранного інституту для просування єдності християн. Після Другої світової

ЗВЕРНЕННЯ ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХА ВАРФОЛОМІЯ ДО ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ РАДИ ЦЕРКОВ ТА РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

війни виникла потреба у глобальній Християнській організації, яка була реалізована створенням Всесвітньої ради Церков у 1948 р., що базується на двох найважливіших принципах: щирому діалозі щодо богословських питань та визнанні необхідності спільних соціальних дій.

Залучення Православної Церкви до екуменічного руху залежало від бажання інших Церков зруйнувати стіни недовіри і розділення. У зв'язку з цим під час Другого Ватиканського Собору відбувся радикальний та позитивний поворот, коли Римо-Католицька Церква прийняла рішення про фундаментальну необхідність зближення між християнами, а особливо з Православною Церквою.

Однією з найважливіших подій, що впливає з цього рішення була, без сумніву, історична зустріч в Єрусалимі Папи Павла VI і Вселенського патріарха Афінагора у січні 1964 р. У грудні 1965 р. відбувся дуже пророчий жест і ті ж два предстоятелі спільно вирішували — як видимий знак їх бажання відновити зв'язок Євхаристійного спілкування, яке було розірвано століттями — одночасно зняти анафему 1054 р., встановивши фундамент для мосту, який ми продовжуємо проектувати і будувати у нинішньому столітті та на майбутнє. «Діалог любові» між двома сестрами Церквами став «діалогом правди» із створенням спільної міжнародної Комісії з Богословського Діалогу між Католицькою Церквою та Православною Церквою загалом в 1979 році.

Відтоді багато екуменічних та інших зв'язків, які зближують християн, численно свідчать про наше спільне бажання відновити єдність у співпричасті.

Діалог однаково важливий серед традицій віри. В Окружному посланні Святого і Великого Собору Православної Церкви, скликаного на Криті в червні 2016

року, говориться, що «Чесний міжконфесійний діалог сприяє розвитку взаємної довіри та допомагаючи миру та примиренню. Церква прагне укласти «мир згори», щоб він реальніше відчувався на землі. Справжній мир не досягається силою зброї, але тільки через любов, яка «не шукає свого» (1 Кор. 13,5). Слей віри необхідно використовувати для заспокоєння та загоєння ран інших, а не для розпалювання нових пожеж ненависті» (п. 17).

Для Православної Церкви міжконфесійний діалог має коріння від початку задля впливу самого православ'я на релігійно плюралістичне середовище. Міжконфесійний досвід у наших сучасних багатокультурних суспільствах міцно пов'язаний з співіснуванням церков з релігійними діячами та спільнотами різної чутливості і традиції. Проте ми однаково відчуваємо деякі дуже сильні реакції проти міжконфесійного діалогу. Ріст релігійного фундаменталізму та екстремізму, ненависті та етнофілетизму — це явище, яке перетинає всі релігійні традиції, породжуючи самоізоляцію, обмеженість та неприйняття інакшості, установки, які заперечують справжню місію релігії. Екстремізм і ненависть прагнуть приватизувати істину шляхом пропагування етосу взаємної винятковості.

Навпаки, ми повинні спробувати — у відданості нашим традиціям віри — заохочувати взаємоповагу та спільні дії у душі миру та солідарності. Нещодавній документ, який має назву «За життя світу — Соціальний Етос Православної Церкви», схвалений до поширення Святим

і Священним Синодом Вселенського Патріархату, нагадує нам, що «Міжрелігійні зустрічі та діалог є і будуть залишатися важливими засобами, завдяки яким виражається повага до релігійних відмінностей та здійснюється проголошення істини. Міжрелігійний діалог — це не лише пошук спільної мови або визначення спільних сфер; це також зустріч з іншими на особистому і людському рівні. Це вимагає поваги до людської особистості, створеної за образом Божим, і для Божої любові до всього людства і до всього створіння» (пар. 60). Так само ми є покликані сюди з миром справжнього братства, щоб діяти відповідно до цих тверджень і наблизити життя в гармонії один з одним.

Пані та панове,

Істотною передумовою ефективного діалогу є взаємна довіра. Ми не зможемо насправді пізнати і зрозуміти іншого, якщо не матимемо зустрічі, де довіра переважає. Ми твердо віримо в силу і переконання справжнього діалогу, у якому немає переможених.

Ми щиро молимося, щоб милосердний Бог дозволив нам виховати такий дух діалогу та примирення, бачачи та визнаючи Його існування повсюди, Його присутність, яка сяє у всіх місцях, і особливо коли ми збираємось разом у душі любові та поваги.

**Щиро дякую за вашу увагу.
Нехай Бог благословить усіх нас!
(23 серпня 2021 р.)**

СЛОВО БЛАЖЕННІЙШОГО МИТРОПОЛИТА ЕПІФАНІЯ НА ЗАСІДАННІ ВРЦІРО

Ваша Всесвятосте!
Блаженніший владико Святославе, черговий
головуючий у Раді!

Дорогі владика і отці, брати — члени Ради та всі
учасники сьогоднішньої зустрічі!

Найперше хочу сердечно привітати усіх вас в стінах Київської православної богословської академії, і особливо вітаю серед нас Його Всесвятість Вселенського Патріарха Варфоломія, який на запрошення нашої Помісної Церкви і на запрошення Української держави здійснює свій візит до України у дні, коли наш народ відзначає 30-ліття відновлення Незалежності.

Для нашої Ради цей рік є теж особливим, адже в червні місяці ми урочисто відзначили 25-ліття від часу її створення. Протягом цього можливо і не дуже довгого, але визначного в контексті новітньої історії України періоду ми всі разом, як представники

релігійної спільноти, продемонстрували суспільству та зовнішньому світу, що віра в Бога — це добра основа і джерело для порозуміння між людьми.

Ваша Всесвятосте!

Україна є унікальною країною, яка історично є християнською, але водночас не має виключно домінуючої конфесії — як це притаманне багатьом країнам Європи. в нашій країні християни різних сповідань, мусульмани та юдеї мають багато століть історії спільного буття. Також Україна в недавньому минулому пережила сім десятиліть державного атеїзму і гонінь проти релігії. Весь цей історичний досвід сформував унікальну атмосферу для співпраці представників різних релігійних спільнот на основні взаємної поваги і рівноправності.

Наша Рада існує на добровільних засадах, як незалежна спілка, одна з інституцій громадянського суспільства, об'єднуючи у співпраці релігійні спільноти, що

представляють понад 90% релігійних громад в Україні. Принцип роботи Ради — рівноправність. Головування в ній змінюється за черговістю раз на півроку, всі її учасники мають рівне право голосу, А рішення ухвалюються консенсусом. Таким чином забезпечується можливість для всіх представити свою позицію, бути почутими, зберігати свою унікальність та переконання, але також і показувати приклад усім, як можна і потрібно співпрацювати людям різних поглядів та переконань.

Ваша Всесвятосте!

Ви маєте великий практичний досвід міжхристиянського і міжрелігійного діалогу. Церква, яку Ви очолюєте, має свою присутність у дуже різних умовах, тому Ви знаєте, яким є життя релігійної громади і там, де вона є більшістю, і де є меншиною, де вона є історичною і давньою, і де вона з'явилася в новий час через місіонерство, Ви знаєте життя громад у рідних землях та в діаспорі. Тому Вам добре зрозумілий той різноманітний досвід і ті виклики, які маємо всі ми, представлені у Всеукраїнській Раді Церков і релігійних організацій.

Вашій Всесвятості добре відомий екуменічний рух, його здобутки та проблеми. Наша Рада свідомо виносить у своїй праці за межі обговорення питання богослів'я і традицій, зосереджуючись на питаннях практичної взаємодії між різними спільнотами, А також усіх нас — з суспільством, державою, міжнародними партнерами. Такий підхід можна назвати «практичним екуменізмом»: залишивши для інших форм діалогу питання, де ми маємо різний погляд, члени Ради зосереджені на тих речах, де ми маємо однакову, спільну чи близьку позицію.

Двадцять років тому наша Рада мала можливість зустрітися та поспілкуватися з Папою Римським Іваном Павлом II у дні його візиту в Україну. Нині ми раді, що в насиченій програмі Вашого візиту, коли за три дні вже відбулося майже 20 заходів за Вашою участю, Ви знайшли можливим зустрітися з Радою.

Переконаний, що наше спілкування буде взаємно корисним і плідним.

Дякую.

Блаженніший Митрополите Київський та всієї України кір Епіфаніє, Високопреосвященні та Преосвященні брати, Благословенні греки України, Любі та вельми бажані діти нашої Мірності,

З великою радістю і зворушенням я звертаюся до греків у Києві, які є втіленням та продовженням довгої та яскравої історії присутності, доброго свідчення, широкого сприяння суспільному життю, а також вірності традиціям грецької мови та життєздатним Вселенським цінностям, якими наділив цивілізацію давньогрецький дух і які становлять навічне надбання людства.

У церковній мові та богослов'ї термін «еллінізм» пов'язаний із так званим «охристиянізованим еллінізмом», який утворився в результаті зустрічі та сполучення християнства та грецької культури, і який по праву назвали «дивом» у царині духу. Внаслідок цього сполучення збільшилися розміри й одного, й іншого, та чітко проявилася їхня цінність як фундаменту нової вселенської цивілізації/культури.

Немає сенсу, звісно, згадувати, що «похрещений еллінізм» по суті є такі культурні ідеали, як пропозиція сенсу життя та свободи, поза будь-яким поняттям націоналізму. Не випадковим є те, що на основі цих ідеалів Православна місія з повагою поставилася до культурної ідентичності та мови охристиянізованих народів, а єдиною метою мала передати правду про оновлення у Христі світу та людини, яка послужила джерелом натхнення для розвитку та піднесення особливої культури відповідних суспільств.

Ми захоплюємося, любі діти у Господі, багатовіковою плодючою присутністю еллінізму тут у гідному

СЛОВО ЙОГО ВСЕСВЯТОСТІ ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХА ВАРФОЛОМІЯ ДО ПРЕДСТАВНИКІВ ГРЕЦЬКОЇ ДІАСПОРИ В УКРАЇНІ

співіснуванні з місцевим народом. В Херсонесі у Криму, у Тавриді давніх греків та в Ператеї візантійців перші сліди грецької присутності датуються 7-им століттям до н. е. Такі міста, як Ольвія, Пантікапей, Німфеум, Феодосія, Херсонес, Фанагорія є кількома доказами осяяння та важливості еллінізму тут. Про присутність та значення візантійського еллінізму говорити не має сенсу, оскільки Собор Святої Софії був збудований за зразком храму у Константинополі і є позачасовим мовчазним, але водночас промовистим свідком.

У подальші століття еллінізму в Україні доведеться пройти «вогонь та воду» (Псал. 65:12), пізнати володарів, які змінювали один одного, занепад давніх осередків, розквіт, та ослаблення. Греки стануть видатними та відомими членами знаних братств. Греки після переселення з Кримського півострова відновлять процвітаючі громади в Києві, в Одесі, в інших містах, і, звісно у цілому місті однойменному до імені непорочної Богородиці Марії, славетному Маріуполі, у прибережних регіонах Азовського моря. І не лише назва Маріуполь показує побожність та відданість греків України Церкві та шанованим традиціям Роду, але й велика кількість храмів місцевих етнічних греків, довкола яких згуртується важливий духовний та культурний рух. Проте, любі діти, еллінізм — це не лише минуле.

Еллінізм означає теперішнє та переважно майбутнє. Сьогодні не існує державних обмежень та складнощів минулого, і грецькі громади, попри справжні та довготривалі проблеми, продовжують жити та творити з повною відданістю рідній землі та отриманому у спадок. Маріупольський державний університет гуманітарних наук становить найважливіший дослідницький та освітній центр вивчення та викладання грецької мови. Численні грецькі товариства функціонують на території України. Тож одним словом, Еллінізм в Україні — не є музейним експонатом, це жива присутність, процвітаюча дійсність.

А оскільки, як ми і сказали вище, еллінізму абсолютно чужими є націоналістичні та інші критерії, тому і ви

є паствою очолюваної Блаженнішим Митрополитом Київським кір Епіфанієм Святішої Церкви України, так само як українці та україномовні Константинополя становлять відповідно паству Святої Великої Церкви Христової. Наша еклезіологія заснована на географічних принципах та керується критерієм наявності парафій, а не походженням мови чи культури. Усі православні, які проживають у межах однієї епархії, Помісної Української церкви становлять виключно її паству, а не країн їхнього походження. Будь-яке інше прочитання чи, точніше, неправильне прочитання, цього фундаментального та важливого для Церкви принципу, веде до зайвого ускладнення, і головним чином до підміни Православної еклезіології.

Маючи канонічного захисника та пастиря всіх православних у Києві, Предстоятеля Святішої Церкви України Блаженнішого кір Епіфанія, ми радіємо та прославляємо ім'я Господа, який піклується як пастир про довірену йому паству без дискримінації, але з поважністю, любов'ю, розсудливістю та ніжною материнською любов'ю до всіх. Будучи біля нього і слідуючи вказівкам його

добрих кліриків та співробітників, ви можете вільно розвивати традиції, звичаї та звички відповідно до вашого походження.

Любі діти, ми, помилувані Богом, щоб бути спадкоємцями та носіями ікуменічності грецьких ідеалів, як важливого елемента нашої православної ідентичності, ми маємо велику відповідальність служити та зберігати незмінними у ході часу ідеали Роду, тобто любов до ближнього, мир, солідарність, гостинність, толерантність, відкритість до відмінного. Закликаємо і вас в межах сучасної мультикультурності у багатьох церковних та релігійних середовищах зберігати без ушкоджень те, що ми отримали від предків, незабутню, мораль та культуру грецькості (ромейськості) і як належним чином повторював до своїх найближчих соратників незабутній фотограф та журналіст Ніколаос Мангінас: «Румей — це грек у 24 карати».

Православну віру та грецьку мову нашу культивуйте, діти у Господі, усім вашим еством, докладаючи зусиль зі священною старанністю та істинною любов'ю. Грецька, окрім того, що це мовна вісь культури, це «материнська мова християнськості». Завдяки їй здійснилося «чудо» патристичного богослов'я, яке, як уже зазначалося, становить віху не лише в історії Церкви, але для поступу світової культури. Не забувайте ніколи слова великого поета Одисеаса Елітиса що наша мова є не лише засобом спілкування, але і «носієм моральних цінностей».

Отже, любі чада, торуйте шлях у мирі! Будьте завжди певними, що у Царгороді ми молимося за вас та за всі душі православних християн, за мир у світі та твердість святих Божої Церкви. Передайте вашим рідним благословення та материнську любов Константинопольської Церкви Матері, а Бог любові нехай буде вашим помічником у вашому житті!

Ваші Пресвященства і Високоповажності,
Пані та панове,

З великою вдячністю і радістю ми приймаємо присвоєне Національним університетом «Києво-Могилянська академія» нашій смиренній особі звання почесного доктора. Ми вважаємо цей жест вшануванням Вселенського Патріархату, Великої Церкви Христової, визнанням багатьох її ініціатив, особливо у питаннях, пов'язаних з діалогом, єдністю, турботою про творіння, солідарністю і миром.

Дозвольте нам процитувати Окружне послання Святого і Великого Собору Православної Церкви, що відбувся на Криті у червні 2016 року, яке так говорить про мир: «Церква змагається за те, щоб зробити відчутнішим на землі “мир з неба”. Справжній мир здобувається не силою зброї, а лише любов'ю, яка “не шукає свого” (1 Кор. 13:5). Єлей віри має слугувати загоєнню давніх виразок, а не розпалюванню нових вогнищ ненависті» (§17).

Для нас мир і діалог прокладають шлях до єдності. Саме тому наша Константинопольська Церква-Мати завжди глибоко переймалася церковною ситуацією українського народу. Надання автокефалії Православній Церкві України у 2019 році було передовсім пастирською турботою про духовну справедливість і свободу. Щоби залишатися вірними процитованим вище словам, що «єлей віри має слугувати загоєнню давніх виразок», надання автокефалії було критично важливим для зцілення схизм і поділв у помісній Церкві і для прагнення до видимої єдності. Розділення тіла Православної Церкви на три окремі інституції в Україні було глибоко раною для співпричастя усієї повноти Православної Церкви. Пригадаймо слова святого Павла: «Якщо страждає один член, з ним

ПРОМОВА ЙОГО ВСЕСВЯТОСТІ ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХА ВАРФОЛОМІЯ НА УРОЧИСТОМУ ПРИЙНЯТТІ

страждають усі члени» (1 Кор. 12:26). У розділенні немає свободи, тому що істинна свобода реалізується в переживанні досвіду єдності, яка включає і захищає інакшість, що сприймається не як елемент відокремлення, але радше як можливість для творчого співіснування і співпраці.

У цьому сенсі ми переконані, що надання автокефалії урешті-решт допоможе вирішити питання єдності. Донедавна більшість українців була відчужена від решти православного світу, і хоча вони шукали автокефалії, їхні зусилля не суперечили глибинній суті єднання, а відповідали правильному шляху до єдності Церкви.

З метою подолання розколу та сприяння єдності православних в Україні Вселенський Патріархат, як Церква-Мати українського народу, зваживши усе й обміркувавши, вжив необхідні і канонічні кроки, щоби відповісти на численні звернення президентів, органів влади, Верховної Ради і громадян України, отримані до скликання Святого і Великого Собору у 2016 році, надаючи довгоочікуваний статус автокефалії. Не забуваймо, що подібні запити з проханням про «цілковиту канонічну незалежність» православних України ще раніше — у листопаді 1991 року, неканонічно, надсилалися українськими єпископами спочилому Патріарху Московському Алексію II і були відкинуті. Патріарх Алексій повинен був повідомити про ці запити Вселенський Патріархат, єдиний у православному світі Престол, відповідальний за канонічне надання автокефального статусу.

Вселенський Патріархат завжди поспішав з допомогою і підтримував Православні Церкви перед лицем випробувань. Єдність православ'я не опинилася під загрозою через те, що Вселенський Патріархат відповів на прохання українських православних. Українська автокефалія була проявом відповідальності з боку Церкви-Матері. Ніхто не може серйозно заявляти, що, приносячи одну загублену вівцю у безпечну огорожу Церкви, ми почали служити політичним програмам чи геополітичним інтересам світу. Тепер, через декілька років, ми раді бачити, як нова Церква зростає, а Його Блаженство Митрополит

Київський Епіфаній сприяє нормалізації церковного життя під своїм мудрим духовним керівництвом. Надання автокефалії Вселенським Патріархатом Церкви України було не лише коректним з еkleзіологічного і канонічного погляду, а й єдиним реалістичним рішенням проблеми. Отже, тільки визнання української автокефалії усіма Православними Церквами, а не жодна інша позиція, чи то очікування і заклики до всеправославних зустрічей, чи то численні і безкінечні інтерв'ю для ЗМІ, сповнені образливими характеристиками, сприятиме всеправославній єдності. Таким чином, той, хто погрожує розірвати євхаристійне співпричастя зі Вселенським Патріархатом, сам відсікає себе від стовбура дерева Православної Церкви. Як ми вже заявляли раніше, Церква не може допустити спотворення православної еkleзіології заради низьких мотивів.

Ще одним прикладом того, як Вселенський Патріархат намагається зцілювати розділення, слугують його тривалі зусилля з відновлення відносин між людством і навколишнім середовищем. Занепокоєння Вселенського Патріархату екологічною кризою ґрунтується на принципі, згідно з яким ми не можемо мати два різних світогляди: з одного боку, релігійний, а з іншого — мирський. Ми не можемо відділяти нашу турботу про гідність і права людини, про соціальну справедливість від турботи про збереження і стійкість довкілля. Ці убоління пов'язані нерозривно. Якщо ми цінуємо кожну особистість, як створену за Божим образом, і якщо ми цінуємо кожну частинку Божого творіння, тоді ми покликані любити одне одного і дбати про наш світ. Що може бути більшим проявом любові до наших ближніх ніж турбота про навколишнє середовище, яке дає нам простір для досягнення співпричастя? Маючи на увазі це питання, ми повинні пам'ятати, що наше ставлення до природи безпосередньо відображає наше ставлення до Бога і ближніх.

Добре відомо, що наш шановний попередник, блаженної пам'яті Вселенський Патріарх Димитрій, 1 вересня 1989 року надіслав перше Окружне послання до Православних Церков в усьому світі, яке оголошувало цей перший день церковного року Днем молитви за збереження творіння. Цю ініціативу швидко підтримали Конференція європейських Церков, Всесвітня рада Церков, а недавно — наш брат, Папа Франциск у Римо-Католицькій Церкві. Розробляючи далі «зелений етос» Православної Церкви, Окружне послання Святого і Великого Собору ясно вказує на духовне та етичне коріння екологічної кризи, стверджуючи, що «Коріння екологічної кризи є духовним та моральним, і воно вписано в серце кожної людської істоти. Протягом останніх століть ця криза дедалі посилювалася через численні розділення, породжені людськими пристрастями, такими як корисливість, жадоба, себелюбство, дух хизацтва, і такими їхніми наслідками на

планеті, як зміна клімату, що відтепер серйозно загрожує природному довкіллю, нашому спільному “дому”. Розрив зв'язку, що єднає людину з природою, є відхиленням від належного використання Божого творіння» (§14).

Переходячи від сучасних дій до розгляду найважливішого символу і вираження православної віри, а саме — Нікео-Константинопольського символу віри, Православна Церква визначає наше ставлення до природи, сповідаючи і звеличуючи «єдиного Бога, Творця неба і землі, всього видимого і невидимого». Таким чином, погляд православних християн на довкілля ґрунтується на основоположному принципі, що цей світ був створений Богом. Святе Письмо стверджує: «І оглянув Бог усе, що створив. І було воно дуже добре» (Бут. 1:31).

Виходячи з цієї фундаментальної віри у святість і красу всього творіння та Воплочення Слова Божого для спасіння людства та світу, Православна Церква формулює свою важливу концепцію преображення космосу. Більше того, наголос православного богослов'я на особистісному та всесвітньому преображенні особливо помітний у її літургійних святах. Зокрема, свята Преображення Христового, що відзначається 6 (19) серпня, підкреслює святість усього створіння, яке отримує і віддає передчуття остаточного воскресіння та відновлення всього у майбутньому віці. Як Господне Тіло було прославлене на горі Фавор, так і ми, люди, і все створіння буде викуплене та оновлене у Божому Царстві.

Ми неодноразово твердили, що криза, на яку ми наразилися сьогодні, пов'язана з тим, як ми сприймаємо наш світ. Ми ставимося до нашої планети блюзнірським чином тому, що ми не дивимося на неї, як на дар, успадкований згори, більше того, ми не визнаємо нашого обов'язку приймати, поважати і передавати цей дар наступним поколінням. Тому, перш ніж ми зможемо ефективно вирішувати проблеми нашого довкілля, ми повинні змінити своє бачення світу. Інакше ми просто лікуватимемо симптоми, а не їхні причини. Нам потрібен новий світогляд, духовний, якщо ми прагнемо того, що в Книзі Об'явлення називається: «новою землею» (Об. 21:1).

Ми не перестаємо згадувати, що зацікавленість Православної Церкви в захисті творіння не була просто реакцією на сучасну світову екологічну кризу. Вона є радше можливістю для вираження і пропагування Церквою її екологічно дружніх принципів, її поваги до «дуже доброго» творіння (Бут. 1:31) та її доксології і хвали Творцю всього. Наші теперішні екологічні проблеми є приводом, а не причиною екологічної позиції нашої Церкви, яку вірно назвали «екологічною формою християнства».

Звернувшись до важливості православної єдності і захисту довкілля, нам зрештою необхідно розглянути

питання зв'язку між релігією і миром. На жаль, нинішній спалах релігійного фундаменталізму й жакливі акти насильства в ім'я релігії підливають олії у вогонь сучасної критики релігійної віри і підтримують ототожнення релігії з її тимчасовими і недосконалими проявами. Однак, істина полягає в тому, що насильство є антитезою основоположних релігійних вірувань і вчень. Справжня віра не звільняє людей від відповідальності за світ, поваги до людської гідності і боротьби за справедливість і мир. Навпаки, вона зміцнює відданість і рішучість людей у справі відстоювання свободи і ключових цінностей.

Протягом декількох століть у Середземномор'ї відносно мирно співжили юдеї, християни і мусульмани. Ця історична реальність свідчить про те, що люди різних релігій можуть мирно співіснувати, вважаючи віру найважливішим прагненням людства, яке об'єднує нас, а не стає джерелом поділу та ненависті. Це показує, що релігії можуть слугувати мостами між людьми, бути містком, побудованим за допомогою знарядь віри і мудрості, які перетворюють сировину досвіду та пам'яті у структуру, що існує для діалогу, миру та єдності. Ця ідея була згадана у документі, опублікованому 2020 року з благословення Святого і Священного Синоду Вселенського Патріархату під назвою За життя світу. На шляху до соціального егосу Православної Церкви, де можна прочитати, що «Православна Церква підходить до міжрелігійного діалогу, цілком визнаючи наявні відмінності між традиціями, але водночас твердо наполягаючи на реальній можливості мирного співіснування та співпраці між різними релігіями. Найперше, вона прагне долати невігластво, ворожість і страх шляхом взаєморозуміння й миру, що народжуються зі справжньої дружби» (§59).

Міжрелігійний діалог не означає відмову від власної віри, а швидше зміну уявлення про іншого чи ставлення до нього. Відкритість до іншого не загрожує нашій ідентичності. Навпаки, вона поглиблює і збагачує її. Тому міжрелігійний діалог може допомогти зцілити і розвіяти упередження, сприяючи взаєморозумінню спільнот та мирному розв'язанню конфліктів. Упередження та дискримінація інших походять від хибного уявлення про релігію, пов'язаного з невіглаством, ізоляцією та зосередженістю на собі. Ось чому лише шляхом цілеспрямованого та відкритого діалогу можна прогнати усі страхи і підозри щодо наших братів і сестер. Діалог є центральним для миру у світі, але тільки в душі взаємної довіри та поваги. Як було справедливо сказано: «На шляху до миру немає автоматизму. Мир є більше обов'язком, аніж даністю. Він вимагає боротьби і жертв, наполегливості і терпіння, діалогу і солідарності. Немає сумніву у тому, що релігії можуть сильно сприяти миру у світі. Справжня віра розширює світогляд, вивільняє сили любові і розриває пута стерильного егоцентризму. Ось чому не є помилкою — очікувати від релігії більшого, однак є великою помилкою

очікувати менше, ніж релігія може і повинна нам дати». Пані та панове,

Це честь і привілей — промовляти до вас сьогодні з нагоди смиренного отримання нами звання почесного доктора. Перш ніж завершити наші зауваги, ми хотіли би додати декілька останніх міркувань. Для того, щоби зберегти довіру до релігійних голосів у сучасному світі, ми повинні наполягати на нашій відданості миру і єдності, захисту навколишнього середовища і нашому, як спільноти віри, внеску у діалог і примирення. Ці умови необхідні не лише для мирного співіснування у світі, а й для самого виживання людства. Неможливо протистояти великим викликам нашого часу лише на основі науки і технологій, бюрократії та економічних рішень. Ці сили можуть пропонувати лише тимчасові розв'язання. Не буде справжнього прогресу, якщо не буде поваги до ключових цінностей, таких як свобода, справедливість та солідарність.

Цінний досвід людства полягає у тому, що ми можемо протистояти глобальним викликам нашого часу лише разом. Ніхто — жодна нація, держава, релігія, культура і науковий прогрес — не спроможний вирішити наявні проблеми самостійно. Ми потребуємо одне одного; ми потребуємо спільної мобілізації, спільних зусиль, спільних цілей, спільного духу. Нинішня пандемія рішуче нагадує нам про природу наших обмежень та можливостей, і понад усе — про нашу взаємозалежність. Тому ми розцінюємо сучасні складні кризи як можливості для виявлення солідарності, для діалогу та співпраці, відкритості та довіри. Існують різноманітні шляхи до нашого майбутнього, однак, має бути спільний шлях, яким увесь світ йтиме солідарно. Як написано у Псалмах: «О, як же добре і як приємно, коли брати [і сестри] живуть у згоді!» (Пс. 133:1). Єдність — це благословення від Бога і кінцевий пункт призначення для нас, «Божого роду» (Діян. 17:29).
Дякую за вашу увагу!

Ваша Всесвятосте!
Преосвященні владика та отці! Шановні
представники держави і громадянського
суспільства, науковці, журналісти, українці
з Діаспори!

Поважні представники дипломатичного
корпусу!

Дорогі брати і сестри, шановні пані та панове,
урочисте зібрання!

Найперше я хочу від себе особисто, від усіх нас, а також від повноти Православної Церкви України сердечно привітати Його Всесвятість Архієпископа Константинополя — Нового Риму і Вселенського Патріарха владика Варфоломія з прибуттям до України, з цим історичним візитом — першим візитом Вселенського Патріарха до Помісної Української Православної Церкви після надання їй Томосу про автокефалію.

Протягом вже трьох днів Ви, Ваша Всесвятосте, з успіхом звершуєте заплановані зустрічі з державними діячами, адже прибули Ви до України не лише на запрошення Церкви, але і на запрошення Держави, отримане через нашого Президента Володимира Зеленського, щоби розділити з нами радість святкування 30-ліття відновлення нашої Незалежності. Також вчора і сьогодні ми разом з Вами підносили молитви за Україну, за побожний народ, за подолання всіх викликів, що нині є перед нами, за досягнення справедливого миру та за єдність Православної Церкви. Цього вечора тут зібралися представники різних сфер життя українського суспільства, а також наші іноземні друзі й партнери, щоби спільно засвідчити Вашій Всесвятості та у Вашій особі всій Великій Христовій Церкві у Константинополі, нашій Матері, Вселенському Патріархату, наші вдячність, любов та повагу.

СЛОВО МИТРОПОЛИТА КИЇВСЬКОГО І ВСІЄЇ УКРАЇНИ ЕПІФАНІЯ НА ПРИЙНЯТТІ З НАГОДИ ВІЗИТУ ПАТРІАРХА ВАРФОЛОМІЯ В УКРАЇНУ

Вдень, після звершення Божественної літургії, від імені Православної Церкви України Ви отримали особливу відзнаку — Великий Хрест Ордену святого Архистратига Михаїла, як дуже скромний матеріальний вираз нашої глибокої вдячності до Вашої Всесвятості за все, що Ви зробили і продовжуєте робити для нашої Помісної Церкви і для України.

А нині від прославленого закладу науки і освіти, історія якого тісно переплетена з історією Церкви, від Національного Університету «Києво-Могилянська Академія», Ви отримали звання почесного доктора. Адже окрім усіх Ваших численних досягнень Ви всевітньо відомі як проповідник, як вчитель, як наставник духовний, як богослов і філософ.

Всі ми щиро вітаємо Вас, Всесвятійший владико, з цим почесним званням, що засвідчує повагу до Вас українських інтелектуалів та нагадує про історичний духовний зв'язок між Києвом і Константинополем, який у найкращі часи приносив багато плодів, і який ніхто, як би не намагався, не здатен ані розірвати, ані заперечити. Як тридцять років тому Україна перегорнула сторінку історії, залишивши в минулому століття поневолення і відновившись, як незалежна і суверенна держава, так майже три роки тому Українська Православна Церква, завдяки Вашій батьківській турботі й жертвності, перегорнула сторінку розділень, неканонічного поневолення та невизначеності.

Тож прийміть від усіх нас глибоку вдячність, найтепліші побажання міцного здоров'я, довголітнього успішного служіння Церкві і людству та всіх благ від Бога. Ми від серця радіємо, що у рік Вашого подвійного ювілею, коли відзначаєте 60 років від часу рукоположення і 30 років патріаршества, Ви знайшли час і можливість відвідати Україну.

За Вас, Ваша Всесвятосте, за успіх усіх Ваших добрих справ, за Вселенський Патріархат — нашу Церкву-Матір!

Многіі літа, Всесвятійший владико!

МИТРОПОЛИТ ЛЬВІВСЬКИЙ
І СОКАЛЬСЬКИЙ ДИМИТРІЙ (РУДЮК),
голова Інституту церковної історії

Митрополит грек Йосиф прибув до Києва 1236 року. На першосвятительську кафедру його було посвячено в Нікеї Патріархом Германом II. Густинський літопис наводить дещо іншу не суттєво відмінну дату поставлення митрополита Йосифа — 1237 р.: «У сей [1237] рік посвячений був Йосиф Грек у митрополити Київські патріархом» [6, с. 100].

Про митрополита Київського Йосифа майже немає ніяких даних. Його діяльність для нас зовсім не відома, і в літописах зовсім не відображена. На час його керівництва припадає заснування єпископської кафедри в Луцьку. Це сталося до Батієвого нашествия 1240 рок у [11, с. 467].

Досить трагічними виявилися роки святительства митрополита Київського Йосифа I. Їх трагедія полягала у монголо-татарському нашестві, яке сплюндрувало у церковному відношенні всю територію Київської митрополії. Проти цієї військової сили, яка вперше виявила себе у битві на р. Калці, не могли руські князі виставити своїх воїв, бо ослабли у єдності. Подекуди єпископи робили патріотичні заклики до єдності та оборони рідної землі, але ці наміри були запізнілими, такими що втрачали будь-який вплив і сенс для земного життя, а натомість кликали хіба що до вічного. Володимирський єпископ Митрофан на заклики татар скласти зброю захисникам Володимира-на-Клязьмі, єпископ Митрофан став говорити до всіх: «Чада! Не

МИТРОПОЛИТ КИЇВСЬКИЙ І ВСІЄЇ РУСИ ЙОСИФ

(1236/1237 — 1240)

убоїмось облуди нечестивих і не візьмемо собі в ум тлінне се і скороминуще живоття, а про інше, не скороминуще життя подбаємо, про життя, яке з ангелами. Якщо навіть город наш вони, захопивши, списом візьмуть і смерті нас отдадуть, я про те, чада, поручником є, що вінці нетлінні ви од Христа Бога дістанете». І згідно з цим словом, почувши [його] всі, стали вони кріпко боротися» [8, с. 393]. Зрештою Батий не пощадив, ані молодого князя Всеволода, ані самого єпископа Митрофана, який згорів у вогні: «Але він [Батий], як той розлучений звір, не пощадив юності його [Всеволода], велів перед собою зарізати і город увесь вибив. А коли єпископ преподобний вбіг у церкву з книгиною і з дітьми, то повелів нечестивий вогнем [храм] запалити. І так душі свої оддали вони в руки Богові» [8, с. 394].

Така ж сама смертна участь чекала на Переяславського єпископа Симеона. Татари увійшовши в українські землі* стали руйнувати руські городи і Батий «... взяв [він] город Переяславль списом, вибив його увесь, і церкву архангела Михаїла сокрушив, і начиння церковне незчисленне срібне й золоте, і дороге каміння узяв. І єпископа, преподобного Симеона, вони убили» [8, с. 394]. Так само постраждав від татарської навали єпископ Чернігівський Порфирій, якого загарбники взяли в полон і перевезли до Глухова: «Єпископа [Порфирія] вони [татари] zostавили живим і одвели його в Глухів» [8, с. 394]. Його подальша доля не відома.

Героїчною від татаро-монголів була оборона Києва. Останнім форпостом у захисті для киян виявилася Десятинна церква: «Вийшли татари на стіни і сиділи [там] того дня й ночі, а городяни зробили ще друге укріплення навколо [церкви] святої Богородиці [Десятинної]. А на завтра прийшли [татари] на них, і була битва межи ними велика. Люди тим часом вибігли і на церкву, і на склепіння церковне з пожитками своїми, [і] од тягара повалилися з ними стіни церковні, і так укріплення було взяте [татарськими] воями» [8, с. 396-397].

Історик А. Поппе зазначає, що не зовсім зрозуміло де дівся під час падіння Києва від монголів 6 грудня 1240 р. митрополит Руси Йосиф I, чи він передбачливо утік до Нікеї, чи мужньо загинув під уламками Десятинної церкви разом з своєю паствою [11, с. 467].

Уявне зображення митрополита Київського і всієї Руси
Йосифа. Портрет пензля А. Орлюнова
з приватної колекції митрополита Димитрія (Рудюка)

Йосиф
митрополит Київський і всієї Руси
(1236(1237) — 1240)

Руїни Десятинної церкви в Києві. Гравюра Паннемокера 1884 р. з малюнка невідомого художника початку XIX ст.

Взагалі, якщо говорити про подвиг мучеництва єпископату і духовенства у монголо-татарській навалі, то необхідно зазначити, що всі вони ревно залишалися з своєю паствою аж до смерті. Ми не маємо ніяких відомостей про те, що сталося з іншими єпископами: білгородським [?], юр'ївським Олексієм, володимиро-волинським Іоасафом. Їх кафедральні міста зазнали також нищівного спустошення. Відтак, знаємо, що владики: галицький Артемії та перемишльський Ларіон залишилися живими [7, с. 53, 96, 278, 368]. Поведінка тих єпископів, які залишалися у своїх кафедральних містах, щоб загинути разом з своєю паствою, повинна бути визнаною більш подвижницькою, аніж поведінка тих, хто, утікаючи, шукав більш безпечного місця від монгольської навали. Однак, не потрібно забувати, що в умовах татарського поневолення живий єпископ залишався тим святителем, який посвячував священників для служіння в церквах [2, с. 15].

Дуже влучно післямонгольську ситуацію в Києві і в українських землях схарактеризував М. Грушевський: «Князі як швидко розлетіли ся перед лицем татарського війська, так скоро злетіли ся назад, скоро йно татарська орда перейшла через Україну. Поки вона ходила по Угорщині й західно-словянських землях, на Україні знову почалася давня політична боротьба» [4, с. 252]. Відтак, князі один перед одним стали їздити до нового зверхника Східньої Європи — татарського хана. Першим таким сміливцем виявився Владимирський князь Ярослав Всеволодович, який дістав ярлик про підтвердження старшинства над князями

в «руських язичі». Але не завжди поїздки в Орду була такою успішною. Згодом так само до Золотоординської столиці вибрався Чернігівський князь Михайло, очевидно бажаючи так само отримати від монголо-татарського хана право на володіння Чернігівським князівством. Однак, князь Михайло несподівано став мучеником за віру, бо відмовився виконати татарські двірцеві поганські церемонії. Його вбили разом з боярином Федором: «Михайло ж [Всеволодович], почувши, що король [Бела] оддав дочку за сина його, утік в Угри. Але король угорський і син його Ростислав честі йому оба не вчинили, і він, розгнівавшись на сина, вернувся до Чернігова. Звідти поїхав він [до] Батия, просячи волості своєї у нього. Батий же сказав: «Поклонися отців наших закону». Але Михайло відповів: «Коли Бог передав нас і землю нашу за гріхи наші в руки ваші, ми тобі кланяємося і честь складаємо тобі. А закону отців твоїх і твоему богонечестивому повелінню — не кланяємося». Батий тоді, як той розлучений звір, роз'ярився, повелів заколотися князя Михайла, і заколений був він беззаконним Доманом, путивльцем нечестивим, і з ним заколений був боярин його Федір. Так мученицьки постраждали вони і дістали обидва вінець од Христа Бога» [8, с. 400-401]. Церква зарахувала страстотерпців до сонму мучеників, а про їх блаженну страдницьку кончину розповідається в рукописі XIV — XV століть «Слово новосвятою мученику Михаїла, князя русскаго, и Федора, воеводы перваго в княжени его, сложено вкратце на похвалу святыма отцем Андреем» [1, с. 479].

Будучи повністю пограбованими та спустошеними монголо-татарами, храми великих міст Русі розпочали відновлюватися. Відтак, їх краса та багате убранство назавжди були втраченими. У згаріщах розорених міст навіки щезли святині, мощі, дорогоцінні ікони. Загубив свою первісний сакральний блиск Київ — першосвятительська кафедра. В руїнах лежала Десятинна церква, Свята Софія, інші храми та монастирі. Однак, Православна Церква Русі якось відразу отримала «економічну» автономію від Золотоординського уряду. Її звільнили від монгольських податей, а ханські ярлики Київським митрополитам підтверджували свободу всього духовенства від данини, тамги, ям (надання коней), підвод і корму. Згідно цих ярликів не дозволялося чіпати духовних маєтків, і церковних людей, які на цих маєтках працювали. Також заборонялося зневажати православну християнську віру. А якби хто з татарських баскаків та агентів все це порушив, то таким загрожувала смертна кара [5, с. 297-298]. До цих ханських ярликів наданих Православній Церкві Русі історики ставилися по-різному: або відкидали їх, як джерело, або, навпаки, розглядали їх в якості правдивого історичного документу. Дослідникам відомо сім таких ярликів наданих Київським митрополитам у т. зв. помонгольський період, і всі вони були надруковані вперше ще 1787 року [3, с. 6]. В історії взаємовідносин Церкви і Золотої Орди траплялися різні випадки. Інколи

не вдавалося уникнути пограбувань та різних сутичок, особливо якщо це був новий похід монголо-татар на тих, хто порушував будь-які присяги та домовленості з боку підлеглих князів.

У 1244 р. Галицько-Волинський князь Данило Романович відрядив посольство до Римського папи Інокентія IV у надто важливій справі створення антитатарської коаліції західно-європейських країн. Принаймні так цю місію бачили дослідники, яка закінчилась повним розчаруванням для князя Данила Галицького [5, с. 83]. У двох західних джерелах середини XIII ст. «Великій хроніці» Маттея Паризького і «Буртонських анналах» зафіксовано свідчення якогось архієпископа з Русі на ім'я Петро (archiepiscopus de Russcia, Petrus nomine), який очевидно і був тим послом від володаря Західної Русі-України, що взяв участь у І Ліонському соборі 1245 року. Хроніст Маттея Паризький свідчить, що цей архієпископ Петро з Русі є «муж, як можна було судити, чесний, побожний і гідний довір'я, був гнаний татарами, так що мусів покинути своє архієпископство, і навіть звідти втекти» [12, с. 62]. Місія архієпископа Петра полягала в тому, «щоб дістати пораду та військову допомогу [для своєї країни], а для себе — слова розради у власних клопотах, якщо тільки на це буде ласка Божа, взаємна згода Римської церкви і [тутешніх] володарів» [10, с. 88]. В анналах Буртонського монастиря ще є додаткова інформація про архієпископа Петра з Русі, що він «прибув на собор до Ліону» і «за твердженням тих, що повернулися з собору, не знав, ані латини, ані греки, ані гебрійської мови, але через перекладача досконало виклав перед кир папою Євангеліє. Він навіть був особисто запрошений і взяв участь у Богослужінні разом з кир папою та іншими прелатами, хоча його сакральні облачення відрізнялися від їхніх» [10, с. 101].

У двох хроніках далі розповідається про те, що архієпископ Петро з Русі на Ліонському соборі відповідав на запитання щодо татар: про їх походження, про вірування, про виконання обрядів, про спосіб життя, про їх міць і вдачу, про їх чисельність, про їх наміри, про дотримання ними договорів і про те, як вони приймають послів. Дослідників завжди цікавило питання ким був цей загадковий архієпископ з Русі, звідкілля походив і яку займав єпископську кафедру. Історик І. Паславський виокремив щонайменше чотири версії: перша, що архієпископ Петро з Русі — це єпископ Галича і з дипломатичною місією на Захід його послав Данило Романович; друга, що це ігумен Петро з київського монастиря Спаса на Берестовім, якого двічі (1230 і 1231 рр.) згадує Лаврентіївський літопис і в одній із розповідей він фігурує також, як дипломат у посольстві митрополита Кирила I; третя, руський делегат Ліонського собору 1245 р. — це владика з північно-східних епархій Київської митрополії, звідтіля гнаний татарами; і четверта, що архієпископ Петро — це латинник, який був на Русі єпископом Римської Церкви [9, с. 209-211].

Помонгольська доба для Київської митрополії стала надто трагічною. Осідок митрополитів у Києві перебував у занепаді, як і всі храми міста. Наступні митрополити надовго не затримувались на своїй першосвятительській кафедрі і поступово один за одним стали мешкати у північних містах Русі, де з недавня став формуватись інший князівський політичний центр т. зв. Московська централізована держава під золотоординським ярмом.

Література:

- *Вперше назва «Україна» згадується в Київському літописі під 1187 роком, у зв'язку із смертю переяславського князя Володимир Глібовича на Посульському рубежі: «У тім же поході розболівся Володимир Глібович недугою тяжкою, од якої він і скончався. І принесли його в город його Переяславль на носилищах, і тут преставився він, місяця квітня у вісімнадцятий день, і покладений був у церкві святого Михайла, і плакали по ньому всі переяславці. Він бо любив дружину, і золота не збирив, майна не жалів, а давав дружину, і був же він князь доблесний і сильний у бою, і мужністю кріпкою відзначався, і всякими добротностями [був] сповнений. За ним же Україна багато потужила» [Літопис руський / Пер. з давньорус. Л. Є. Махновця, Відп. Ред. О. В. Мишанич. — К.: Дніпро, 1989. — С. 343].
- 1. Булгаков Макарий, митрополит. История Русской Церкви. Книга третья. История Русской Церкви в период постепенного перехода ее к самостоятельности (1240-1589) / Макарий Булгаков, митрополит. — М.: Издательство Спасо-Преображенского Валаамского монастыря, 1995. — 704 с.
- 2. Голубинский Е. Е. История Русской Церкви / Е. Е. Голубинский / Т. II. Период второй Московский от нашествия монголов до митрополита Макария включительно. Первая половина тома. - М., 1997. - 920 с.
- 3. Григорьев В. В. О достоверности ярлыков, данных ханами Золотой Орды русскому духовенству. О местоположении Сарая, столицы Золотой Орды / Василий Васильевич Григорьев. — М., 2017. — 160 с.
- 4. Грушевський М. С. Історія України-Руси / Михайло Сергійович Грушевський. В 11 т., 12 кн. / Редкол. П. С. Сохань (голова) та ін. — Т. II. XI-XIII вк. — К.: Наук. Думка, 1992. — 640 с.
- 5. Грушевський М. С. Історія України-Руси / Михайло Сергійович Грушевський. В 11 т., 12 кн. / Редкол. П. С. Сохань (голова) та ін. — Т. III. До року 1340. — К.: Наук. Думка, 1993. — 592 с.
- 6. Збірник козацьких літописів: Густинський, Самійла Величка, Грабянки. — К.: Дніпро, 2006. — 976 с.
- 7. История иерархии Русской Православной Церкви. Комментированные списки иерархов по епископским кафедрам с 862 г. Под ред. протоиерея Владимира Воробьева. — М., 2006. — 926 с.
- 8. Літопис руський / Пер. з давньорус. Л. Є. Махновця, Відп. Ред. О. В. Мишанич. — К.: Дніпро, 1989. — XVI + 591 с.
- 9. Паславський І. Інформація про татар руського архієпископа Петра, учасника І Ліонського собору (1245) / Іван Паславський // Княжа доба: історія і культура. № 4. — Львів, 2011. — С. 208-231.
- 10. Паславський І. Український епізод Першого Ліонського собору (1245 р.). Дослідження з історії європейської політики Романовичів / Іван Паславський. — Львів: НФВ «Українські технології», 2009. — 124 с.
- 11. Поптэ А. В. Митрополиты киевские и всея Руси (988—1305 гг.) / Анджей Поптэ // Подскальски Г. Христианство и богословская литература в Киевской Руси (988-1237) / Перевод А. В. Назаренко, под ред. К. К. Акентьева. — Санкт-Петербург: Византоросика, 1996. — С. 446-471.
- 12. Филарет Гумилевский, архиепископ. Обзор русской духовной литературы. Книга первая и вторая (862-1863) / Филарет Гумилевский, архиепископ. — СПб, 1884. — 554 с.

ВІЗИТ
БЛАЖЕННІЙШОГО
МИТРОПОЛИТА
ЕПІРАНІА
НА ОСТРІВ
ІМБРОС

ДОРОГОЮ ДО ОСТРОВА ІМВРОС ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ПЦУ ВІДВІДАВ ХАЛКИДОНСЬКУ МИТРОПОЛІЮ

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 12 серпня 2021 року із супроводжуваними особами розпочинав візит на о. Імврос (Туреччина) з нагоди святкування 60-ліття рукоположення Святейшого Вселенського Патріарха Варфоломія на диякона. Острів Імврос є батьківщиною Патріарха Варфоломія. Тут у селі Агіос Теодорос він народився 29 лютого 1940 року, а 13 серпня 1961 року був рукоположений на диякона.

На початку свого візиту, дорогою до острова Імврос, Блаженніший Митрополит Епіфаній та супроводжувач його особи на запрошення митрополита Халкідонського Еммануїла відвідали офіційну резиденцію Халкідонської митрополії у районі Кадикьой міста Стамбула.

Владика Еммануїл розповів про історію та сучасність митрополії та подякував Предстоятелю ПЦУ за візит. «Для нас велика духовна радість — відвідати місце проведення Четвертого Вселенського собору, а також митрополію, де нещодавно працювали видатні ієрархи Вселенського Патріархату — митрополит Мелітон та нинішній Патріарх Варфоломій. Бажаємо Вам, владико, допомоги Божої у служінні Церкві на цій кафедрі», — зазначив у розмові Блаженніший владика.

«Ми від серця вітаємо Вас, Предстоятеля Автокефальної Святейшої Православної Церкви України, в цих стінах і чекаємо на наш скорий візит до Вас, до України», — зазначив митрополит Еммануїл.

УРОЧИСТА ЗУСТРІЧ І МОЛИТВА ПОДЯКИ ВІДБУЛИСЯ В МИТРОПОЛІЇ ІМВРОСА З НАГОДИ ВІЗИТУ ПРЕДСТОЯТЕЛЯ ПЦУ

Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 12 серпня 2021 р. у супроводі архієпископа Чернігівського і Ніжинського Євстратія, настоятеля храму Малої Софії протоієрея Петра Ландвировича та диякона Андрія Сидора прибув паромом на о. Імврос.

У порту почесного гостя з квітами зустріли митрополит Імвросу і Тенедосу Кирил, духовенство і почесні парафіяни. Після цього Предстоятель ПЦУ прибув до кафедрального храму митрополії, де відбулася традиційна урочиста зустріч та подячні молитва (Доксологія).

Митрополит Кирил висловив радість з приводу візиту шанованого гостя з України — Предстоятеля Автокефальної

Церкви, з метою відзначити на батьківщині Вселенського Патріарха Варфоломія 60-ліття від дня його дияконської хіротонії.

У виголошеному грецькою мовою слові у відповідь Митрополит Епіфаній подякував митрополиту Кирилу за запрошення і теплу зустріч та висловив духовну радість з приводу участі в молитві та літургії з нагоди ювілею першого серед Предстоятелів Православних Церков.

Після молитви у резиденції Імвроської митрополії продовжилося дружнє спілкування. На пам'ять про візит Блаженніший владика подарував владичі Кирилу панагію та книгу про життя Православної Церкви України.

ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ПЦУ ОЧОЛИВ ХОРОСТАСІЮ ПІД ЧАС ВЕЧІРНЬОГО БОГОСЛУЖІННЯ У РІДНОМУ СЕЛІ ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХА

Блаженніший Митрополит Епіфаній 12 серпня 2021 р. ввечері у храмі святого Георгія в селі Агіос Теодорос на о. Імврос — на малій батьківщині Вселенського Патріарха Варфоломія — очолив хоростасію (служіння з предстоянням ієрарха у спеціальному місці, хоросі). Під час вечірнього богослужіння у вівтарі молилися Вселенський Патріарх Варфоломій, Олександрійський Патріарх Феодор II, а у храмі — представники Предстоятеля Церкви Кіпру митрополит Кітійський Нектарій та Предстоятеля Церкви Греції митрополит Маронії та Комотіні Пантелеймон, а також інші ієрархи.

Перед початком служби Предстоятелів та інших почесних гостей зустріли співом народних грецьких пісень і теплими вітаннями парафіяни храму та мешканці Імвроса. За чином богослужіння Митрополит Епіфаній читав деякі його молитвослів'я українською мовою. Після завершення служби Всевяятий Вселенський Патріарх висловив подяку всім, хто прибув розділити з ним радість ювілею, та нагадав, що саме цього дня, 12 серпня 1961 р. ввечері, він став ченцем і отримав ім'я Варфоломій. Особливо Патріарх подякував Предстоятелям, які прибули на Імврос. Святковий вечір завершився на подвір'ї храму спілкуванням з громадою.

ОЧОЛЮВАНА ТРЬОМА ПРЕДСТОЯТЕЛЯМИ БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ ЗВЕРШЕНА В УСПЕНЬСЬКОМУ ХРАМІ НА О. ІМВРОС

В Успенському храмі на о. Імврос, 13 серпня 1961 року на своїй малій батьківщині, майбутній Вселенський Патріарх Варфоломій був рукоположений на диякона. В жовтні та листопаді цього року Його Всесвятість також відзначатиме інший ювілей — 30 років від часу обрання та інтронізації на Патріарший престол (1991 р.).

13 серпня 2021 року в кафедральному храмі Імвроської митрополії на честь Успіння Пресвятої Богородиці відбулася Божественна літургія з нагоди вшанування 60-ліття дияконської хіротонії Вселенського Патріарха Варфоломія.

Служіння очолили Всесвятіший Архієпископ Константинополя — Нового Риму і Вселенський Патріарх Варфоломій, Блаженніший Папа і Патріарх Олександрійський і всієї Африки Феодор II, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній. Їм співслужили представники Предстоятелів Церкви Кіпру — митрополит Кітійський Нектарій і Церкви Греції — митрополит Маронії та Комотіні Пантелеймон, а також

генеральний секретар Синоду Вселенського Патріархату архімандрит Григорій та настоятель храму Малої Софії міста Києва протоієрей Петро Ландвитович.

Після завершення літургії Предстоятель ПЦУ звернувся з вітальним словом (див. стор. 8).

На пам'ять співслужіння та з нагоди ювілею Блаженніший владика подарував Вселенському Патріарху панагію та художнє зображення виноградної лози — символу Церкви, як виноградника Христового, виконане з бурштину.

Прозвучали також вітання Олександрійського Патріарха Феодора, Предстоятелів Церков Кіпру та Греції, зачитане було вітання від Румунського Патріарха Даниїла. Свої вітання виголосили мер міста та представники грецької громади острова.

Завершилося богослужіння подячним словом Патріарха Варфоломія (див. стор. 5) та прийняттям від імені Імвроської митрополії.

БЛАЖЕННІЙШИЙ МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ЗУСТРІВСЯ З ПАПОЮ І ПАТРІАРХОМ ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИМ ФЕОДОРОМ ІІ

Після святкових заходів 13 серпня 2021 р. Предстоятель Православної Церкви України Блаженніший Митрополит Епіфаній зустрівся з Папою і Патріархом Олександрійським і всієї Африки Феодором ІІ.

Блаженніший владика подякував Патріарху Феодору за братню любов і підтримку та на пам'ять про співслужіння подарував набір панагій і книгу про становлення Помісної Церкви.

У відповідь Папа і Патріарх Феодор висловив рішучу підтримку справі розбудови ПЦУ. «Як другий і апостольський престол ми послідували рішенню Вселенського Патріархату, першого серед Предстоятелів, і рішуче підтримуємо Ваше Блаженство, як Предстоятеля, бажаючи Вам всіляких успіхів», — зазначив Блаженніший Феодор.

На пам'ять про співслужіння Патріарх подарував Предстоятелю ПЦУ панагію із зображенням втечі Святої Родини до Єгипту.

«Ми знаємо, що Україна зберігається у Вашому люблячому серці та завжди будемо раді прийняти Вас, Блаженніший владико, у нас», — підкреслив Митрополит Епіфаній. У зустрічі взяли участь супроводжуючі Предстоятеля ПЦУ особи, а також митрополит Гвінейський Георгій, представник Олександрійського Патріарха в Афінах.

ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ПЦУ ВІДВІДАВ БАТЬКІВСЬКИЙ ДІМ ПАТРІАРХА ВАРФОЛОМІЯ ТА УРОЧИСТИЙ КОНЦЕРТ НА ЧЕСТЬ ЮВІЛЕЮ

Вечері 13 серпня 2021 р. на запрошення Вселенського Патріарха Варфоломія Митрополит Київський і всієї України Епіфаній та супроводжуючі його особи відвідали батьківський дім Патріарха у селі Агіос Теодорос на о. Імврос.

Патріарх гостинно прийняв Блаженнішого владика, розповів про історію своєї родини та показав музей, який він облаштував у приміщенні, де колись був магазин його батька. Також Його Всесвятість познайомив гостей з України з рідним братом, який прибув на святкування, та його родиною.

Предстоятель ПЦУ подарував Патріарху Варфоломію український переклад його біографії, підготовленої дияконом Іоаном Хрссавгісом, який зробило видавництво «Дух і літера». Презентація цього видання відбулася 11 червня ц.р. у Митрополичому домі.

Завершився насичений подіями день концертом грецьких і турецьких народних та авторських пісень, який був організований на відкритому повітрі в одній з найвищих точок острова Імврос на честь патріаршого ювілею.

З ВДЯЧНІСТЮ ДО МАТЕРІ-ЦЕРКВИ

**БЕСІДА РЕДАКЦІЇ «ПОМІСНА ЦЕРКВА»
З БЛАЖЕННІШИМ МИТРОПОЛИТОМ
КИЇВСЬКИМ І ВСІЄЇ УКРАЇНИ
ЕПІФАНІЄМ, ПРЕДСТОЯТЕЛЕМ
ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ**

прот. Богдан Гулямов: Наша бесіда відбувається напередодні візиту до України Всесвятійшого Патріарха Варфоломія. Тому природньо, що головною темою розмови будуть церковні, культурні та історичні зв'язки Києва та Константинополя, Київської Митрополії та Матері-Церкви Константинопольської. Почнемо з очевидного питання: що об'єднує нас з Константинопольським Вселенським Патріархатом?

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Перш за все нас об'єднує православна віра. Ми отримали від

Матері-Церкви Святе Хрещення, віру в Ісуса Христа як Сина Божого. Завдяки Константинопольському Патріаршому престолу ми долучилися до церковної традиції, яка втілюється у богословських творах отців Церкви, богослужбовому обряді, церковному мистецтві тощо. Внаслідок Хрещення Київської Русі і наші предки, і ми, і, сподіваюся, наші нащадки отримали можливість увійти до повноти спілкування з Богом, нам відкрилися двері до Царства Небесного. Що може бути вищим за цей безцінний дар?

Мені дуже подобається яскравий образ, який вжив у далекому XI ст. святий Ларіон, Митрополит Київський. У своєму «Слові про закон і благодать» святий Ларіон пише, що після Хрещення Русі, в нашій пустинній та пересохлій землі, висушеній язичництвом, забило джерело Євангельське, яке напуває всю нашу землю. Дійсно, Хрещення Русі є тим джерелом, з якого ми і сьогодні не перестаємо черпати живу воду віри.

Відомий церковний письменник авва Дорофей писав свого часу, що люди, які наближаються до Христа, разом з тим наближаються і один до одного. Це універсальний закон духовного життя — чим ближче ми до Бога, тим ближче ми і один до одного. Бог — це любов, і наближаючись до Нього, ми сповнюємося любові, і починаємо випромінювати цю любов у відносинах з ближніми. Це означає, що спілкування людей у Христі створює особливу єдність між ними. Сам Ісус Христос у прощальній бесіді з апостолами казав, що світ буде впізнавати християн по тій любові, яку вони мають між собою. Отже, християни покликані до єдності. Це єдність у любові, єдність у Христі. На жаль, ми про це часто забуваємо.

Так от, прийнявши Хрещення, Русь увійшла в єдність з іншими християнськими народами. Як писав святий Ларіон, відтепер ми разом з усіма християнськими народами світу славимо Святу Трійцю. Ми вдячні Матері-Церкві за сам факт Хрещення Русі. Християнська православна віра залучає нас і до єдності з Христом, і до єдності з усіма християнами. Наша віра — це головний фундамент нашої єдності зі Вселенською Матір'ю-Церквою. Спільний історичний досвід, спільна культурна традиція — все це важливо, але найсуттєвіше, головне — це віра у Христа-Спасителя. Лише вона є непохитним фундаментом нашої єдності і між собою, і зі Вселенською Церквою.

прот. Іван Сидор: Ваше Блаженство, дійсно, ми маємо стояти на фундаменті православної віри. Вкрай важливо, що Ви чітко наголосили на цьому на початку нашої бесіди. Але прийняття Хрещення означало для Київської Русі ще і входження в орбіту візантійської культури. Наскільки культурний вплив Візантії був важливим в історії нашого народу?

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Дійсно, коли ми сьогодні замислюємося над багатомірним впливом Константинопольської Церкви на вітчизняну історію та культуру, не можна не згадати про те, що саме за посередництва Матері-Церкви ми долучилися до скарбів візантійської культури. Тут слід підкреслити, що Вселенський Патріархат завжди виявляв справжню повагу і до нашої державності, і до нашої національної культури. Не втручаючись у внутрішнє життя Київської Церкви, яка розташовувалася на території незалежної держави — Київської Русі, Матір-Церква сприяла розвитку нашої

національної культури, збагативши нас безцінними здобутками візантійської культури. Можна сказати, що це був безкорисний дар Матері-Церкви своїй доньці — молодій Київській Церкві.

Саме завдяки культурному впливу Візантії на Русі з'явилися такі видатні архітектурні пам'ятки як Софія Київська, Кирилівська церква у Києві або старовинні собори Чернігова. Органічним розвитком візантійської культури були і перлини давньоруської літератури — це і вже згадане «Слово про закон і благодать», і проповіді святителя Кирила Турівського, і агіографічні твори преподобного Нестора Літописця. На жаль, протягом століть стародавній Київ неодноразово зазнавав розорень та пограбувань. Тому численні пам'ятки церковного мистецтва, створені у давньоруські часи, просто загинули. Але навіть те, що дійшло до нас, не може не вражати. Насіння візантійської культури, кинуте на давньоруський ґрунт, дало рясні плоди. І сьогодні вивчати візантійський культурний спадок просто неможливо, не враховуючи культурну спадщину Київської Русі.

І це ще один привід для вдячності Матері-Церкві. Не руйнуючи нашої самобутності та не обмежуючи нашої свободи, вона допомогла нам долучитися до скарбів візантійської культури, а через неї — і до античної спадщини. На цьому родючому ґрунті вирости перлини давньої української культури, які стали свідченням нашої єдності з усією східно-християнською традицією. Ця спадщина і сьогодні живить нашу Церкву, надихає сучасних архітекторів та іконописців.

прот. Богдан Гулямов: Давайте тепер поглянемо на взаємини Київської Митрополії з Матір'ю-Церквою в історичній перспективі. Чи можна якось коротко окреслити, якими були ці взаємини протягом століть?

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Після Хрещення Русі було створено Київську Митрополію. Я не буду заглиблюватися в історичні дискусії про точний час заснування Митрополії та про її перших очільників. Наразі для нас важливим є інше: від самих початків свого існування Київська Митрополія входила до складу Константинопольського Патріархату як автономна адміністративна одиниця. Що це означає? Це означає, що усі питання свого внутрішнього життя наша Церква вирішувала самостійно. Зокрема, питання заснування єпархій

та висвяти єпископів, питання церковного суду та церковної дисципліни, питання церковної данини та взаємодії з державною владою — усе це були внутрішні справи Київської Митрополії. Залежність від Константинополя проявлялася лише в тому, що Вселенський Патріарх призначав Київських митрополитів. У перші століття існування Митрополії її очільники були зазвичай етнічними греками, але з XIII ст. на Київському Митрополичому престолі вже чергувалися греки та вихідці з місцевого духовенства. А з другої половини XV ст. на Київський престол обиралися вже лише місцеві кандидати.

прот. Богдан Гулямов: Пригадую, що впродовж століть змінювався і сам порядок призначення митрополитів на Київську кафедру.

Блаженніший Митрополит Епіфаній: У перші століття існування Київської Митрополії ми бачимо, що митрополити могли обиратися безпосередньо в Константинополі без погодження з Києвом. Але поступово сформувався інший порядок. Так, з другої половини XV ст. митрополитів обирали на місцевих Соборах на території Митрополії, а Патріарх у Царгороді лише затверджував цей вибір. Після отримання патріаршого затвердження, митрополитів висвячували місцеві ієрархи безпосередньо на території Митрополії. Отже, можна сказати, що Київська Митрополія з часом отримала більше прав, ніж мала одразу після Хрещення. Для нас вкрай важливо наголосити на цьому. Ми бачимо, що Матір-Церква з особливою мудрістю ставилася до Київської Митрополії. Поступово ступінь незалежності Митрополії збільшувався. При цьому для українських ієрархів духовний зв'язок з Матір'ю-Церквою завжди мав особливе значення. І Матір-Церква завжди проявляла особливу турботу про Київську Церкву.

Наведу тут лише один, але вкрай важливий приклад. На межі XVI-XVII ст. Київська Митрополія опинилася у важкій кризі. У 1596 р. було проголошено Берестейську унію. Тоді і Київський митрополит Михайл Рогоза, і більшість православних єпископів визнали над собою владу Римського Папи та прийняли католицьке віровчення. Однак два архієреї, а також значна частина духовенства, ченців та вірян відмовилася перейти до унійної Церкви. При цьому польський уряд фактично відмовив у праві на самовизначення тим православним, які бажали і надалі залишатися у складі Константинопольського

Патріархату. Це було важке випробування для нашої Церкви.

У цій ситуації Вселенський Патріархат проявив особливе піклування про свою доньку. У Константинополі шукали можливості відновити повноцінне духовне життя своєї пастви на території тодішньої Речі Посполитої. Така можливість з'явилася у 1620 р., коли територією України проїздив Єрусалимський Патріарх Феофан IV. Він отримав від Константинопольського Патріарха Тимофія особливі повноваження. Саме тому Патріарх Феофан з ризиком для власної безпеки висвятив православного Київського Митрополита Іова Борецького та ієрархів для усіх православних кафедр, які не мали тоді архіпастирів. У грамоті, яку Патріарх Феофан видав православній пастві в Україні, чітко говорилося про необхідність і надалі перебувати у підпорядкуванні Константинопольським Патріархам. Більш того, Патріарх Феофан вказував, що у випадку, якщо хтось з єпископів Київської Митрополії вийде з підпорядкування Вселенському Патріарху, такий має бути відлучений від Церкви. Отже, висвята єпископів Єрусалимським Патріархом ніяк не означала зміни канонічного підпорядкування Київської Митрополії. Вона і надалі належала до юрисдикції Матері-Церкви — Вселенського Патріархату.

прот. Іван Сидор: Ваше Блаженство! Ви говорите, що впродовж століть Київська Митрополія вбачала у Константинопольській Церкві свою головну духовну опору. Зв'язок з Матір'ю-Церквою був основою для плідного самобутнього розвитку нашої Церкви. Як же тоді так сталося, що у 1686 році цей зв'язок був розірваний?

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Останніми роками події 1686 року привернули до себе увагу і вітчизняних, і закордонних дослідників. Проведено значну кількість конференцій, надруковано чимало статей, книжок та збірок документів, які дозволяють детально розібратися в усіх аспектах цієї непростой історії. Почнемо з того, що після 1654 р. починається напружена боротьба за майбутню долю і України як держави, і, відповідно, Української Церкви. Після важких років Руїни Лівобережна Україна та Київ все ж опинилися у складі Московської держави. Саме це і вплинуло визначальним чином на подальшу історію Київської Митрополії. 1685

року у Києві було обрано нового Київського Митрополита Гедеона Четвертинського. Але він, відверто порушуючи канони, звернувся за затвердженням своїх повноважень не до Царгороду, а до Москви. Московський Патріарх Іоаким без будь яких погоджень з Константинополем здійснив інтронізацію Гедеона як Київського Митрополита. І лише після цього, так би мовити, заднім числом, надіслали посольство до Константинополя з проханням підтвердити вже вчинене неканонічне діяння.

Після складних перемовин у Константинополі та в результаті тиску з боку османської адміністрації (а турки-османи тоді були вкрай зацікавлені у політичному союзі з Москвою) Патріарх Діонісій IV у 1686 році затвердив владу Гедеона в якості Київського Митрополита. У російській історіографії імперського періоду завжди інтерпретували цей акт як передачу Київської Митрополії в канонічну юрисдикцію Московського патріарха. Однак уважне вивчення документів 1686 року однозначно спростовує цю точку зору.

В грамотах, виданих у Константинополі у 1686 році, не йдеться про відмову Матері-Церкви від своєї юрисдикції над Київською Митрополією. Там говориться лише про те, що Константинопольська Церква за ікономією (тобто поблажливостю) дозволяє Московським Патріархам хіротонізувати Київських Митрополитів. До того ж у документах чітко вказано, що причиною тимчасового делегування Московським Патріархам цього права, є конкретні історичні умови того часу. Через велику відстань між Києвом та Константинополем та постійні військові конфлікти комунікацію між Київською Митрополією та Матір'ю-Церквою було вкрай ускладнено. Саме з цих причин Константинопольська Церква тимчасово дозволила звертатися обраним Київським Митрополитам за висвятою до Москви. Але при цьому Київські Митрополити під час богослужіння мали і надалі поминати на першому місці Вселенського Константинопольського Патріарха і лише на другому — Московського. Також, згідно з документами 1686 року, Київські Митрополити мали зберігати статус екзархів Константинопольського Патріаршого престолу. Усе це однозначно говорить про те, що і після 1686 р. Київська Митрополія залишалася в юрисдикції Вселенських Патріархів.

Ба більше, Константинопольський патріарх Діонісій у грамоті до Московського патріарха Іоакима чітко вказував, що усі права Київської Митрополії мають залишитися недоторканими. Тобто, і надалі Київські Митрополити мали обиратися у Києві на Соборах вільними голосами. Також Київські Митрополити мали і надалі зберігати за собою право вільно здійснювати церковний суд. У своїй грамоті до гетьмана Івана Самойловича Патріарх Діонісій писав, що у складних ситуаціях Київські Митрополити і в майбутньому мають звертатися до Константинополя за порадами та роз'ясненнями. Знову таки, усе це означає, що і після 1686 р. Київська Церква мала зберігати зв'язок з Константинопольським Патріаршим престолом.

прот. Богдан Гулямов: Іншими словами, Матір-Церква не зрікалася Київської Митрополії 1686 року.

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Навіть більше: в документах патріарха Діонісія були прописані чіткі запобіжники поглинання Київської Церкви Московським Патріархатом. Однак, на жаль, Московська держава грубо порушила усі домовленості 1686 року. Вже на початку XVIII ст. Москва скасувала вільні вибори Київських Митрополитів, позбавила їх права на самостійне вільне судочинство, а будь-які контакти з Константинополем були прямо заборонені. Кілька років тому у Німеччині був віднайдений оригінал грамоти про затвердження на престолі Київського Митрополита Іоасафа Кроковського. Це документ, виданий Київському Митрополиту у Москві у 1708 році. Цікаво, що в цій грамоті прямо прописана заборона для Київського Митрополита звертатися за благословенням або за будь-якими

порадами до Вселенських Патріархів. Отже, як бачимо, Російська Церква відверто перекреслила домовленості 1686 року. Саме тому, Всесвятійший Патріарх Варфоломій, відвідавши Україну у 2008 р. з нагоди 1020-річчя Хрещення Київської Русі, у своєму зверненні до українського народу прямо сказав, що після 1686 року відбулася фактична анексія Київської Митрополії Московським Патріархатом. Російська Церква перетворила Київську Митрополію з автономного митрополичого округу, який мав широкі права самоврядування, на рядову єпархію, очільники якої нічим не відрізнялися від решти російських архієреїв...

прот. Іван Сидор: Отже, домовленості 1686 р. були віроломно порушені Російською Церквою. Але тут виникає питання стосовно реакції на це Константинополя. Чи намагався Вселенський Патріархат якось виправити цю ситуацію?

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Впродовж XVIII—XIX ст., доки існувала Російська імперія, Матір-Церква не мала жодної можливості впливати на церковне життя в Україні. Але після розпаду Російської імперії можна бачити спроби змінити цю ситуацію.

1924 року Вселенський Патріарх Григорій VII і Священний Синод Константинопольської Церкви видали Томос про автокефалію Православної Церкви у Польщі. Це вкрай важливий документ, в якому чітко висловлено позицію Матері-Церкви щодо Київської Митрополії. У Томосі ясно говориться про те, що приєднання Київської Митрополії до Московського Патріархату відбулося з порушенням канонічних

приписів. Також у Томосі зазначено, що Російська Церква не дотрималася угоди 1686 року, зруйнувала внутрішній устрій Київської Митрополії та прямо заборонила Київським Митрополитам іменуватися екзархами Константинопольського Патріаршого трону.

Надання автокефалії Православній Церкві у Польщі Патріарх Григорій пояснював тим, що з давніх часів Київська Митрополія, яка перебувала в підпорядкування Константинопольської Церкви, поширювала свою юрисдикцію на землі Литви та Польщі. Фактично автокефалію Польській Церкві було надано як частині давньої Київської Митрополії. Тим самим Вселенський Патріарший престол однозначно засвідчив, що продовжує вважати себе Матір'ю-Церквою для Православної Церкви України.

прот. Іван Сидор: Розпад СРСР надав Константинополю слушний історичний шанс на відновлення своєї канонічної юрисдикції в Україні. Але СРСР припинив існувати 1991 року, а рішення про скасування «зобов'язання Синодального листа 1686 року» було ухвалено через 27 років — у жовтні 2018 року.

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Аби зрозуміти складну логіку канонічних дій Константинополя потрібно чітко усвідомлювати унікальну роль Вселенського Патріарха у православному світі. Константинополь — Перший престол Православної Церкви, йому належить першість честі та служіння. Але потрібно правильно розуміти природу цієї першості. У Православній Церкві, — наголошує сам Патріарх Варфоломій — немає централізованої влади чи управління. «Це — сузір'я незалежних і рівних помісних Церков, де Вселенський Патріарх вшановується як «перший серед рівних»», — каже з цього приводу сам Всесвятійший Патріарх Варфоломій. Таким чином першість про яку тут йдеться — це першість не управління, а служіння, влада Константинополя має не адміністративну, а скоріше, координаційну природу. Це першість канонічної та богословської відповідальності, першість, що зобов'язує Константинопольського Патріарха дбайливо плекати єдність вселенського Православ'я.

прот. Богдан Гулямов: Мені також пригадався вислів Всесвятійшого Патріарха: «Для нас у Вселенському

Патріархаті термін «вселенський» — це не просто назва: це світогляд і спосіб життя».

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Саме так — не лише слово, не лише титул, а спосіб життя, тобто дієве служіння. Єдність — це Божий дар. Але людина має плекати цей дар, як колись, до трагедії гріхопадіння, плекав едемський рай Адам.

Його Всесвятість — талановитий церковний садівник, бо він як ніхто інший доклав зусиль до плекання єдності сучасного Православ'я. Невдовзі після свого обрання на Патріарший престол (1991), Всесвятійший скликав безпрецедентний форум — Синаксист (зібрання) Предстоятелів Помісних Православних Церков. Таких зібрань раніше не було, їх скликання — це історична заслуга Всесвятійшого Патріарха Варфоломія, який подарував православному світові цей дієвий механізм єдності. Помісні Православні Церкви цілком сприйняли цю ініціативу Патріарха Варфоломія, і зібрання Предстоятелів стали регулярно скликатися, перетворилися на один з головних інститутів спілкування та єдності сучасної Православної Церкви.

Ця ж висока мета — утвердження церковної єдності — надихала Його Всесвятість і на скликання Святого і Великого Собору Православної Церкви, що відбувся 2016 року на Криті. З 14 визнаних на той час Помісних Православних Церков у роботі Собору взяли участь 10 Церков. Але через відсутність чотирьох Помісних Церков Собор не змінив свого всеправославного статусу, не втратив своєї аутентичності та свого історичного значення.

Скликання Собору стало однією з центральних подій у новітній історії Православ'я. Але усвідомити значення цієї події — завдання майбутніх істориків Церкви. Адже по суті Собор відкрив нову сторінку в історії Вселенської Церкви — якщо інститут всеправославних Соборів в майбутньому запрацює так само, як вже запрацював інститут зібрань Предстоятелів, то це може дуже сильно вплинути на долю сучасної Православної Церкви. І все це стало можливим, з одного боку, завдяки кропіткій практичній роботі, що тривала з Першої Родоської Всеправославної наради (1961), а з іншого, — завдяки особистій харизмі головного натхненника Собору — Всесвятійшого Патріарха Варфоломія. Скликання Собору було справою життя Патріарха

Варфоломія. Це було квінтесенцією його церковної діяльності, моментом, до якого Патріарх готувався все своє свідоме життя. До речі про це дуже яскраво пише у своїй книзі «Варфоломій. Апостольська місія. Пророче бачення» архідиякон Іоан Хрисавгіс. Як згадує сам архідиякон, він ніколи не бачив Патріарха більш рішучим — зібраним і незворушним, — ніж 27 січня 2016 року, коли Його Всесвятість переконував в необхідності скликання Собору учасників Синаксисту Предстоятелів в Шамбезі. «Я був стурбований, тривожився. Не за себе, за Церкву. Чому потрібно так багато зусиль, щоб умовити людей робити те, до чого вони зобов'язані? Адже зустрічатися разом, соборно — це безпосередній обов'язок єпископів» — передає слова Патріарха о. Іоанн Хрисавгіс...

Навіщо я згадую про ці ініціативи та події? Я хочу підкреслити, що Матір-Церква не забувала про Київську Церкву впродовж 1991—2018 років. Інша річ, що Вселенський Патріархат довгий час утримувався від вирішення українського питання, бо сподівався на зміну позицій Російської Православної Церкви. Сподівався на те, що унормування церковного життя в Україні можна буде досягти через ухвалення погоджених рішень у трикутнику: Константинополь-Київ-Москва.

прот. Іван Сидор: Очевидно, що така позиція Константинополя на певний час відтермінувала проголошення канонічної автокефалії Української Церкви.

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Це так, але ми маємо зрозуміти логіку Константинополя. Київська Церква — історична донька Константинополя. Однак Вселенський Патріархат — це не просто одна з давніх Помісних Церков. Відповідно до багатовікової традиції, на Вселенського Патріарха покладені зобов'язання з координації зусиль Помісних Церков, він має допомагати Помісним Церквам у спілкуванні та пошуку консенсусу, має плекати православну єдність у помісному різноманітті.

Саме тому, з огляду на цю унікальну та відповідальну роль Вселенського Патріархату у вселенському Православ'ї, для Всесвятійшого Патріарха Варфоломія було важливо зробити все, щоб українське питання було вирішене шляхом діалогу, а не через конфлікт. Вирішене у такий спосіб, аби всі дотичні сторони, включно з Російською Церквою,

погодилися з новим канонічним статусом Української Церкви.

Ці сподівання Константинополя не справдилися, Російська Православна Церква виявилася не готова до відповідального діалогу й обрала інший — конфронтаційний — сценарій. Чи можна було спрогнозувати таку лінію поведінки Російської Церкви? Так, беручи до уваги політизацію питання української автокефалії у Росії, чимало експертів одразу ж заявляли про те, що позиція Московського Патріархату на цьому етапі лишиться незмінною. А втім для Константинополя — як до осередку єднання світового Православ'я — було важливим надати Російській Церкві історичний шанс залучитися до процесу подолання церковної кризи в Україні. Так, час нашої ізоляції міг спливати швидко. Поступатися — важко, чекати — важко. Але ми з розумінням та шаную ставимося до історичної логіки Вселенського Патріархату та особистих зусиль Патріарха Варфоломія зберегти та утвердити єдність сучасного Православ'я.

прот. Богдан Гулямов: Конфлікт відбувся, єдність Православ'я у черговий раз поставлено під питання. Але історична відповідальність за це лягла на російську сторону, яка розірвала євхаристичне спілкування з Константинополем, а згодом і з Православними Церквами Олександрії, Кіпру та Еллади.

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Ви правильно зрозуміли мою думку, отче, але я хочу наголосити, що йдеться не про хитромудру шахову гру в якій перемогла грецька сторона, а про певне самовизначення, про певний етичний вибір, який зробила Російська Церква. Церковних

політиків іноді порівнюють з шахістами. Але тут є суттєва відмінність: шахіст не несе моральної відповідальності за свої ходи, а чільні церковні діячі цю відповідальність несуть.

Москва відкинула запропоновану Константинополем співпрацю й поспіхом, не обдумавши наслідки своїх дій, обрала шлях протистояння, конфлікту. Натомість Вселенський Патріархат діяв зважено і поступово та намагався зробити так, аби канонічна інституціоналізація Помісної Церкви в нашій країні відбулася у безконфліктному форматі, за повноцінної участі всіх трьох православних юрисдикцій, що існували на момент скликання Об'єднавчого Собору.

прот. Іван Сидор: Існує думка, що вікно можливостей для України відчинилося після Всеправославного Собору на Криті.

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Відмова брати участь у Святому і Великому Соборі Православної Церкви дійсно вплинула на взаємини Константинополя і Москви. Не лише Фанар, але й увесь православний світ наочно переконався, що Москва відмовляється виконувати свої зобов'язання. Російська Церква вдалася до хитрощів. Вона спочатку нав'язала Соборові певні умови, а згодом — коли місце проведення Собору, набір тем, що обговорюються і навіть певні протокольні моменти були змінені на вимогу російської сторони — відмовилася брати участь у його роботі. Розрахунок був на те, що Собор або взагалі не відбудеться або ж відбудеться у більш вигідному російській стороні форматі.

Дякувати Богові, Святий і Великий Собор Православної Церкви відбувся. Так, він пройшов на Криті, а не в Константинополі, як було заплановано спочатку. Тим не менше, скликання та успішна робота Собору стали масштабною перемогою Константинопольської Церкви і Всесвятійшого Патріарха Варфоломія.

Конфлікти вщухають, а соборні діяння лишаються. Звісно, для вселенського Православ'я було би краще, щоби у роботі Собору брали участь всі Помісні Церкви.

Але, я вірю, що в майбутньому рішення Критського Собору отримують рецепцію усієї повноти Церкви. З іншого боку, я вважаю помилковим розглядати

видання Томосу як результат обнуління складної архітектури зобов'язань у взаєминах Константинополя та Москви. Томос — Божий дарунок для України та її Церкви. Це одна з центральних, поворотних подій у нашій церковній історії. Але Господь вкладає у наші руки дарунки лише тоді, коли ми внутрішньо готові їх прийняти. Для того, аби прийняти дарунок Бога, потрібно, умовно кажучи, простягнути вперед руки. Людина, яка простягнула руки вперед — беззахисна. Тому простягнуті вперед руки — це знак цілковитої довіри, знак того, що ми відкриті для особистості, яка стоїть навпроти. Який сенс цієї аналогії? Я хочу сказати, що логіка церковної історії набагато загадковіша, глибша, ніж нам може здатися на перший погляд. Адаже головною діючою особою цієї історії є не «князі людські» і навіть не церковні ієрархи, а Сам Господь.

прот. Богдан Гулямов: Мені пригадуються обставини підготовки та проведення Об'єднавчого Собору, і повертаючись подумки до цих днів, я чітко усвідомлюю, що без Божої допомоги, без Божого втручання, Собор просто не відбувся би.

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Це саме той випадок, коли ми змогли скористатися «вікном можливостей» — вікном, яке широко відчинив для нас Сам Господь. Скликання Собору та видання Томосу про автокефалію — свідчення того, що сучасне Православ'я готове адекватно реагувати на нові історичні виклики. Який головний результат Собору? Його проведення засвідчило, що соборний процес на міжправославному, вселенському рівні почався і його вже не спинити.

Про це ж свідчить і видання Томосу про автокефалію Української Церкви. Побутувала думка, що церковний диптих вже не розширюватиметься, що в ньому не з'являтимуться імена Предстоятелів нових Помісних Церков. Зокрема, саме так свого часу стверджував один відомий український богослов, який тоді мав стосунок до російської церковної дипломатії. Однак сьогодні вже очевидно, що це не так. Православна Церква України посіла своє місце у церковному диптиху. Подобається це комусь або ні, але наша Церква здобула диптихальний статус і впевнено рухається у напрямку визнання повнотою Православної Церкви.

Я глибоко вдячний Всесвятійшому Варфоломію за цю пророчу відвагу, за його готовність і бажання

оновлювати церковне життя або, кажучи біблійною мовою, «творити нове». Для Православ'я притаманний певний консерватизм, ми звикли вивіряти своє церковне життя традицією. Але вірність традиції без пророчої відваги «творити нове» — це шлях в нікуди, шлях до музеїфікації Православ'я, перетворення його на музей старожитностей.

прот. Богдан Гулямов: Ваше Блаженство! З часу видання Томосу минуло більше двох з половиною років. Яким чином вплинув Томос на церковне життя України?

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Наша бесіда присвячена взаєминам Києва та Константинополя. І ми вже згадували історичні події, за які ми, православні українці, особливим чином вдячні Матері-Церкви. Це і Хрещення, і дар візантійської культури, і сім століть життя під омофором Вселенського Патріархату, коли завдяки батьківській опіці Константинополя, Українська Церква отримала можливість духовно та інституційно відбутися... Але зрозуміло, що дар повної канонічної незалежності — один з головних дарунків Матері-Церкви своїй доньці — Київській Митрополії.

Два з половиною роки — це не глава, не сторінка, а якихось пів рядка у книзі історії. Отже головні висновки стануть для нас очевидними пізніше, коли мине час. Тим не менше вже сьогодні зрозуміло, що Томос розділив наше життя на «до» і «після». Надання Томосу стало завершальним етапом складного канонічного процесу. На першому етапі, Матір-Церква нормалізувала церковне життя в Україні, залучивши до повного церковного спілкування з собою ієрархів, духовенство і вірних

з колишніх Української Православної Церкви Київського Патріархату та Української Автокефальної Православної Церкви. Це була довгоочікувана і радісна подія у нашому житті. Ми перебували в такому положенні не з власної волі, штучна ізоляція стала тою болючою ціною, яку ми були змушені платити за нашу фактичну незалежність від Московського Патріархату. Але завдяки соборним рішенням Матері-Церкви, що були ухвалені у жовтні 2018 року, канонічний стан православних ієрархів, що боролися за автокефалію, було врегульовано.

прот. Іван Сидор: Йдеться про рішення Священного Синоду Вселенського Патріархату, яке було оголошено 11-го жовтня 2018 року?

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Так, бо саме на цьому засіданні Священного Синоду було ухвалено два історичні рішення. Одне з них скасовувало «зобов'язання Синадального листа 1686 року», тобто рішення відповідно до якого Київська Митрополія опинилася у складі Російської Церкви. А друге стосувалося розгляду апеляцій до Вселенського Константинопольського престолу лідерів автокефального руху — владик Філарета (Денисенка) та Макарія (Малетича). Відповідно до 9 та 17 правил IV Вселенського Собору Константинопольський престол користується привілеєм еклітону (ἔκκλητον) — розгляду апеляцій кліриків будь-якого сану, остаточно засудженими

своєю церковною владою. Саме цим, підтвердженим віковою практикою Церкви, правом і скористався Вселенський Патріархат для виправлення канонічної аномалії. Після ретельного вивчення поданих владиками Філаретом та Макарієм апеляцій, обох позивачів, а також єпископів, кліриків і вірян, які належали до очолюваних ними на той час юрисдикції, повернули у канонічне поле. Співпричастя з Матір'ю-Церквою було відновлено. Доба ізоляції завершилася...

прот. Богдан Гулямов: Я добре пам'ятаю, як ці події були сприйняті у нашому колі — колі єпископів та священників, які перебували у складі Московського Патріархату, але щирісердно вболівали за канонічну незалежність Української Церкви. Ми були добре інформовані про хід подій, але до останнього моменту жили в напруженні, чекаючи на епохальні рішення Вселенського престолу. І саме після цього рішення Священного Синоду стало зрозуміло, що події набули незворотного характеру, і що очікувана нами канонічна автокефалія ось-ось відбудеться.

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Важливість цих рішень також полягала у тому, що вони відкрили для нас можливість об'єднання. На Об'єднавчому Соборі вже не було «визнаних» і «невизнаних», «канонічних» і «неканонічних». Завдяки згаданим нами вище рішенням Матері-Церкви, усі єпископи-учасники Собору перебували у канонічній єдності зі Вселенським Патріархом, а через нього і з усім православним світом.

прот. Іван Сидор: Я теж добре пам'ятаю цей історичний момент і радість, яка охопила нас, коли ми дізналися про відновлення співпричастя з Матір'ю-Церквою. Але наша бесіда вже добігає кінця, а ми досі детально не обговорили найголовніший після Хрещення дар, яким нас обдарувала Матір-Церква — Томос про автокефалію.

Блаженніший Митрополит Епіфаній: Видання Томосу — це рішення, яке буде назавжди закарбовано і до історії Української Церкви, і до історії Православної Церкви в цілому. Дарування канонічної автокефалії Українській Церкві з історичної точки зору, було цілковито безальтернативним рішенням. Адже українська церковна проблема не могла бути вирішена у жодний інший спосіб. Досвід перебування Київської Митрополії у складі Московського Патріархату

засвідчив, що цей історичний сценарій абсолютно безперспективний для України та її Церкви. І справа навіть не в історичній справедливості, не в тому, що рівноапостольний князь Володимир охрестив Русь у Києві, і саме звідси, з Києва, християнська віра, освіта та культура ширилася східнослов'янським світом. Подобається це комусь або ні, але вся історія перебування Київської Митрополії у складі Московського Патріархату свідчить про те, що йому чужий унікальний церковний досвід Київської Русі, ментально чужі вироблені впродовж століть традиції Українського Православ'я, чужа відкрита соборноправна модель церковності, яка споконвіків була притаманна Україні.

З іншого боку, альтернативою автокефалії не могло бути і відновлення status quo, тобто повернення Української Церкви до складу Константинопольського Патріархату. Сучасне грецьке Православ'я набагато ближче Україні від нинішнього російського Православ'я. Сучасне грецьке Православ'я — живе та динамічне, а Православ'я, яке панує сьогодні в Росії, перебуває у стані кризи та часом нагадує не церковну спільноту, а громадянську релігію, яка складається з елементів християнського вчення та політичної ідеології.

Матері не зрікаються, діти виростають, вони можуть залишити батьківську домівку, але любов до батьків, до матері на все життя зостається у людському серці. Велика Христова Церква була і завжди лишатиметься для нас Матір'ю-Церквою. Але Українська Церква вже давно об'єктивно дозріла до самостійного канонічного буття. І ми глибоко вдячні дарунок — можливість самостійно будувати церковне життя, будувати його, спираючись, з одного боку, на тисячолітній досвід Київської Церкви, наші помісні традиції, а з іншого — на материнську любов, довіру та допомогу Великої Христової Церкви.

Томос про автокефалію — це унікальна історична можливість для консолідації та духовного оновлення Української Церкви. Томос відкрив нову сторінку нашої історії, відкрив нам можливість, з одного боку, вільно будувати своє церковне життя, а з іншого, — перебувати у спілкуванні з Константинополем та іншими Помісними Церквами. І я безмежно вдячний Богові та Всесвятійшому Патріарху Варфоломію за цей історичний дарунок.

Візит Вселенського Патріарха в Україну — це зустріч двох церковних та культурних традицій. З цієї нагоди та з благословення Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія український дизайнер і каліграф Олексій Чекаль розробив графічний образ зустрічі двох Церков і двох міст — Константинополя і Києва.

Зі слів мистця, ця перекличка між еллінами та українцями через море існує понад 1000 років. «Необхідно було з науково-іконографічної точки зору правильно показати акценти у сакральній топографії двох міст — говорить Олексій Чекаль. Я обрав головними символами Софію Константинопольську і Софію Київську з образами Богоматері, які містяться у цих храмах. Додатковими символами стали зображення церковних центрів — Фанару (Велика школа, Ζωγράφειον Λύκειον) та кафедрального храму Православної Церкви України — Михайлівського Золотоверхого собору. Аби підкреслити ідею топографії міста були обрані ворота Феодосія з образом Константинополя (безпосередня цитата з мозаїки у Софії) і Золоті ворота в Києві. В орнаменті Царгорода можна побачити візантійські образи й сюжети. У верхній частині зображені херувими, які взяті з розписів склепіння Софії Константинопольської, а внизу розміщено герб Візантії. У Київському варіанті додано українські мальви й каштани з перекликами, як з українським бароко, так й з українською графікою ХХ століття (наприклад, з творами Василя Кричевського та Георгія Нарбута). В нижній частині зображення присутній стилізований тризуб зв дусі орнаментики Софії Київської. У цьому складному проекті майже вдалося вивести мову дизайну на іконографічний рівень, а іконографію довести до лапідарного висловлювання».

ΜΕ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

МИ ВДЯЧНІ МАТЕРІ-ЦЕРКВІ ЗА

- ДАР ХРЕЩЕННЯ, ЗАВДЯКИ ЯКОМУ НАРОДИЛАСЯ КИЇВСЬКА ЦЕРКВА
- ДАР ВІЗАНТІЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ, НА ОСНОВІ ЯКОЇ ФОРМУВАЛАСЯ УНІКАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА КИЇВСЬКОЇ РУСІ

- ЧЕРНЕЧУ ТРАДИЦІЮ, УСПАДКОВАНУ КИЇВСЬКИМ ЧЕРНЕЦТВОМ З АФОНУ
- СІМ СТОЛІТЬ ПЕРЕБУВАННЯ КИЇВСЬКОЇ ЦЕРКВИ У СКЛАДІ ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ, ВПРОДОВЖ ЯКИХ СФОРМУВАЛАСЯ САМОБУТНЯ КИЇВСЬКА ЦЕРКОВНА ТРАДИЦІЯ

З ВДЯЧНІСТЮ ДО М'АТЕРІ-ЦЕРКВИ

- ВІДРОДЖЕННЯ ПРАВОСЛАВНОЇ ІЄРАРХІЇ 1620 РОКУ, ЯКЕ БУЛО ЗДІЙСНЕНЕ ПАТРІАРХОМ ФЕОФАНОМ З БЛАГОСЛОВЕННЯ ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРШОГО ПРЕСТОЛУ
- ПОВЕРНЕННЯ ДО КАНОНІЧНОГО ПОЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ІЄРАРХІВ, ЯКІ БОРОЛИСЯ ЗА АВТОКЕФАЛІЮ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ

ВСТАНОВЛЕННЯ СПІВПРИЧАСТЯ З МАТІР'Ю-ЦЕРКВОЮ ТА СПРИЯННЯ У ПРОВЕДЕННІ ОБ'ЄДНАВЧОГО СОБОРУ (2018)

- ВИДАННЯ ТОМОСУ ПРО АВТОКЕФАЛІЮ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ ТА СПРИЯННЯ У ВИЗНАНІ НАШОЇ ЦЕРКВИ ПОМІСНИМИ ПРАВОСЛАВНИМИ ЦЕРКВАМИ

ВІЗИТ
ВСЕЛЕНСЬКОГО
ПАТРИАРХА
ВАРРОЛОМІЯ
ДО УКРАЇНИ

ВСЕЛЕНСЬКИЙ ПАТРІАРХ ВАРФОЛОМІЙ З ДЕЛЕГАЦІЄЮ ПРИБУВ ДО УКРАЇНИ

Вечері 20 серпня 2021 р. Його Всесвятість Вселенський Патріарх Варфоломій та особи, що його супроводжують, прибули до Києва.

В аеропорту «Бориспіль» Патріарха зустріли Митрополит Київський і всієї України Епіфаній з ієрархами Православної Церкви України, Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль та інші офіційні особи.

«Вітаємо Вашу Всесвятість на українській землі та дуже радіємо Вашому візиту. Україна вітає Вселенського Патріарха», — звернувся до Всесвятішого владики Блаженніший Митрополит Епіфаній.

«Ваше Блаженство, ми раді прибути до України на Ваше запрошення та запрошення Високоповажного Президента Володимира Зеленського», — зазначив Патріарх Варфоломій.

ВСЕЛЕНСЬКИЙ ПАТРІАРХ ВАРФОЛОМІЙ ЗУСТРІВСЯ З ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ

Його Всесвятість Вселенський Патріарх Варфоломій, який прибув з візитом до України на запрошення Глави держави та Предстоятеля Православної Церкви України з нагоди 30-річчя відновлення Незалежності, ввечері 20 серпня 2021 р. зустрівся з Президентом України Володимиром Зеленським.

«Передусім хочу подякувати Вам за цей візит. Для мене особисто, для України, для нас усіх — це велика честь, що Ви приєдналися до нас в такі важливі дні, коли ми відзначаємо 30-річчя нашої незалежності. Це для нас дуже важливо», — наголосив Президент на початку зустрічі. Володимир Зеленський нагадав, що вже двічі за час своєї каденції був у гостях у Вселенського Патріарха, а Його Всесвятість відвідує нашу країну вже втретє. «І саме на 30-річчя незалежності України. І це знакова подія, тому що це відбувається у рік 30-ліття Вашого обрання Вселенським Патріархом», — зазначив Глава держави. Зі свого боку Вселенський Патріарх Варфоломій подякував Президенту України за запрошення й наголосив, що щасливий бути на прекрасній гостинній українській землі, особливо тоді, коли Україна святкує 30-ту річницю незалежності.

«Для нас велика честь відсвяткувати разом з вами цю важливу для України дату. Пане Президенте, світ побачив і став свідком розвитку та зрілості цієї чудової країни. Він захоплюється демократичною державою та відкритим суспільством, яке є одночасно класичним та сучасним, займаючи своє законне місце у міжнародному співтоваристві. І водночас він визнає Церкву, яка

є історичною та молодою, що посідає своє законне та канонічне місце у сім'ї Автокефальних Православних Церков. Вітаємо! І нехай Бог завжди благословляє та оберігає Україну та всіх українців!», — сказав Його Всесвятість. Під час розмови зі Вселенським Патріархом Володимир Зеленський відзначив, що наша країна є унікальним прикладом мирного співіснування багатьох конфесій. Глава держави подякував Його Всесвятості за беззастережну особисту підтримку суверенітету й територіальної цілісності України та її незалежності. Також він подякував за постійні молитви за мир в нашій країні.

Співрозмовники обговорили питання мирного врегулювання на Донбасі, ситуацію з порушенням основоположних прав і свобод людини, зокрема свободи віросповідання, на тимчасово окупованих територіях України. Володимир Зеленський зазначив, що одним з чинників, які агресор застосовує проти України як гібридну зброю, є релігійний. Президент подякував Вселенському Патріарху за увагу та підтримку дітей українських воїнів, які втратили батьків внаслідок російської агресії. «Знаю, як тепло Ви приймали їх у Вашій резиденції на Фанарі у 2018 році. Високо ціную готовність провести зустріч з ними у межах Вашого візиту», — сказав він. Вселенський Патріарх наголосив, що молитися за мир в Україні, і благословив український народ від імені Матері-Церкви. Під час зустрічі також були обговорені подальші кроки щодо тіснішої взаємодії України та Вселенського Патріархату.

ВСЕЛЕНСЬКИЙ ПАТРІАРХ ЗУСТРІВСЯ З ГОЛОВОЮ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

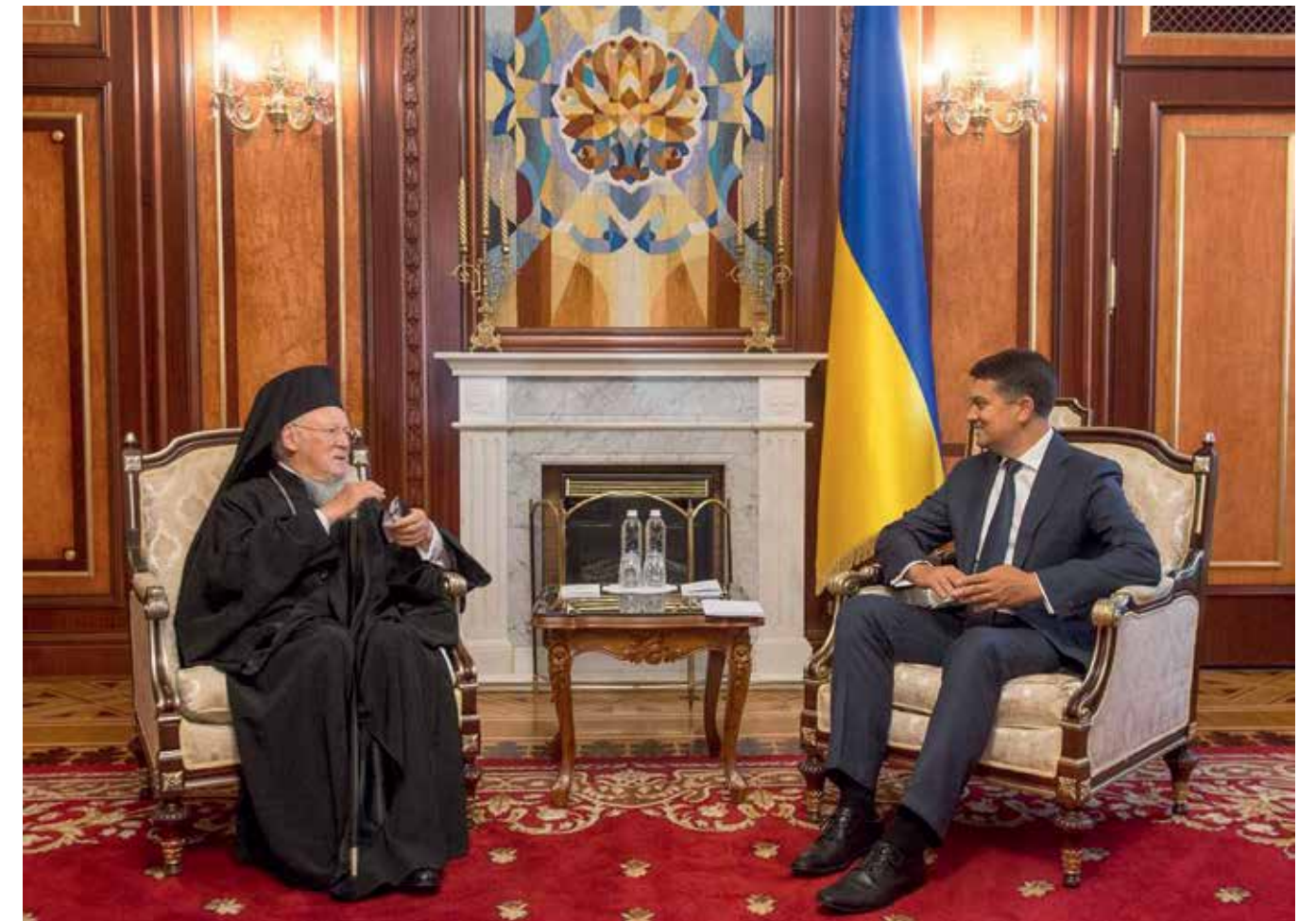
В рамках офіційного візиту, 21 серпня 2021 року, в Україну, Його Всесвятість Вселенський Патріарх Варфоломій зустрівся з Головою Верховної Ради України Дмитром Разумковим.

Голова українського Парламенту подякував за принципову позицію щодо територіальної цілісності України та відзначив, що підтримка релігійних лідерів у цьому питанні є неоціненною.

Голова українського Парламенту висловив сподівання на підтримку Вселенського Патріарха у питаннях захисту

прав людей на тимчасово окупованих територіях Криму і Донбасу.

Окрім того, Дмитро Разумков відзначив, що церкви та релігійні організації відіграють серйозну роль у підтриманні як людей, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях, так і тих, хто несе службу на фронті. Голова Верховної Ради додав, що український Парламент ухвалив у першому читанні Проект Закону «Про Службу військового капеланства» (реєстраційний номер 4626). Під час зустрічі сторони порушили також питання щодо захисту навколишнього середовища.

ПАТРІАРХ ВАРФОЛОМІЙ ТА МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ВШАНУВАЛИ ПОЛЕГЛИХ ЗАХИСНИКІВ УКРАЇНИ ТА ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРУ

Вшануванням захисників, які полягли за волю і незалежність України, а також жертв Голодомору-геноциду 1932-33 рр., розпочався перший день візиту Патріарха Варфоломія в Україну. 21 серпня 2021 року на території Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній зустрів

Всесвятішого Вселенського Патріарха Варфоломія і осіб, які його супроводжують.

Його Всесвятість та Його Блаженство звершили покладання квітів біля «Стіни пам'яті полеглих захисників України» та біля пам'ятного знака жертвам Голодомору-геноциду українського народу.

ВІДБУЛАСЯ ОФІЦІЙНА ЗУСТРІЧ ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХА ВАРФОЛОМІЯ ТА БЛАЖЕННІЙШОГО МИТРОПОЛИТА ЕПІФАНІЯ

Після подячної молитви (Доксології), 21 серпня 2021 р., у Митрополичому домі — резиденції Предстоятеля ПЦУ відбулася офіційна зустріч Архієпископа Константинополя — Нового Риму і Вселенського Патріарха Варфоломія та Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія. Спершу два Предстоятелі поспілкувалися віч-на-віч, а згодом Його Всесвятість та усі члени делегації в Синодальній залі зустрілися з ієрархами Православної Церкви України на чолі з Блаженнішим Митрополитом Епіфанієм.

Предстоятель ПЦУ подякував Його Всесвятості за візит і постійну підтримку, яку Церква-Матір надає

автокефальній помісній Українській Православній Церкві та нашому народу.

Зі свого боку Вселенський Патріарх Варфоломій зазначив, що народ України має повне право на автокефальну Церкву і Вселенський престол виконав свій обов'язок. При цьому надання автокефалії було цілковито справедливим рішенням.

На пам'ять про цю зустріч Вселенський Патріарх подарував Предстоятелю ПЦУ набір панагій, а Блаженніший владика — створені з бурштину спеціально до візиту Патріарха чотки та символічне зображення рідного острова Святійшого владика — Імвроса.

У МИХАЙЛІВСЬКОМУ ЗОЛОТОВЕРХОМУ СОБОРІ ЗВЕРШЕНА ПОДЯЧНА МОЛИТВА (ДОКСОЛОГІЯ) З НАГОДИ ПРИБУТТЯ В УКРАЇНУ ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХА ВАРФОЛОМІЯ

У Михайлівському Золотоверхому соборі 21 серпня 2021 року з нагоди прибуття в Україну Вселенського Патріарха Варфоломія відбулася подячна молитва (Доксологія).

Перед початком богослужіння біля головних воріт обителі діти віршами привітали Його Всесвятість та Його Блаженство, намісник Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря виголосив вітальне слово, а братія обителі піднесла запашний коровай.

За Богослужінням молилися два Предстоятелі — Всесвятійший Вселенський Патріарх Варфоломій та Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній, а також митрополит Халкидонський Еммануїл,

митрополит Адріанопольський Амфілохій, митрополит Філіппи, Неаполя та Тасоса Стефанос, Генеральний секретар Синоду архімандрит Григорій, Великий синкел архімандрит Яків, архіереї, духовенство та численні віряни Православної Церкви України.

Після завершення подячної молитви Блаженніший Митрополит Епіфаній звернувся до Його Всесвятості з вітальним Словом (див. стор. 9).

Вітальне Слово у відповідь виголосив Всесвятійший Вселенський Патріарх Варфоломій (див. стор. 10). Після завершення Слова Його Всесвятість подарував Блаженнішому Митрополиту Епіфанію лампаду зі зображенням архістратига Божого Михаїла.

ВІДБУЛАСЯ ЗУСТРІЧ З ТРЕТІМ ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ ВІКТОРОМ ЮЩЕНКОМ

У резиденції Предстоятеля Православної Церкви України Вселенський Патріарх Варфоломій та Блаженніший Митрополит Епіфаній 21 серпня 2021 року провели зустріч з третім Президентом України Віктором Ющенком.

У зустрічі також взяли участь митрополит Халкидонський Еммануїл та Генеральний секретар Синоду архімандрит Григорій.

Вселенський Патріарх поділився спогадами про візит в Україну в липні 2008 року та зазначив, що не забуває про тодішню турботу з боку Віктора Ющенка.

Третій Президент України висловив вдячність Його Всесвятості та наголосив, що Патріарх Варфоломій для українського народу зробив велику справу, надавши Томос про автокефалію Української Православної Церкви. Також Віктор Ющенко побажав Блаженнішому Митрополиту Епіфанію

сил для подальшої розбудови помісної Української Православної Церкви. Блаженніший Митрополит Епіфаній також презентував Його Всесвятості набір книг, які були надруковані в оновленому форматі і вийшли спеціально до приїзду Вселенського Патріарха до України. На подарунковій коробці з обох сторін викарбуваний образ Богородиці з апсиди Софійського собору у Константинополі і Софійського собору в Києві. Предстоятель коротко описав його Всесвятості зміст книг, одна з яких вийшла у світ українською і грецькою мовами. Також Вселенський Патріарх провів зустріч з духовенством Вінницької єпархії.

Після зустрічей Блаженніший Митрополит Епіфаній відвідав святковий обід, який на честь Всесвятішого Патріарха Варфоломія організувало Посольство Грецької Республіки в Україні. Високих гостей привітали Посол Грецької Республіки в Україні пан Васілеос Борновас та Посол Республіки Кіпр в Україні пан Луїс Телемаху.

МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ПОМОЛИВСЯ РАЗОМ ЗІ ВСЕЛЕНСЬКИМ ПАТРІАРХОМ ЗА ВЕЧІРНИМ БОГОСЛУЖІННЯМ В АНДРІЇВСЬКІЙ ЦЕРКВІ

Вечері 21 серпня 2021 року Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній помолився разом з Його Всесвятістю Вселенським Патріархом Варфоломієм за вечірнім богослужінням у столичній Андріївській церкві.

Рішенням парламенту в 2018 році цей храм був наданий для створеної Вселенським Патріархатом Ставропігії. Під час відправи підносили молитви також члени офіційної делегації Вселенського Патріархату, ієрархи Православної Церкви України, п'ятий Президент України Петро Порошенко, Надзвичайний і Повноважний Посол

Греції в Україні Васіліос Борновас та інші поважні особи. Наприкінці богослужіння Екзарх Вселенського Патріарха в Україні єпископ Команський Михаїл виголосив слово.

Далі зі словом до присутніх звернувся Його Всесвятість Вселенський Патріарх.

Опісля Патріарх Варфоломій та Митрополит Епіфаній оглянули приміщення Ставропігії, які знаходяться в стилісаті Андріївської церкви й поспілкувалися з гостями.

ДВА ПРЕДСТОЯТЕЛІ ОЧОЛИЛИ БОЖЕСТВЕННУ ЛІТУРГІЮ У СВЯТІЙ СОФІЇ КИЇВСЬКІЙ

Просто неба, біля тисячолітньої святині Православної Церкви — Собору святої Софії Київської 22 серпня 2021 року Вселенський Патріарх Варфоломій та Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершили урочисту Божественну літургію.

Двом Предстоятелям співслужив численний єпископат і духовенство Константинопольської Церкви й Православної Церкви України.

Під час відправи молилися не менше ніж 15 тисяч духовенства і вірян. За богослужінням лунали особливі прохання за Україну та молитва з чину молебню,

нещодавно благословенного Священним Синодом. Наприкінці літургії архієпископ Євстратій виголосив послання Блаженнішого Митрополита Епіфанія з нагоди 30-ліття відновлення незалежності України та Патріаршого візиту (див. стор. 2).

Далі зі словом до присутніх звернувся Предстоятель помісної Української Православної Церкви (див. стор. 12). Завершилася урочиста відправа словом Вселенського Патріарха Варфоломія (див. стор. 14).

Після Божественної літургії Його Всесвятість відвідав Святу Софію, де підніс молитву за Україну та її народ.

ВСЕЛЕНСЬКИЙ ПАТРІАРХ ТА МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ЗУСТРІЛИСЯ З МАЛЕНЬКИМИ УКРАЇНЦЯМИ

Вселенський Патріарх Варфоломій та Блаженніший Митрополит Епіфаній 22 серпня 2021 року зустрілися у Київській православної богословській академії з маленькими українцями.

На зустріч з Предстоятелями завітали діти українських воїнів, які полягли захищаючи Батьківщину від російської агресії, діти кримських татар, діти зі складними життєвими обставинами — сироти й напівсироти та діти з інвалідністю, якими опікується Синодальне управління соціального служіння та благодійності Православної Церкви України.

У зустрічі також взяли участь митрополит Халкидонський Еммануїл, митрополит Донецький

і Маріупольський Сергій — голова управління соціального служіння, Генеральний секретар Синоду Константинопольської Церкви архимандрит Григорій та заступник голови управління соціального служіння протоієрей Сергій Дмитрієв.

Блаженніший Митрополит Епіфаній подякував Вселенському Патріарху за те, що він знайшов можливість зустрітися з дітками та їхніми батьками і наголосив, що поминати тих, хто віддав життя, захищаючи інших, — це наш обов'язок.

Вселенський Патріарх Варфоломій і Блаженніший Митрополит Епіфаній благословили дітей і на згадку про зустріч подарували їм пам'ятні подарунки та іконки.

ПАТРІАРХ ВАРФОЛОМІЙ ТА МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ІV МІЖНАРОДНОМУ ВЕТЕРАНСЬКОМУ ТА ВОЛОНТЕРСЬКОМУ ФОРУМІ

Архієпископ Константинополя — Нового Риму, Вселенський Патріарх Варфоломій та Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 22 серпня 2021 року взяли участь у ІV Міжнародному ветеранському та волонтерському форумі «Там, де ми — там Україна», який організували Міністерство у справах ветеранів України та благодійний фонд «Повернись живим».

Цього року захід відбувається у межах Всеукраїнського форуму «Україна 30. Захисники».

На заході за участі Глави держави Володимира

Зеленського зокрема йшлося про сприяння Збройним Силам України, підтримку ветеранів та вшанування пам'яті полеглих героїв.

«Ми згадуємо тих військових, добровольців і лікарів, які захищали цю благородну землю, починаючи з 2013 року. Сьогодні, коли ми визнаємо й шануємо тих, хто служив у Збройних Силах, ми також згадуємо й шануємо тих, хто віддав найбільшу жертву за свою країну та свою націю, — нехай вічно святиться їхня пам'ять», — сказав на форумі Його Всесвятість Вселенський Патріарх Варфоломій.

З НАГОДИ ВІЗИТУ ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХА ВІДБУЛОСЯ УРОЧИСТЕ ПРИЙНЯТТЯ

З нагоди офіційного візиту до України Архієпископа Константинополя — Нового Риму, Вселенського Патріарха Варфоломія, 22 серпня 2021 року, відбулося урочисте прийняття від імені Митрополита Київського і всієї України Епіфанія.

На початку заходу Капела імені Л. Ревуцького виконала духовний гімн України — «Боже великий, єдиний» та Молитву Господню. Далі представники Національного університету «Киево-Могилянська академія» — почесний президент В'ячеслав Брюховецький, виконуюча обов'язки президента НаУКМА Олександра Гуменна, випускниця і доцент університету, голова Державної служби України з етнополітики та свободи совісті Олена Богдан та директор Центру європейських досліджень університету Костянтин Сігов вручили Патріарху Варфоломію диплом про присвоєння звання почесного доктора «Honoris Causa» Національного університету «Киево-Могилянська академія». Після цього до присутніх зі словом звернулися Вселенський Патріарх Варфоломій та Блаженніший

Митрополит Київський і всієї України Епіфаній (див. стор. 24-27).

Наприкінці офіційної частини Його Всесвятість розписався в «Золотій книзі» НаУКМА, де залишають свої автографи найвидатніші постаті та почесні доктори академії. Згодом два Предстоятеля поспілкувалися з численними гостями.

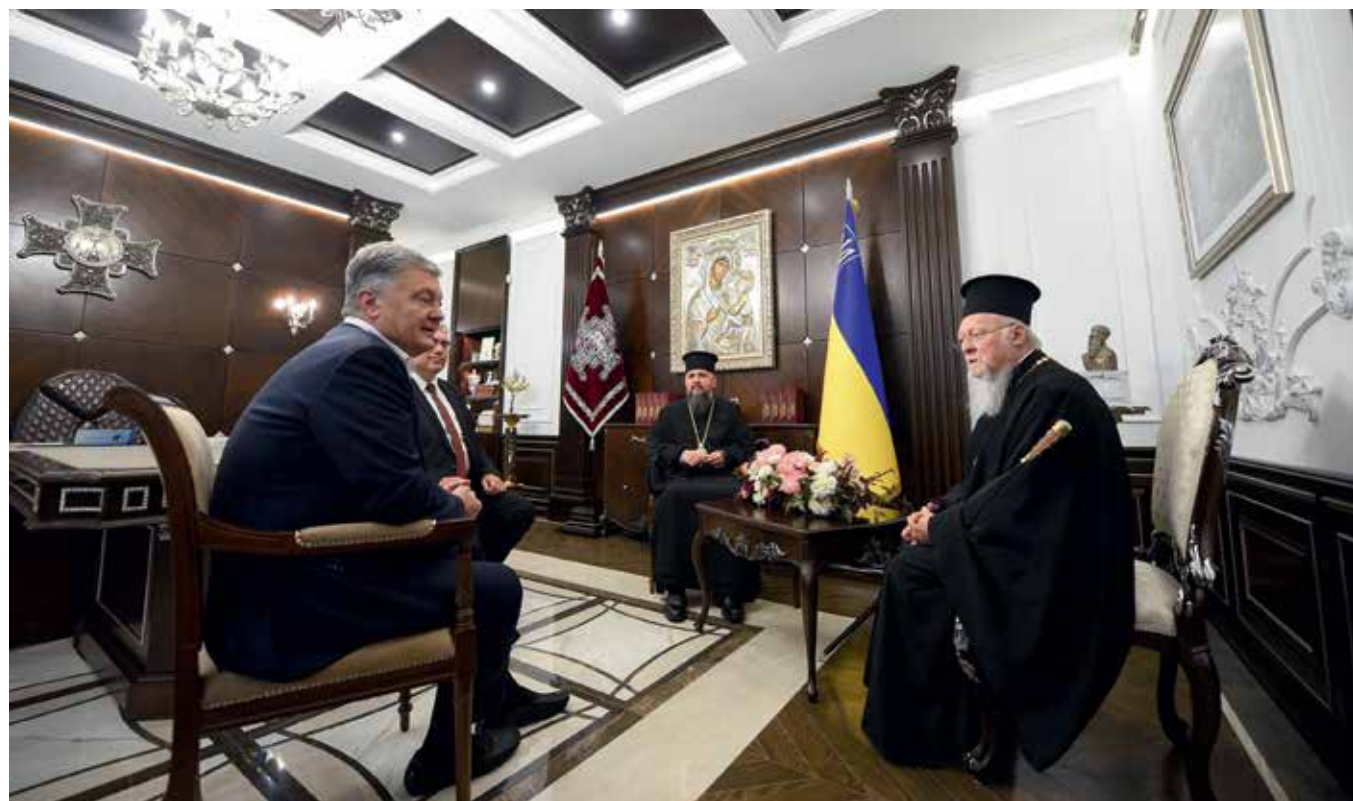
Крім цього, на честь візиту в Україну Вселенського патріарха Варфоломія Укрпошта, національний оператор поштового зв'язку, здійснила випуск пам'ятних поштових марок і конвертів. Для карбування в історії України та вітчизняної філателії цієї визначної події відбулося спеціальне пам'ятне погашення. На поштовій марці зображені Його Всесвятість Вселенський Патріарх Варфоломій та Предстоятель Православної Церкви України Блаженніший Митрополит Епіфаній. Конверт доповнює візуальна символіка до святкування 30-річчя незалежності України. Автор дизайну поштового випуску — Андрій Пилух.

ПАТРІАРХ ВАРФОЛОМІЙ ТА МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ЗУСТРІЛИСЯ З П'ЯТИМ ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ

У резиденції Предстоятеля помісної Української Православної Церкви — Митрополитому домі 23 серпня 2021 року відбулася зустріч Його Всесвятості Вселенського Патріарха Варфоломія та Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія з п'ятьма Президентом України Петром Порошенком.

У зустрічі також взяли участь митрополит Халкідонський Еммануїл та народний депутат Ростислав Павленко.

ПАТРІАРХ ВАРФОЛОМІЙ І МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ЗУСТРІЛИСЯ З ПРЕДСТАВНИКАМИ ГРЕЦЬКОЇ ДІАСПОРИ

Архієпископ Константинополя — Нового Риму, Вселенський Патріарх Варфоломій і Предстоятель Православної Церкви України Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 23 серпня 2021 року зустрілися у Київській православної богословській академії з представниками грецької діаспори в Україні.

У зустрічі також взяли участь ієрархи й представники офіційної делегації Константинопольської Церкви, єпископ Ольвійський Епіфаній (ПЦУ), радник

Посольства Грецької Республіки в Україні — заступник голови місії, консул Александрос Будуріс та представниці столичної школи №94 «Еллада», яка спеціалізується на вивченні грецької мови.

Його Всесвятість виголосив промову та поспілкувався з представниками діаспори (див. стор. 22).

Зі свого боку Митрополит Епіфаній відмітив особливу вагомість візиту Вселенського Патріарха Варфоломія в Україну.

ВСЕЛЕНСЬКИЙ ПАТРІАРХ ВАРФОЛОМІЙ ЗУСТРІВСЯ З ЧЛЕНАМИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ РАДИ ЦЕРКОВ І РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Його Всесвятість Вселенський Патріарх Варфоломій 23 серпня 2021 року зустрівся з членами Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій.

Блаженніший Митрополит Епіфаній розповів поважному гостю, що через роки співіснування християн різних сповідань, мусульман та юдеїв, а також через тривалі антирелігійні гоніння, в Україні склалась унікальна міжрелігійна атмосфера. Вже 25 років ВРЦіРО існує і співпрацює заради миру та взаєморозуміння. Завдяки цьому історичному досвіду представники різних релігійних спільнот можуть співпрацювати на основі взаємної поваги та рівних прав, долаючи суперечності й знаходячи консенсус попри різницю поглядів. «Залишивши для інших форм діалогу питання, де ми маємо різний погляд, члени Ради зосереджені на тих речах, де ми маємо однакову, спільну чи близьку позицію», — зазначив Митрополит Епіфаній (див. стор. 20).

Вселенський Патріарх Варфоломій, завдяки своєму багаторічному досвіду міжхристиянського та міжрелігійного діалогу відомий у світі як «той,

хто наводить мости», як ніхто розуміє складність, проте необхідність діалогічної взаємодії й співпраці між людьми. Він особливо відзначив роль Церкви у розв'язанні протиріч у суспільстві, адже вона здатна «використовувати елей віри для заспокоєння та загоєння ран інших, а не для розпалювання нових пожеж ненависті» (див. стор. 18).

«Це знак надії, що незважаючи на жахи ХХ століття, найбільш жорстокої ери в історії людства, наше розуміння діалогу стає все більш вагомим інструментом для побудови мостів та примирення», — наголосив Вселенський Патріарх Варфоломій. На завершення зустрічі Його Всесвятості подарували пам'ятну медаль, присвячену 25-річчю ВРЦіРО.

Після зустрічі з членами Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій, 23 серпня 2021 року, Вселенський Патріарх Варфоломій на пам'ять про свій візит в Україну посадив разом з представниками ВРЦіРО клени у столичному парку «Володимирська гірка». Його Всесвятість відомий у світі як «зелений Патріарх», адже від початку свого служіння він значну увагу приділяє екологічним проблемам.

В УКРАЇНІ ВПЕРШЕ ПРИСВОЄНО ТИТУЛ АРХОНТА

За поданням Блаженнішого Митрополита Епіфанія Вселенський Патріарх Варфоломій 23 серпня 2021 року присвоїв титул архонта меценату Української Православної Церкви Андрію Мацолі.

Урочиста молитва та церемонія вручення відзнаки відбулися в Митрополичому домі — резиденції Предстоятеля Православної Церкви України. Звертаючись до Андрія Мацоли та до гостей заходу, Його Всесвятість зазначив, що Церква-Мати впродовж багатьох століть по всьому світу відзначає достойних людей цією високою нагородою: «Материнська Церква Константинополя з візантійських часів, тобто впродовж багатьох століть, удостоює честі окремих осіб, які роблять значний внесок в її розвиток, надаючи все те, що вони можуть дати Церкві: чи то матеріальні блага, чи моральні».

Його Всесвятість Вселенський Патріарх Варфоломій наголосив, що нагородження відбулося за поданням

Предстоятеля Православної Церкви України. «Блаженніший Митрополит Епіфаній звернувся з такою пропозицією, розказавши про весь той внесок, який Ви робите в розвиток Православної Церкви України і ми з радістю прийняли цю пропозицію і надали Вам почесний титул архонта Константинопольської Церкви. Ми, обидва Предстоятелі, хочемо відзначити Вас і хочемо подякувати за те, що Ви намагаєтесь створити міцне підґрунтя для цієї молоді Церкви, яка ще тільки зароджується і розвивається, і Ви якраз є серед тих людей, завдяки яким вона почала своє життя і живе», — додав Його Всесвятість.

На завершення Його Всесвятість побажав Андрію Мацолі та його родині міцного здоров'я й допомоги Божої у всіх добрих справах.

«Я молюся за те, щоби Бог допомагав Вам. Вітаю Вас та бажаю вам всього найкращого і Божого благословіння», — сказав Патріарх Варфоломій.

ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ВЗЯВ УЧАСТЬ У МІЖКОНФЕСІЙНОМУ ЗАХОДІ «МОЛИТВА ЗА МИР ТА БЛАГОСЛОВЕННЯ УКРАЇНИ»

За нагоди відзначення 30-ї річниці відновлення незалежності нашої держави, 24 серпня 2021 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній на території тисячолітньої святині Православної Церкви — Собору святої Софії Київської взяв участь у міжконфесійному заході «Молитва за мир та благословення України», який цього дня традиційно проводиться Всеукраїнською Радою Церков і релігійних організацій.

На події був присутній Президент України Володимир Зеленський з дружиною Оленою та очільники й представники релігійних спільнот України. Предстоятель помісної Української Православної Церкви розпочав захід звернувшись до присутніх та виголосивши молитву.

Завершилася урочиста подія духовним гімном «Боже Великий, Єдиний».

ПАТРІАРХ ВАРФОЛОМІЙ ТА МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У СВЯТКОВИХ ЗАХОДАХ З НАГОДИ ДНЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

З нагоди 30-ї річниці відновлення Незалежності України 24 серпня 2021 року на запрошення Президента України Володимира Зеленського Його Всесвятість Вселенський Патріарх Варфоломій та Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній взяли участь у святкових заходах, які відбулися на майдані Незалежності столиці. На офіційних урочистостях також були присутні ієрархи й представники офіційної делегації Константинопольської Церкви та ієрархи Православної Церкви України.

Цього ж дня Архієпископ Константинополя — Нового Риму, Вселенський Патріарх Варфоломій та Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній, а також члени делегації Вселенського Патріарха на запрошення Президента Володимира

Зеленського відвідали прийняття з нагоди Дня Незалежності нашої держави. Урочистий захід відбувся у столичному Маріїнському палаці.

На початку прийняття Митрополит Епіфаній поспілкувався з лідерами і високими представниками іноземних держав, які прибули на святкування. Зокрема, відбулися розмови з Президентом Литви Гітанасом Науседою, Президентом Польщі Анджеєм Дудою та Державним секретарем Ватикану, кардиналом П'єтро Пароліном.

Окрім цього Вселенський Патріарх мав нагоду поспілкуватися з Президентом Світового конгресу українців Павлом Гродом, міністром культури та інформаційної політики Олександром Ткаченком, дипломатами й іншими гостями прийому.

ПАТРІАРХ ВАРФОЛОМІЙ ВІДВІДАВ ВИДУБИЦЬКИЙ МОНАСТИР

На запрошення Блаженнішого Митрополита Епіфанія 24 серпня 2021 року Вселенський Патріарх Варфоломій разом із особами, які супроводжують Його Всесвятість, відвідав Свято-Михайлівський Видубицький монастир.

Предстоятель Православної Церкви України у спілкуванні зі Вселенським Патріархом зазначив, що в цьому році Видубицькій обителі виповнилося 950 років. А старовинний Михайлівський храм, який став наріжним каменем цього монастиря, у далекому 1070 році заклав князь Всеволод Ярославович.

На завершення свого візиту в Україну Вселенський Патріарх Варфоломій побажав Блаженнішому Митрополиту Епіфанію сил та наснаги й надалі

розбудувати Православну Церкву України. «Ми незабаром відлітаємо, але будьте певні в тому, що частинка нашого серця з Україною, з Українською Церквою. Оглядаючись назад, як розвивалися події, відбувалося визнання автокефалії, ми з певністю можемо говорити про те, що ви були достойні надання автокефалії і Ви є достойним очоловати Церкву, Ваше Блаженство», — підсумував Вселенський Патріарх Варфоломій.

Блаженніший Митрополит Епіфаній від повноти Православної Церкви України висловив вдячність за візит в Україну та до Української Православної Церкви. «Ми завжди чекаємо Вас в Україні» — сказав Предстоятель ПЦУ.

ВСЕЛЕНСЬКИЙ ПАТРІАРХ ВАРФОЛОМІЙ ЗУСТРІВСЯ З ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРОМ ДЕНИСОМ ШМИГАЛЕМ

Його Всесвятість Вселенський Патріарх Варфоломій 24 серпня 2021 року зустрівся з Прем'єр-міністром України Денисом Шмигалем.

«Ми вдячні за цей символічний візит Його Всесвятості до України. Це знак підтримки українського народу, який відстоює незалежність та суверенітет. Для нашої держави візит Вселенського Патріарха у ці святкові дні сприяє духовному єднанню та злагоді», — відзначив Денис Шмигаль. Крім того, очільник українського Уряду подякував за постійні молитви за мир в нашій країні.

Вселенський Патріарх Варфоломій у свою чергу відзначив, що співпраця держави й Церкви в Україні перебуває на високому рівні та наголосив на важливості подальших кроків, що допоможуть реалізувати низку ініціатив, у яких зацікавлені обидві сторони. Зокрема, в питанні захисту довкілля, на чому постійно наголошував Його Всесвятість. «Ми дуже раді бути тут із вами, щоб відсвяткувати Незалежність України, а також незалежність вашої Церкви», — сказав Вселенський Патріарх.

ВСЕЛЕНСЬКИЙ ПАТРІАРХ ВАРФОЛОМІЙ З ДЕЛЕГАЦІЄЮ ВІДБУВ ДО КОНСТАНТИНОПОЛЯ

Увечері 24 серпня 2021 р. Його Всесвятість Вселенський Патріарх Варфоломій та особи, що його супроводжують, з аеропорта «Бориспіль» відбув до Стамбула (Константинополя).

Патріарха проводжали Митрополит Київський і всієї України Епіфаній з ієрархами Православної Церкви України, а також офіційні особи.

«Дякую вам за все і нехай Бог благословить усіх!» — сказав на прощання Патріарх.

Нехай Господь благословить на щасливу дорогу Його Всесвятість та делегацію. Дякуємо Вам, владико, за надзвичайні дні, емоції та події, які подарував Ваш візит!

КАПЛИЦЮ НА ЧЕСТЬ АРХІСТРАТИГА БОЖОГО МИХАЇЛА ОСВЯЧЕНО У КОМАНДУВАННІ ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ У ВІННИЦІ

1 серпня 2021 року, в день професійного свята українських військових льотчиків, у Командуванні Повітряних Сил Збройних Сил України у м. Вінниці відбулося освячення каплиці на честь Архістратига Божого Михаїла. Чин освячення звершили митрополит Вінницький і Барський Симеон та голова Синодального управління військового душпастирства Православної Церкви України митрополит Черкаський і Чигиринський Іоан у співслужінні з військовими капеланами Повітряних Сил.

Митрополит Вінницький і Барський Симеон, як головний секретар Священного Синоду Православної Церкви України, передав командувачу, офіцерам, військовослужбовцям та працівникам Повітряних Сил вітання з професійним святом від Предстоятеля Православної Церкви України Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія. Освячення каплиці пройшло урочисто під спів молитов капеланами. Митрополит Іоан прочитав молитву за українське воїнство, після чого митрополит Симеон виголосив молитву на освячення каплиці і дзвіниці, що споруджена біля неї. Після завершення освячення в перший раз у церковний дзвін разом вдарили обидва митрополити, командувач Повітряних Сил і голова облдержадміністрації.

Митрополит Іоан звернувся з вітальним словом

до військових після молитви і освячення. Голова військового духовенства ПЦУ запевнив у подальшій постійній духовній підтримці Українського війська і зокрема Повітряних Сил з боку капеланів Православної Церкви України. На завершення урочистого духовного дійства відбулося нагородження тих, хто сприяв будівництву каплиці і брав у ньому безпосередню участь. Офіцери і військовослужбовці були нагороджені церковними медалями, а командувачу Повітряних Сил генерал-полковнику Сергію Дроздову митрополит Симеон вручив орден святого Архістратига Михаїла.

МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ У СТОЛИЦІ ЗАКЛАВ КАМІНЬ В БУДІВНИЦТВО НОВОГО ХРАМУ

Предстоятель помісної Української Православної Церкви 6 серпня 2021 року звершив у Подільському районі столиці освячення наріжного каменя та місця для будівництва храму на честь святих мучеників Бориса і Гліба, а також заклав у фундамент пам'ятну капсулу.

Блаженнішому Митрополиту Епіфанію співслужили архієпископ Вишгородський Агапіт, настоятель парафії архімандрит Антоній (Фірлей) та запрошене духовенство.

Під час богослужіння молилися фундатори храму Борис Романюк і Владислава Молчанова, інші благодійники й гості. Після відправи Блаженніший владика звернувся до присутніх з першосвятительським словом.

«Будівництво храму — це завжди історична подія. Впевнений, що прекрасний храм, який незабаром тут постане, буде окрасою і духовним центром

цього мікрорайону. Побудова дому Господнього є справою для вічності, адже храм — це не лише вияв любові до Бога, але й до ближніх, які черпатимуть тут невидиму благодать», — зокрема сказав Митрополит Епіфаній. Також Його блаженство подякував усім, хто долучається до побудови храму.

МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ЗВЕРШИВ ЧИН ОСВЯЧЕННЯ ХРЕСТА НА КУПОЛ ХРАМУ СВЯТОЇ ПАРАСКЕВИ В ІРПЕНІ

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 7 серпня 2021 року відвідав з першосвятительським візитом м. Ірпін, де звершив чин освячення хреста на купол храму на честь святої великомучениці Параскеви-П'ятниці. Предстоятелю Православної Церкви України співслужили благочинний другого Вишгородського благочиння протоіерей Валентин Сорока, секретар Київської єпархії, благочинний Броварського району протоіерей Михаїл Лесюк, Бородянський благочинний протоіерей Іван Дзюба, настоятель храму протоіерей Олексій Харитонов та запрошене духовенство.

Під час освячення молилися віряни, міський голова Ірпеня Олександр Маркушин, голова Національної спілки письменників України Михайло Сидоржевський, представники творчої інтелігенції та освіти.

Після звершення богослужіння Блаженніший владика привітав вірян зі знаменною подією, подякував усім за спільну молитву та побажав благословенних успіхів у завершенні будівництва храму.

«Щойно ми звершили освячення хреста, який буде піднятий на баню цього новозбудованого храму. Чесне і Животворче Древо Хреста Господнього буде охороняти і захищати від всякого зла тих, хто звертатиметься в молитві до Бога у храмі святої мучениці Параскеви. Сьогодні це справді урочиста та історична мить для вашої громади, адже завершується ще один етап в побудові храму Божого, бо коли баня увінчується хрестом, то наступний і завершальний етап — освячення в ньому святого престолу. Господь є милостивим до нас і дає кожному можливість долучитися до такої великої і богоугодної справи, як побудова храму», — сказав Митрополит Епіфаній.

Митрополит Епіфаній також висловив подяку настоятелю, який наполегливо трудиться, розбудовуючи громаду, а також нагородив орденом святителя Миколая Чудотворця міського голову Ірпеня Олександра Маркушина, голову Національної спілки письменників України Михайла Сидоржевського, архітектора Анатолія Доброго. Предстоятель також відзначив церковними нагородами меценатів, священників та вірян, які долучилися до будівництва храму.

У МИХАЙЛІВСЬКОМУ ЗОЛОТОВЕРХОМУ МОНАСТІРІ ВІДСПІВАЛИ ЄВГЕНА МАРЧУКА

З благословення Предстоятеля Православної Церкви України Блаженнішого Митрополита Епіфанія намісник Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря архієпископ Вишгородський Агапіт 7 серпня 2021 року звершив чин похорону українського державного діяча, четвертого Прем'єр-міністра України, першого голови Служби безпеки України Євгена Марчука. Під час відправи молилися рідні й близькі спочилого.

ЦЕРКВА ЗАСУДЖУЄ ЧЕРГОВИЙ АКТ НАСИЛЬСТВА ОКУПАНТІВ НАД ПРАВОСЛАВНИМИ УКРАЇНЦЯМИ КРИМУ

8 серпня 2021 р. у с. Балки Білогірського району окупованої Росією АР Крим представники «Центру протидії екстремізму» з м. Сімферополя на чолі з майором Горевановим Михайлом Вікторовичем увірвалися до монастиря Святого Димитрія Солунського Кримської єпархії Православної Церкви України та змусили настоятеля монастиря архімандрита Даміана зупинити богослужіння. Свої дії російські «силовики» мотивували тим, що звершення богослужіння нібито порушує російське законодавство.

«Службу заборонили проводити, всіх примусили вийти на подвір'я монастиря і почали складати протоколи», — повідомив агенції «Голос Криму» про те, що сталося, митрополит Сімферопольський і Кримський Климент. Чоловічий монастир святого Димитрія у с. Балки є однією з семи громад Православної Церкви України, які продовжують богослужіння та діють в умовах російської окупації Криму, тоді як до захоплення півострова тут було зареєстровано понад 40 українських православних громад. Починаючи з березня 2014 р. російська окупаційна влада всіляко перешкоджає діяльності цих громад, шляхом тиску на власників приміщень, грубим насильством або через звернення до кишенькових російських судів позбавляючи їх можливості богослужіння та діяльності. Найбільш відомими є намагання відібрати через суд приміщення кафедрального храму святих Володимира і Ольги та єпархіального управління в м. Сімферополі та приписи громаді знести збудований незадовго перед окупацією храм у м. Євпаторія. У м. Севастополі та с. Перевальне під Сімферополем окупати силою відібрали храми, які знаходилися на території військових частин Збройних сил і ВМС України.

У Православній Церкві України категорично засуджують чергове грубе порушення російською окупаційною владою в Криму одного з основних прав людини — права на свободу совісті та віросповідання. Звертаємося до окупантів з вимогою негайно припинити тиск на монастир святого Димитрія у с. Балки та втручання в його діяльність. Також просимо правоохоронні органи України дати оцінку злочину, вчиненому окупантами у с. Балки, а представників міжнародної спільноти звернути увагу на цей черговий факт атаки російської влади на права людини і включити його виконавців до санкційних списків.

Просимо у Бога і святого великомученика Димитрія Солунського захисту для архімандрита Даміана і вірних Православної Церкви України!

БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ В СЬОМУ НЕДІЛЮ ПІСЛЯ П'ЯТИДЕСЯТНИЦІ

В цьому неділю після П'ятидесятниці, 8 серпня 2021 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Божественну літургію у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі. Його Блаженству співслужили архієпископ Вишгородський Агапіт, всесечна братія Золотоверхої обителі та запрошене духовенство. Після прочитання Євангелія Предстоятель помісної Української Православної Церкви виголосив першосвятительське слово проповіді. Згодом за Богослужінням лунала всеукраїнська молитва за припинення пощесті згубної (епідемії)

СВЯТКОВЕ БОГОСЛУЖІННЯ З НАГОДИ ВШАНУВАННЯ РУДОСІЛЬСЬКОЇ ІКОНИ БОЖОЇ МАТЕРІ

11 серпня Православна Церква вшановує Рудосільську ікону Божої Матері. На запрошення настоятеля та з благословення

Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія, намісник Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря архієпископ Вишгородський Агапіт, 11 серпня 2021 року звершив Божественну літургію у Свято-Троїцькому храмі с. Руде Село на Київщині. Його Високопреосвященству співслужили настоятель храму протоієрей Василь Кулик, благочинний Володарського благочиння протоієрей Богдан Долинський, благочинний Тетіївського благочиння протоієрей Олег Іванов, благочинний Сквирського благочиння протоієрей Віктор Скакевич та духовенство Київської і Вінницької єпархій. Після прочитання Євангелія владика-намісник звернувся до присутніх у храмі зі словом проповіді. За Літургією була піднесена сугуба молитва за припинення згубної пощесті (епідемії). Після Літургії архієпископ Агапіт очолив соборний Акафіст до Божої Матері та Хресний хід навколо храму.

На завершення настоятель храму подякував Преосвященному владиці за архіпастирський візит та на молитовну згадку подарував Рудосільську ікону Божої Матері і букет квітів. У відповідь Його Високопреосвященство привітав усіх зі святом, подякував за спільну молитву, а також від імені Предстоятеля Православної Церкви України Блаженнішого Митрополита Епіфанія вручив церковні нагороди.

БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ У ВОСЬМУ НЕДІЛЮ ПІСЛЯ П'ЯТИДЕСЯТНИЦІ

У восьму неділю після П'ятидесятниці, 15 серпня 2021 року, Блаженніший Митрополит Київський

і всієї України Епіфаній звершив Божественну літургію у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі. Його Блаженству співслужили архієпископ Вишгородський Агапіт, всечасна братія Золотоверхої обителі та запрошене духовенство. Після прочитання Євангелія Предстоятель помісної Української Православної Церкви виголосив першосвятительське слово проповіді. Згодом за Богослужінням лунала всеукраїнська молитва за припинення пошесті згубної (епідемії)

КАПЕЛАН ПЦУ БЛАГОСЛОВИВ ПРИСЯГУ КУРСАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ КАФЕДРИ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У Києві на території Національного історико-архітектурного музею «Київська фортеця» 14 серпня 2021 року понад 230 першокурсників Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут склали Військову присягу на вірність українському народові. Від сьогодні майбутні офіцери стали військовослужбовцями Збройних Сил України. Зі словом привітання до курсантів звернувся військовий капелан Національного військово-медичного клінічного центру «Головний військовий клінічний госпіталь», благочинний Печерського району м. Києва протоієрей Олег Скар, який зачитав вітальний адрес Блаженнішого Митрополита Київського і всієї

України Епіфанія. У своєму слові Предстоятель нагадав в якому славетному закладі вищої освіти курсанти будуть проходити фахове військово навчання: «Військовий навчальний заклад до якого ви вступили, має славетне ім'я Героїв Крут — молодих людей, які самовіддано пішли захищати український народ і свою Батьківщину». І як настанову, Блаженніший наголосив: «Тож вшануйте їхню пам'ять сумлінним навчанням і непохитною патріотичною позицією. Зберігайте найкращі традиції українського війська та не забувайте, що благородний шлях на який ви встали, не просто професія, а відповідальне служіння».

Серед першокурсників 23 дівчини. Всі курсанти, які склали Військову присягу — випускники шкіл та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою. На згадку про урочистості отець Олег Скар від командування медичного центру та госпітального храму подарував курсантам книгу про історію Київського шпиталю. Того ж дня присягу на вірність українському народу і Батьківщині склали 180 студентів кафедри військової підготовки Київського національного економічного університету, які проходять навчання за програмою підготовки офіцерів запасу.

Під час церемонії протоієрей Олег Скар, виголосив вітальний адрес від Предстоятеля ПЦУ та окропив майбутніх офіцерів освяченою водою. Урочистості пройшли перед головним корпусом університету над яким вперше у радянські часи, 4 травня 1966 року, було піднято український прапор.

МИТРОПОЛИТ ГАЛИЦЬКИЙ АНДРІЙ БЛАГОСЛОВИВ МЕМОРІАЛЬНИЙ КОМПЛЕКС НА ЧЕШЬ ЗАГИБЛИХ ЗАХИСНИКІВ УКРАЇНИ З ПРИКАРПАТТЯ

В день Винесення чесних древ животворчого Хреста Господнього і пам'яті мучеників Маккавеевих, 14 серпня 2021 року, митрополит Галицький Андрій очолив відправу Божественної

літургії у Спасо-Преображенському Угорницькому чоловічому монастирі. Владиці Андрію співслужили намісник монастиря єпископ Коломийський Павло, братія обителі та запрошене духовенство.

Під час літургії були піднесені молитви за визволення від нашествия чужинців та пошесті згубної. Після відпусту митрополит Андрій виголосив проповідь на тему свята та здійснив освячення меду й зілля на площі перед храмом. Після цього святкова процесія під супровід сумної мелодії «Пливе кача...» вирушила до зведеного Меморіального комплексу. Митрополит Андрій та єпископ Павло у співслужінні духовенства звершили освячення ікони Покрова Пресвятої Богородиці та окропили свяченою водою стіну пам'яті з фотографіями та іменами воїнів — вихідців з Івано-Франківщини, які полягли на російсько-українській війні.

По завершенні освячення біля пам'ятного хреста було відслужено панахиду за упокій душ українських героїв, читання імен яких супроводжували удари монастирського дзвону. з поминальним словом до присутніх звернувся митрополит Андрій. Слово також мали українські воїни, представники місцевої влади та рідні полеглих у неоголошеній війні.

Цей Меморіальний комплекс є єдиним у своєму роді на Прикарпатті, який споруджено на території монастиря. Це місце, яке називають Українським Фавором, на правду буде місцем душевного заспокоєння рідних і близьких тих, хто віддав своє життя за захист незалежності нашої неньки України. Урочистості з нагоди вшанування пам'яті загиблих героїв завершилися виконанням церковного гімну «Боже великий, єдиний...»

МИТРОПОЛИТ СЕРГІЙ ПЕРЕДАВ ПОТРЕБУЮЧИМ ДІТЯМ РАНЦІ ТА ШКІЛЬНЕ ПРИЛАДДЯ

На території центрального офісу Донецької єпархії Православної Церкви України у Маріуполі пройшла чергова благодійна акція для дітей з багатодітних родин і притулків сімейного типу. Понад 100 шкільних ранців, одяг і канцелярію придбали завдяки благодійникам та меценатам. Подарунки дітям передав митрополит Донецький і Маріупольський Сергій.

«Дякую всім, хто робить щасливими наших дітей з прифронтової смуги. Діти — це наше майбутнє», — зокрема зазначив владика Сергій.

БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ В ДЕНЬ СВЯТА ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСПОДНЬОГО

В день відзначення одного з дванадцяти найбільших свят Православної Церкви —

Преображення Господнього, 19 серпня 2021 року, Блаженнійший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Божественну літургію у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі. Його Блаженству співслужили митрополит Халкидонський Еммануїл (Константинопольський Патріархат), намісник Золотоверхої обителі архієпископ Вишгородський Агапіт, всечесна братія монастиря та запрошене духовенство. Після прочитання Євангелія Предстоятель помісної Української Православної Церкви виголосив першосвятительське слово проповіді. Згодом за богослужінням лунала всеукраїнська молитва за припинення пошесті згубної (епідемії). Наприкінці святкової відправи Митрополит Епіфаній прочитав молитви на освячення винограду та плодів, після чого окропив приношення вірян освяченою водою. Напередодні свята, 18 серпня 2021 року, Блаженнійший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Всенічне бдіння в кафедральному храмі Православної Церкви України — Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі.

ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ОСВЯТИВ ПАМ'ЯТНИЙ ХРЕСТ НА ТЕРИТОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ СБУ

Блаженнійший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 20 серпня 2021 року звершив освячення пам'ятного козацького хреста біля храму на честь Архістратига Божого Михаїла, що знаходиться на території Національної академії Служби безпеки України. Разом з Предстоятелем помісної Української Православної Церкви молився професорсько-викладацький склад академії на чолі з ректором Андрієм Черняком, духовенство міста Києва, курсанти та гості. Після відправи Блаженнійший владика звернувся до присутніх зі словом. «Сьогодні, під час освячення цього козацького хреста, лунає молитва за Україну. Святкуючи

30-літній ювілей, ми говоримо саме про відновлення нашої незалежності. Адже Українська держава має тисячолітню історію. В цей особливий час всі ми прагнемо миру, проте миру справедливо, бо мир у неволі нам не потрібен. Ми маємо право бути господарями на своїй землі, у власному домі. Тож разом розбудуємо нашу державу, про яку мріяли наші предки. І нехай Всемиловитий Господь береже усіх захисників України та надихає вас виховувати справжніх патріотів рідної землі», — зокрема сказав Митрополит Епіфаній. Згодом Андрій Черняк показав Його Блаженству музеї та навчальні приміщення академії. Пам'ятний хрест було створено за ініціативи керівництва Національної академії СБУ з нагоди 30-ої річниці Незалежності України. «Лише сильним дано право на безсмертя» — ці слова Олександра Довженка викарбувані на підніжжі хреста, як символ героїзму оборонців української землі.

МИТРОПОЛИТ СИМЕОН ВЗЯВ УЧАСТЬ В УРОЧИСТОМУ ЗАСІДАННІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ З НАГОДИ 30-Ї РІЧНИЦІ ПРИЙНЯТТЯ АКТА ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

З благословення Предстоятеля Православної Церкви України Блаженнішого Митрополита

Київського і всієї України Епіфанія головний секретар Священного Синоду ПЦУ митрополит Вінницький і Барський Симеон взяв участь в урочистому засіданні Верховної Ради України, яке відбулося 24 серпня 2021 року з нагоди 30-ї річниці прийняття Акта проголошення незалежності України. Виступаючи перед учасниками засідання, Президент України Володимир Зеленський привітав усіх з 30-ю річницею проголошення Незалежності України. Глава держави повідомив, що підписав Указ про відзначення Дня державності України, який має відзначатися 28 липня, в День Хрещення Руси-України, і вносить на розгляд Верховної Ради відповідний проект Закону. Голова Верховної Ради України Дмитро Разумков у своєму виступі зауважив, що Акт про державну незалежність, прийнятий Українським Парламентом 30 років тому, втілює прагнення мільйонів українців, які жили на своїй землі, але не мали власної держави. «Через сотні років пронесли мрію про власну державу. Вона ніколи не зникла та не згасла. Бо завжди знаходилися ті, які несли її по шляху нашої спільної історії», — додав він. Дмитро Разумков також підкреслив, що українці ніколи не визнають окупацію Криму та псевдодержавні утворення на сході нашої держави та будуть відстоювати свою територіальну цілісність. На урочистому засіданні виступили також народні депутати попередніх скликань.

ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ЗУСТРІВСЯ З МОНАХАМИ З ГОРИ АФОН

Блаженнійший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 25 серпня 2021 року зустрівся у своїй резиденції з монахами з гори Афон. Серед чернечої делегації зі Святої Гори були ігумен обителі Пантократор Гавриїл та ієромонах Лука — іконописець з монастиря Ксенофонт, який зобразив на пергаменті Томос про автокефалію Православної Церкви України. Також на зустріч з Предстоятелем помісної Української Православної Церкви завітав ієромонах Никита — автор відомої брошури «Вся правда про Українське Церковне питання».

МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ЗУСТРІВСЯ З ЄПИСКОПОМ ЕДМОНТОНУ І ЗАХІДНОЇ ЄПАРХІЇ УПЦ КАНАДИ

Блаженнійший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 26 серпня 2021 року провів

у своїй резиденції зустріч з Місцєблустителем Митрополичого Престолу, єпископом Едмонтону і Західної єпархії Української Православної Церкви Канади Ларіоном (Рудником).

ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ЗВЕРШИВ ЧИН ПОХОРОНУ ВОЛОДИМИРА БОНДАРЕНКА

26 серпня 2021 року Блаженнійший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці чин похорону державного діяча, колишнього голови Київської міської державної адміністрації Володимир Бондаренка.

Блаженнійшому владіці співслужили архієпископ Чернігівський і Ніжинський Євстратій та запрошене духовенство.

За богослужінням молилися рідні, близькі та друзі новопреставленого Володимира Бондаренка.

МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ЗВЕРШИВ БОЖЕСТВЕННУ ЛІТУРГІЮ У СВЯТО-ФЕОДОСІВСЬКОМУ МОНАСТІРІ СТОЛИЦІ

В день свята перенесення мощей преподобного Феодосія Печерського, 27 серпня 2021 року,

Блаженнійший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Божественну літургію у Свято-Феодосіївському ставропігійному чоловічому монастирі міста Києва.

Предстоятелю помісної Української Православної Церкви співслужили митрополит Адріанопольський Амфілохій та диякон Євфиміанос (Еладська Православна Церква), митрополит Сімферопольський і Кримський Климент, архієпископ Тернопільський і Кременецький Нестор, архієпископ Вишгородський Агапіт, єпископ Луганський і Старобільський Лаврентій, єпископ Білогородський Іоан, єпископ Хмельницький

і Кам'янець-Подільський Павло, єпископ Ольвійський Епіфаній, намісник монастиря архимандрит Макарій, братія обителі та запрошене духовенство.

Після прочитання Євангелія Предстоятель помісної Української Православної Церкви виголосив першосвятительське слово проповіді. Згодом за богослужінням лунала всеукраїнська молитва за припинення пошесті згубної (епідемії). Також під час відправи Його Блаженство звершив дияконську хіротонію над випускником Київської православної богословської академії іподіяконом Михаїлом Пацерковським.

Після урочистої відправи Митрополит Епіфаній відзначив меценатів та благодійників монастиря церковними нагородами, а також освятив розписи й карильйон новозбудованої монастирської дзвіниці.

БЛАЖЕННІЙШИЙ МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ОЧОЛИВ ВСЕНІЧНЕ БДІННЯ НАПЕРЕДОДНІ СВЯТА УСПІННЯ БОЖОЇ МАТЕРІ

28 серпня увесь православний світ святкує величне Дванадцяте свято — Успіння Пресвятої Богородиці.

Напередодні свята, 27 серпня 2021 року, Блаженнійший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Всенічне бдіння в кафедральному храмі Православної Церкви України — Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі.

Його Блаженству співслужили митрополит Сімферопольський і Кримський Климент, намісник монастиря архієпископ Вишгородський Агапіт, всесечна братія Золотоверхої обителі та запрошене духовенство.

ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ЗУСТРІВСЯ З ПРЕЗИДЕНТОМ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ

Блаженнійший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 27 серпня 2021 року зустрівся у своїй резиденції з Президентом Світового конгресу українців Павлом Гродом. У зустрічі також взяв участь директор Представництва СКУ в Україні Сергій Касянчук. Під час спілкування йшлося про нещодавній візит Його Всесвятості Вселенського Патріарха Варфоломія до України, співпрацю у соціальній сфері, міжконфесійні взаємовідносини та інші питання, які становлять предмет спільного зацікавлення.

УРОЧИСТЕ БОГОСЛУЖІННЯ У ХРАМІ УСПІННЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ (ПИРОГОЩІ)

У величне дванадцяте свято Успіння Пресвятої Богородиці, 28 серпня 2021 року, Блаженнійший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній відвідав храм Успіння Пресвятої Богородиці (Пирогощі) у Києві, де звершив Божественну літургію. Його Блаженству співслужили Місцєблюстителі Митрополитичого Престолу, єпископ Едмонтону і Західної єпархії Української Православної Церкви Канади Іларіон, митрополит Сімферопольський і Кримський Климент, архієпископ Богуславський Олександр, єпископ Ольвійський Епіфаній, настоятель храму протоієрей Федір Вархоляк, клірики храму та запрошене столичне духовенство. Після прочитання Євангелія Предстоятель помісної Української Православної Церкви виголосив першосвятительське слово проповіді. Згодом за богослужінням лунала всеукраїнська молитва за припинення пошесті згубної (епідемії). На завершення літургії відбувся святковий Хресний хід навколо храму.

СВЯЩЕННИК ПЦУ БЛАГОСЛОВИВ ПРИСЯГУ КУРСАНТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ СБУ

З благословення Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія священник Іван Гищук 28 серпня 2021 року взяв участь в урочистій церемонії складання Військової присяги курсантами Національної академії Служби безпеки України. Отець Іван звернувся до майбутніх захисників України зі словом та окропив їх освяченою водою. Голова СБУ Іван Баканов подякував курсантам за зроблений вибір, наголосивши, що в Академію СБУ, на його переконання, вступили патріоти з ґрунтовними знаннями та щирим бажанням захищати інтереси української держави та її громадян. Іван Баканов підкреслив, що в умовах російської агресії СБУ повинна бути завжди на крок попереду, щоб ефективно протидіяти РФ. Під час церемонії її учасники вшанували хвилиною мовчання пам'ять співробітників Служби, які віддали своє життя, захищаючи Україну. Оскільки Академія має традицію називати навчальні підрозділи на честь загиблих колег, цьогорічний курс носитиме ім'я полковника СБУ, Героя України Дениса Волочаєва. Він загинув у 2019 році під час виконання бойового завдання на сході. До курсантів звернулася його мати Галина Волочаєва, котра побажала їм завжди залишатися вірними присязі: «Усі ви різні, але вас об'єднує одне — любов до України». Зі складанням Присяги молоде поповнення Національної академії СБУ привітав також ректор Андрій Черняк.

БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ В ДЕСЯТУ НЕДІЛЮ ПІСЛЯ П'ЯТИДЕСЯТНИЦІ

В десятю неділю після П'ятидесятниці, 29 серпня 2021 року, Блаженнійший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Божественну літургію у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі. Його Блаженству співслужили митрополит Сімферопольський і Кримський Климент, намісник Золотоверхої обителі архієпископ Вишгородський Агапіт, всесечна братія монастиря та запрошене духовенство. Після прочитання Євангелія Предстоятель помісної Української Православної Церкви виголосив першосвятительське слово проповіді. Згодом за богослужінням лунала всеукраїнська молитва за припинення пошесті згубної (епідемії) та заупокійна молитва за воїнів, які полягли за свободу й незалежність Української держави. Також під час відправи Митрополит Епіфаній звершив дияконську хіротонію над випускником Київської православної богословської академії іподіяконом Романом Лопушинським. На завершення недільної відправи відбувся молебень на початок навчального року, після якого Блаженнійший владика окропив присутніх освяченою водою.

ПАНАХИДА В ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ЗАХИСНИКІВ УКРАЇНИ, ЯКІ ПОЛЯГЛИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, СУВЕРЕНІТЕТ І ТЕРИТОРІАЛЬНУ ЦІЛІСНІСТЬ

У День пам'яті захисників України, які віддали життя в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність нашої держави,

29 серпня 2021 року, Блаженнійший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив панахиду біля «Стіни пам'яті», що розташована на мурах Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря.

Його Блаженству співслужили митрополит Сімферопольський і Кримський Климент, намісник Золотоверхої обителі архієпископ Вишгородський Агапіт, всесечна братія монастиря та запрошене духовенство.

На завершення відправи Предстоятель помісної Української Православної Церкви поклав квіти до меморіалу полеглих героїв.

В МАРІУПОЛІ ВШАНУВАЛИ ПОЛЕГЛИХ УКРАЇНСЬКИХ ГЕРОЇВ

29 серпня 2021 року, в День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України, митрополит Донецький і Маріупольський Сергій звершив у Маріуполі заупокійну літїю і вшанував пам'ять славних героїв, які віддали своє життя за нашу Батьківщину.

У заході взяли також участь представники влади всіх рівнів, військовослужбовці, правоохоронці, представники ДСНС, ветерани АТО, рідні загиблих та багато небайдужих українців Донеччини.

УПОКОЇВСЯ ПРОТОІЄРЕЙ ВІТАЛІЙ ДАНИЛЮК

2 серпня відійшов до Господа клірик Переяславсько-Вишневської єпархії, настоятель Свято-Покровської парафії села Кодаки на Київщині протоієрей Віталій Данилюк. 2019 року отець Віталій долучився до Православної Церкви України, а до того був багаторічним настоятелем парафії святої Ксенії у Дніпровському районі столиці Української Православної Церкви (у єдності з Московським Патріархатом).

Священноначалля та духовенство Переяславсько-Вишневської висловлюють свої співчуття духовним чадам та рідним спочилого.

Вічна йому пам'ять!

УПОКОЇВСЯ ІГУМЕН СИМЕОН (ВОЛОШИН)

21 серпня 2021 року на 87-му році життя, спочив у Господі клірик кафедрального храму Різдва Христового м. Тернополя ігумен Симеон (в миру — Волошин Петро Семенович).

Отець Симеон народився 21 вересня 1935 року в с. Дуплиська Заліщицького району Тернопільської області у сім'ї селянина. 1941 році вступив в Дуплиську початкову школу, 1951 році вступив до Борщівської сільськогосподарської школи по завершенні де і працював. 1954 році призваний до лав радянської армії, проходив службу при Хмельницькому танковому училищі. 1957 році вступив в Борщівський технікум механізації. 21 січня 1990 рукоположений в сан диякона. 21 червня 1990 рукоположений в сан священника та призначений на парафії Тернопільщини, а потім на Буковину. 1993 році закінчив навчання в Тернопільській Духовній семінарії. 31 травня 2016 році прийняв чернечий постриг з ім'ям Симеон та зарахований до кліру кафедрального храму Різдва Христового м. Тернополя.

Вічна йому пам'ять!

УПОКОЇВСЯ ПРОТОІЄРЕЙ ДМИТРО КЕКЛЯК

30 серпня 2021 року на 60-му році життя відійшов до Господа настоятель ковельської парафії Апостола Андрія Первозваного.

Дмитро Кекляк народився 25 лютого 1962 р. в с. Воютичі Самбірського району Львівської області. Закінчив факультет журналістики Львівського університету й працював кореспондентом. Навчався у Львівській духовній семінарії УАПЦ. У 1991 році рукоположений у сан священника. Служив на Хмельниччині, з вересня 1992-го — на Волині. Певний час був благочинним Ковельського округу, нагороджений церковними відзнаками.

Вічна йому пам'ять!

ПІДСУМКИ ВІЗИТУ ПАТРІАРХА ВАРФОЛОМІЯ

Завершився візит Патріарха Варфоломія до України. Перший в історії візит першого серед рівних до України на рівних. Вселенські Патріархи ніколи не приїздили до України, щоб служити з Київським Митрополитом на рівних. Ніколи. Це, безумовно, важливий момент в нашій історії. Не тільки ПЦУ, православних, але й усієї країни. І так, це про суб'єктність держави.

ІСТОРИЧНИЙ ВІЗИТ

Уперше за тисячу років, надто за всю історію Східної Церкви в Україні, перший серед рівних у світовому православ'ї прибув до Києва на рівних. Служили два предстоятелі: перший у Диптиху і останній. Уперше в історії Київський Митрополит був рівним Вселенському Патріарху. Це видно навіть по богослужбовому протоколу: обидва предстоятелі тримали в руках жезл — символ влади і представництва. До прикладу, митрополит Онуфрій, як би його не намагалися виставити незалежним від Москви, не має права тримати жезл на спільному

богослужінні з іншими патріархами. Митрополит Епіфаній — має.

Патріарх Варфоломій приїхав не тільки до наймолодшої Церкви, але й відвідав найбільшу у світі православну країну. За державною статистикою кількості релігійних парафій, Україна — абсолютний лідер православного світу. У нас зосереджено понад 19 тисяч православних парафій. Для порівняння: друге і третє місце — за Росією та Румунією, 17 і 16 тисяч громад відповідно. А такі традиційні православні країни, як Греція, Сербія, Болгарія чи Грузія, мають ще меншу релігійну мережу — 8; 3,5; 2,5 та менше від 1 тисячі парафій відповідно.

І це не просто хизування. У цих цифрах насправді і криється причина постійної уваги Патріарха Варфоломія до України. Його намагання виправити «українське питання» були продиктовані, в тому числі, і пастирською потребою. Повернути до спілкування мільйони українців. Адже тих, хто перебував у штучній канонічній ізоляції, було в рази більше, ніж вірян

таких церков, як Олександрійська, Антіохійська, Єрусалимська, Албанська, Польська та Чеська разом узятих.

ГЕОПОЛІТИЧНІ МОДЕЛІ ПРАВОСЛАВ'Я

Якщо перефразувати відомий вислів «не право сили, а сила права», то про Патріарха Варфоломія можна сказати, що він діє не каноном примусу, а під примусом канону. Він обернув свою церковну владу не для покарання, а для вивільнення. У середовищі Московського патріархату, коментуючи візит Вселенського Патріарха, вдавалися до найрізноманітніших вигадок: і що почнуться нові «захоплення» храмів, і що Київ передасть Фанару цінну нерухомість, і що Константинополь от-от проголосить унію з Ватиканом. Але всі ці «прогнози» більше були схожі не на аналіз, а скоріше на психологічну проекцію. Перенесення власних планів і думок на іншого. У РПЦ ніяк не второпають різницю двох геополітичних церковних моделей, а тому власні стратегічні плани постійно приписують противникові. Це раз за разом призводить до помилки, але Моспатріархія з настирливою послідовністю готова щоразу ставати на граблі.

Зрозуміло, що, окрім пастирської опіки, в Патріарха Варфоломія була ще низка причин розв'язати гордіїв вузол українського православ'я. Очевидно, що після автокефалії Київ буде природним союзником Константинополя на міжправославній арені. Так

само, як і Російська Православна Церква в Україні (далі — РПЦУ) гратиме у збірній Москві. Питання в самих засадах цих блоків і коаліцій. Програма Патріарха Варфоломія — це відкритість і розвиток православ'я. Розвиток, а не консервація на рівні етнографічного музею. Він готовий до перегляду та реформ. Реформ обережних, але назрілих. І це не про якісь ультраліберальні речі, якими лякають пропагандисти. Сам по собі Патріарх Варфоломієв є доволі консервативним, однак є церковні проблеми, які не вкладаються в рамки дихотомії «лібералізм/консерватизм». Це питання посту та календаря, літургійних новацій і ролі вірян у громаді. У Церкві є стільки реліктів попередніх епох, що питання, наприклад, ЛГБТ просто на горизонті не видно, бо воно загубилося в черзі нагальних проблем. І Патріарх Варфоломієв хоче ці проблема вирішити.

По суті, Фанар будує таку собі Британську співдружність на церковний лад. Де є формальна роль голови, але всі володіють реальною незалежністю. Тобто є автокефальні Церкви і перша по честі Церква-Матір, яка їх породила, дала незалежність, а зараз лише є духовним авторитетом. І є РПЦ, яка буде другий Варшавський блок, де всі формально незалежні, але всі рішення приймаються у Москві.

РЕАКЦІЯ НЕПОКІРНИХ

З неприйняттям змін, до речі, і пов'язана така бурхлива реакція Московського патріархату на цей візит. Десятиліттями вони відчували себе у привілейованому становищі, були визнаними і фактично монополістами

канонічності. Візит Патріарха Варфоломія — це, перш за все, удар по їхньому конструкту «канонічної території». Так, вони звикли, що в Україні були якісь альтернативні православні, якісь «розкольники». Але доки їх ніхто не визнавав, це не становило проблем для Московського Патріархату. Але коли сам Вселенський Патріарх їде до України не на їхнє запрошення, не до них, а до вчорашніх розкольників... Саме на цьому моменті в багатьох, як кажуть, зірвало дах. Це наочне, візуальне свідчення того, що під МП пливе їхня канонічна територія. Цього вони не простили Патріарху Варфоломію і тим, кого він реабілітував.

Роками в РПЦУ казали красиві слова про примирення і прощення, але по факту з'ясувалося, що це не більше, ніж риторичний прийом. Коли ж їхніх, як вони казали, «братів» реабілітували, то радості ніхто не відчув. Навпаки. Тривога змінилася на гнів. Московський патріархат це старший брат з притчі про блудного сина. Який не тільки не сприйняв повернення брата, але й пішов далі, вчинивши заклот проти милосердного батька. Причин такої поведінки маса: і не розуміння реалій (особливо в митрополита Онуфрія), і відсутність емпатії, але найголовніше — це гордіня.

ЕВОЛЮЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА, ПАТРІАРХ ВАРФОЛОМІЙ І КРИМСЬКА ПЛАТФОРМА

Ця гордіня стала причиною ультиматуму, який РПЦУ виставила президенту Зеленському щодо молитви Ради Церков на День Незалежності. Або він, або ми. Президент в останній момент відступив, аби, вірогідно, не псувати свято. Але варто віддати йому належне: за два роки на Банковій в нього сталося навернення. Він зрозумів важливість релігійного чинника для держави. І якщо актор Зеленський міг дозволити собі кепкувати з Томосу, називаючи його термосом, то президент

Зеленський на екваторі своєї каденції такого вже точно не зробить. Зараз він куди більше схожий на Петра Порошенка взірця 2019 року, ніж на самого себе два роки тому. Зеленський пройшов ту саму трансформацію, що Кучма, який на початку каденції був секулярною людиною, обіцяв тісніші зв'язки з Росією та російську другу державною, а під кінець правління актуалізував питання автокефалії.

КРИМСЬКА ПЛАТФОРМА. ПОЧАТОК ДЕОКУПАЦІЇ

Єдине, що, на мою думку, було прогавлено, то це участь Патріарха Варфоломія у Кримській платформі. Константинопольський патріархат також має свою історію, пов'язану з Кримом. По-перше, це давня його єпархія — Готсько-Кефайська, єпископи від якої навіть брали участь у Вселенських соборах. По-друге, ця Готська митрополія була анексована Російською Церквою, коли Катерина II захопила Крим. Тобто Його Всесвятості є що розказати про Крим, Росію та анексію. Світове православ'я і патріарх Варфоломієв, як його головний представник, можуть бути ще одним фактором тиску і впливу на Москву для деокупації півострова. Бо як можна говорити про всеправославну солідарність, коли одна православна країна захоплює території інших православних країн, як це було у Криму, на Донбасі, в Абхазії чи Цхінвалі?

Візит патріарха Варфоломія зміцнив Україну та її суб'єктність, продемонстрував, що тут є самостійна Церква, що це не канонічна територія Москви і що Київ включений у світ цивілізованого православ'я. Непогано, як для третього року церковної і тридцятого року політичної незалежності.

Дмитро Горевой, релігієзнавець, директор ГО «Центр релігійної безпеки»

Перед від'їздом Вселенського Патріарха Варфоломія до аеропорту Бориспіль, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній передав Його Всесвятості копію Томосу про автокефалію Української

Православної Церкви в перекладі українською мовою. Також була зроблена спільна світлина працівників Київської Митрополії Православної Церкви України з двома Предстоятелями (24.08.2021 р.).

